

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων
Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών στη
Διοίκηση Επιχειρήσεων - Διοίκηση Ολικής Ποιότητας

Διπλωματική Εργασία

της

Γεωργίας Κ. Μπανάκα

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: Καθηγητής Γεώργιος Αρτίκης

Πειραιάς, 2007

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΠΑ

Στους γονείς μου και
στις αδερφές μου..

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος «Διοίκησης Επιχειρήσεων- Διοίκησης Ολικής Ποιότητας», εκπονήθηκε η παρούσα εργασία, ως μέρος των απαιτήσεων για απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης.

Θα ήθελα ως εκ τούτου να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στον καθηγητή του Πανεπιστημίου Πειραιά κ. Γεώργιο Αρτίκη για τη συνεχή βοήθεια καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω και όλους του καθηγητές που συμμετείχαν στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα, όπως επίσης και τους συμφοιτητές μου.

Τέλος, την οικογένεια μου για την ηθική υποστήριξη και συμπαράσταση που έδειξαν κατά τη διάρκεια των σπουδών μου.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

	Σελ.
1.1. Εισαγωγή	7
1.2. Σκοπός	8
1.3. Δομή	9
1.4. Μεθοδολογία	10

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

2.1. Η δομή του ελληνικού τραπεζικού συστήματος	11
2.1.1. Η Τράπεζα της Ελλάδος	13
2.1.2. Οι Εμπορικές τράπεζες	18
2.1.3. Οι συνεταιριστικές τράπεζες	33
2.1.4. Οι ειδικοί πιστωτικοί οργανισμοί	38
2.2. Βασικά μεγέθη του ισολογισμού τραπεζών	40
2.3. Ανταγωνισμός	41
2.4. Βαθμός συγκέντρωσης	43
2.5. Ρυθμός ανάπτυξης	44
2.6. Παράγοντες που επηρεάζουν το ελληνικό τραπεζικό περιβάλλον	47

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

3.1. Δραστηριότητες εμπορικών τραπεζών	52
3.2. Καταθέσεις ιδιωτών και επιχειρήσεων	56
3.3. Δανεισμός ιδιωτών και επιχειρήσεων	60
3.4. Πλαστικό χρήμα	65
3.5. Ειδικά τραπεζικά προϊόντα	71

3.6. Παράλληλες δραστηριότητες τραπεζών	78
3.7. Ηλεκτρονική τραπεζική	81

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΞΑΓΟΡΕΣ ΚΑΙ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ ΣΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

4.1. Ο ρόλος των εξαγορών και των συγχωνεύσεων	88
4.2. Εξαγορές και συγχωνεύσεις στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα	92
4.3. Οι ελληνικές τράπεζες στο εξωτερικό	96
4.4. Οι πρόσφατες τάσεις στις εξαγορές και συγχωνεύσεις τραπεζών	101
4.5. Προοπτικές του μέλλοντος – Ευκαιρίες – Απειλές	103

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ

5.1. Σκοπός του Κώδικα Τραπεζικής Δεοντολογίας	106
5.2. Περιεχόμενο του Κώδικα Τραπεζικής Δεοντολογίας	107
5.3. Το τραπεζικό απόρρητο	108
5.4. Η εταιρεία Τειρεσίας Α.Ε.	110
5.5. Ο θεσμός του τραπεζικού μεσολαβητή	115

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΚΑΙ Η ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

6.1. Η Επιτροπή της Βασιλείας	118
6.2. Λειτουργία και στόχοι της Επιτροπής της Βασιλείας	119
6.3. Βασιλεία I	121
6.4. Κριτική της Βασιλείας I και τροποποίηση του Συμφώνου	126
6.5. Βασιλεία II	128
6.6. Βασιλεία II ανά Πυλώνα	131
6.7. Εφαρμογή της Βασιλείας II	139

6.8. Συνέπειες της Βασιλείας II	142
6.9. Κριτική της Βασιλείας II	144
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	147

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΑΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εισοδος της Ελλάδας στην Ευρωζώνη αποτελεί πρόκληση για την ελληνική οικονομία. Η χώρα μας κλήθηκε και καλείται πλέον να αντιμετωπίσει επί ίσοις όροις τον ανταγωνισμό με τις άλλες χώρες της Ευρωζώνης και να φτάσει το βιοτικό επίπεδο καθώς και την οικονομική ανάπτυξη αυτών. Η υιοθέτηση προτύπων καλής διαχείρισης και η από κοινού προσπάθεια όλων των φορέων της οικονομίας θα συμβάλει στην κατεύθυνση αυτή. Το τραπεζικό σύστημα είναι αναμφισβήτητα ένας κλάδος που έχει καλύψει το μεγαλύτερο έδαφος προς την προσπάθεια αυτή, λόγω του νευραλγικού του ρόλου στην ανάπτυξη της οικονομίας.

Τα τελευταία χρόνια, μετά από τη ριζική αναδιάρθρωση του, ο τραπεζικός κλάδος συμβάλλει ουσιαστικά στην πορεία ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας και στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου όλων μας. Πιο συγκεκριμένα, τα σημαντικότερα επιτεύγματα των τελευταίων ετών του δυναμικού αυτού κλάδου είναι:

- Προσφέρουν τώρα περισσότερα και καλύτερης ποιότητας προϊόντα και υπηρεσίες.
- Έχουν βελτιώσει την παραγωγικότητα τους μέσω επενδύσεων σε υψηλή τεχνολογία και σε ανθρώπινο κεφάλαιο.
- Έχουν μειώσει σημαντικά το κόστος χρηματοδότησης για επιχειρήσεις και νοικοκυριά.
- Δημιουργούν τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη άλλων κλάδων της οικονομίας.
- Πρωτοπορούν στη διεθνοποίηση της ελληνικής οικονομίας.
- Προωθούν τον εκσυγχρονισμό των ελληνικών επιχειρήσεων.

- Γίνονται πιο διαφανείς.
- Ανταποκρίνονται ουσιαστικά στην κοινωνική ευθύνη, την οποία έχουν.

Όλοι αυτοί οι παράγοντες ανέδειξαν τον τραπεζικό κλάδο ως έναν από τους σημαντικότερους της ελληνικής οικονομίας. Λόγω λοιπόν της νευραλγικής αυτής θέσης του, στην παρούσα εργασία γίνεται προσπάθεια ανάλυσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος. Πιο συγκεκριμένα, η εργασία επικεντρώνεται στην ανάλυση της δομής του τραπεζικού συστήματος, στην περιγραφή των τραπεζικών δραστηριοτήτων, στη δραστηριότητα των τραπεζών γύρω από τις εξαγορές και συγχωνεύσεις, στην περιγραφή του κώδικα τραπεζικής δεοντολογίας καθώς και στην περιγραφή των Συμφώνων της Βασιλείας.

1.2. ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της διπλωματικής εργασίας είναι η σφαιρική εξέταση του τραπεζικού κλάδου της Ελλάδος. Προσπάθεια του συγγραφέα είναι η κατανόηση του τρόπου λειτουργίας των τραπεζών, υπό το πρίσμα των θεσμοθετημένων κανόνων και του πλαισίου περί κεφαλαιακής επάρκειας της Επιτροπής της Βασιλείας. Η επίτευξη των παραπάνω στόχων θα πραγματοποιηθεί μέσα από:

- Την παρουσίαση της δομής του ελληνικού τραπεζικού συστήματος.
- Την αναγνώριση των πιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στην Ελλάδα.
- Του ανταγωνισμού και των παραγόντων που επηρεάζουν το περιβάλλον όπου λειτουργούν.
- Την μελέτη των τραπεζικών δραστηριοτήτων.
- Την ανάλυση των κινήτρων για εξαγορές και συγχωνεύσεις καθώς και την εικόνα που παρουσιάζει ο κλάδος πάνω στο θέμα αυτό.

- Την περιγραφή του κώδικα τραπεζικής δεοντολογίας και του τραπεζικού μεσολαβητή, ως θεσμοθετημένου οργάνου που λειτουργεί νομίμως στην Ελλάδα.
- Την μελέτη και ανάλυση του ρόλου της Επιτροπής της Βασιλείας, του πρώτου και δεύτερου Συμφώνου αυτής για την κεφαλαιακή επάρκεια καθώς και της σπουδαιότητας αυτών.

1.3. ΔΟΜΗ

Η δομή της εργασίας σχετίζεται κατά πολύ με τους τιθέντες στόχους. Δηλαδή, στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται περιγραφή της διάρθρωσης του τραπεζικού συστήματος, στην οποία περιλαμβάνεται ανάλυση των πιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στην Ελλάδα, του υφιστάμενου ανταγωνισμού μεταξύ αυτών, του βαθμού συγκέντρωσης και του ρυθμού ανάπτυξης του κλάδου. Στο δεύτερο κεφάλαιο ακολουθεί αναλυτική περιγραφή των τραπεζικών εργασιών, οι οποίες αφορούν στις καταθέσεις, στα δάνεια, στη λειτουργία του πλαστικού χρήματος, στην ηλεκτρονική τραπεζική καθώς και στις δραστηριότητες των θυγατρικών επιχειρήσεων των τραπεζικών ομίλων.

Στο τρίτο κεφάλαιο, στηριζόμενη σε ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία, επιχειρείται η κατανόηση του ρόλου των εξαγορών και συγχωνεύσεων. Στο ίδιο κεφάλαιο παρουσιάζεται η εξέλιξη των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων πάνω σε τέτοιες τακτικές ενώ δεν παραλείπονται να αναφερθούν και οι τάσεις που υπάρχουν πάνω στον τομέα αυτό.

Η σύντομη περιγραφή του ρόλου και της σπουδαιότητας του κώδικα τραπεζικής δεοντολογίας, θεσπισμένου από την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, ακολουθεί στο επόμενο κεφάλαιο, όπου συμπεριλαμβάνεται και ανάλυση του ρόλου της Τειρεσίας Α.Ε. και του τραπεζικού μεσολαβητή.

Στο τελευταίο κεφάλαιο, γίνεται ουσιαστικά αναγνώριση της σπουδαιότητας του ρόλου της Επιτροπής της Βασιλείας. Η τελευταία, προκειμένου να διασφαλιστεί η κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών καθώς και η καλύτερη διαχείριση των κινδύνων που αναλαμβάνουν, προέβη στη θέσπιση του Συμφώνου I, το οποίο αντικαταστάθηκε εκ των υστέρων από το Σύμφωνο II. Το νέο Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας θα αποτελέσει αναμφισβήτητα σταθμό στο βαθμό ανάπτυξης του κλάδου. Προς το παρόν είναι προαιρετική η τήρηση αυτού, ωστόσο στο μέλλον, θα γίνει υποχρεωτική, γεγονός που καθιστά απαραίτητη την ενημέρωση όλων γύρω από αυτό.

1.4. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Αναφορικά με τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της εργασίας, έγινε προσπάθεια συγκέντρωσης πληροφοριών τόσο από βιβλία ακαδημαϊκού ενδιαφέροντος, όσο και από δημοσιευμένα άρθρα. Σημαντική ήταν η παροχή πλήθους πληροφοριών από τη βιβλιοθήκη της Τράπεζας της Ελλάδος, καθώς και της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών.

Πάνω στις προαναφερθείσες πηγές έγινε προσπάθεια κατανόησης του τραπεζικού συστήματος και του ρόλου του για την οικονομία, ενώ ταυτοχρόνως διεθνής βιβλιογραφία πάνω στο θέμα του πρώτου και δεύτερου Συμφώνου της Επιτροπής της Βασιλείας, ολοκλήρωσε την επίτευξη των στόχων.

Αποτέλεσμα των παραπάνω ήταν η συγγραφή της παρούσας εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

2.1. Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Στο σύγχρονο χρηματοοικονομικό περιβάλλον καθίσταται αναγκαία η ύπαρξη χρηματοοικονομικών οργανισμών, αφού ο ρόλος τους στη διαμόρφωση πολιτικής προσφοράς χρήματος είναι καθοριστικός. Η μορφή, δε, αυτών που δραστηριοποιούνται σε μια οικονομία, σχετίζεται με το θεσμικό πλαίσιο, το βαθμό απελευθέρωσης των αγορών και το βαθμό ανάπτυξης της οικονομίας.

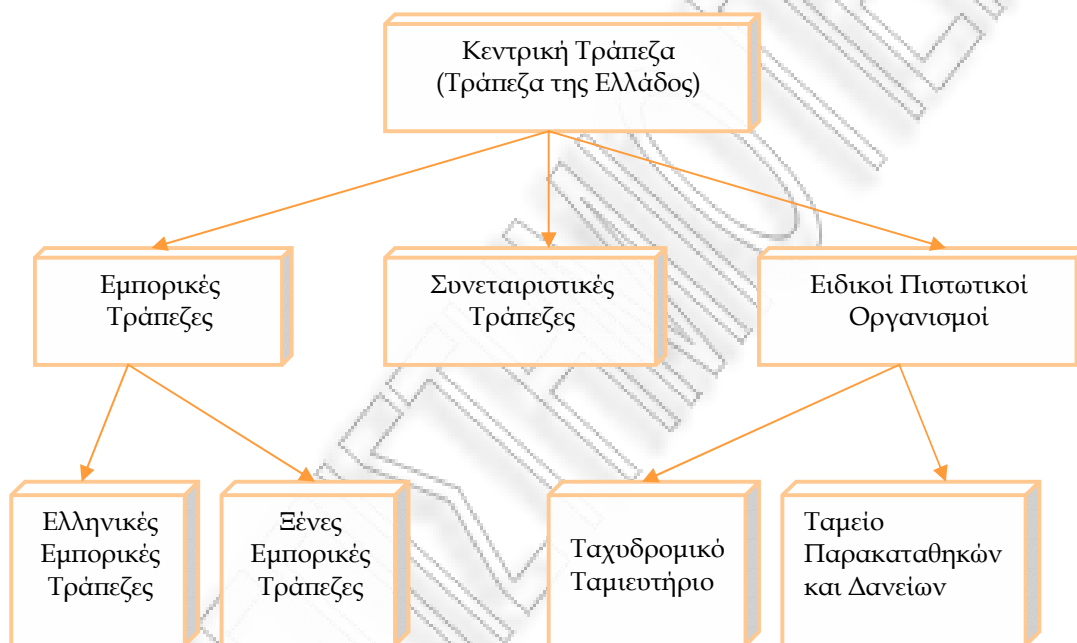
Κυριότερος αντιπρόσωπος των χρηματοπιστωτικών οργανισμών είναι τα πιστωτικά ιδρύματα (τράπεζες). Σήμερα πλέον, κατόπιν βασικών αλλαγών που έχουν επέλθει στον ευρωπαϊκό και στον διεθνή χρηματοπιστωτικό χώρο, μπορούμε να μιλάμε για τράπεζες πολλαπλών δραστηριοτήτων, δηλαδή τράπεζες ή γενικότερα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν τη δυνατότητα δραστηριοποίησης στην προσφορά όλων των προϊόντων και υπηρεσιών του χρηματοπιστωτικού χώρου, κατόπιν εγκρίσεως τούτης από τις εποπτεύουσες αρχές.

«Τράπεζες είναι οι επιχειρήσεις αίτινες, ανεξαρτήτως έτερου σκοπού αυτών, δέχονται κατ' επάγγελμα καταθέσεις χρημάτων ή άλλων αξιών» (Αγγελόπουλος 2005). Αυτός είναι ο ορισμός που πρωτοδόθηκε για τις τράπεζες στον νόμο 5076/1931 «περί Ανωνύμων Εταιρειών και Τραπεζών». Ωστόσο σήμερα βάσει του νόμου 2076/1992 εκσυγχρονίζεται το πλαίσιο λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα, αφού ως πιστωτικό ίδρυμα ορίζεται η επιχείρηση η δραστηριότητα της οποίας συνίσταται στην αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων από το κοινό και στη χορήγηση πιστώσεων για λογαριασμό της. Παρότι υπάρχουν κι άλλες μορφές χρηματοοικονομικών οργανισμών που δραστηριοποιούνται στην αγορά

χρήματος, οι τράπεζες είναι η πιο σημαντική μορφή από όλους τους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς μιας οικονομίας.

Έτσι, οι βασικές κατηγορίες τραπεζών όπως έχουν διαμορφωθεί στην Ελλάδα με βάση τις νομοθετικά προσδιοριζόμενες δραστηριότητες αυτών, παρουσιάζονται στο παρακάτω διάγραμμα.

Διάγραμμα 1. Δομή του ελληνικού τραπεζικού συστήματος

2.1.1. Η ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Η Τράπεζα της Ελλάδος είναι η κεντρική εκδοτική τράπεζα της χώρας. Ιδρύθηκε το 1927 και άρχισε να λειτουργεί το Μάιο του 1928 ως η κεντρική τράπεζα της χώρας. Εκτός από το κεντρικό της κατάστημα στην Αθήνα, λειτουργούν και 27 υποκαταστήματα σε όλη την επικράτεια.

Όντας ενταγμένη από την 1^η Ιανουαρίου του 2001 στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών, λειτουργεί βάσει των αξόνων πολιτικής και οδηγιών της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Ακολουθώντας λοιπόν, τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες αυτής, είναι επιφορτισμένη με τις εξής δραστηριότητες:

- Εφαρμογή των οδηγιών της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας
- Άσκηση νομισματικής πολιτικής
- Διατήρηση σταθερότητας των τιμών
- Έκδοση τραπεζογραμματίων
- Άσκηση εποπτείας στα πιστωτικά ιδρύματα και σε άλλους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς
- Ταμειακή διαχείριση των εσόδων και εξόδων του Δημοσίου
- Διαχείριση έκδοσης και αποπληρωμής των τίτλων (ομολόγων-εντόκων γραμματίων) του Δημοσίου.

Ουσιαστικά, η Τράπεζα της Ελλάδος στηρίζει την οικονομία με την άσκηση της νομισματικής, της πιστωτικής και της συναλλαγματικής πολιτικής ενώ ταυτόχρονα έχει το προνόμιο έκδοσης τραπεζογραμματίων.

Από τις σημαντικότερες ωστόσο, λειτουργίες της Τράπεζας της Ελλάδος είναι η εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων. Βάσει του καταστατικού της η εν λόγω εποπτεία ασκείται επί των πιστωτικών ιδρυμάτων που εδρεύουν στην Ελλάδα περιλαμβανομένων των υποκαταστημάτων τους στην αλλοδαπή, καθώς και επί των υποκαταστημάτων πιστωτικών ιδρυμάτων σε χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο εποπτικός αυτός ρόλος που έχει αναλάβει στόχο έχει την εξασφάλιση της σταθερότητας του συστήματος και την προστασία του συναλλακτικού κοινού. Για το σκοπό αυτό εκδίδει οδηγίες και κανονισμούς σχετικούς με τη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων, την κεφαλαιακή τους επάρκεια, τους κινδύνους που αναλαμβάνουν καθώς και τις επενδυτικές τους δραστηριότητες.

Η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί να ελέγχει όλα τα βιβλία και τα αρχεία των πιστωτικών ιδρυμάτων της χώρας για τυχόν παραβάσεις στο πλαίσιο της άσκησης προληπτικού και κατασταλτικού ελέγχου. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης από κάποιο πιστωτικό ίδρυμα, η Τράπεζα της Ελλάδος έχει τη δικαιοδοσία να επιβάλει σε αυτό τα απαραίτητα μέτρα ώστε να συμμορφωθεί με τις επιταγές του Νομοθετικού Πλαισίου των πιστωτικών ιδρυμάτων καθώς επίσης και να επιβάλει πρόστιμα, να ορίσει διαχειριστή και τέλος (όταν δεν υπάρχει συμμόρφωση ή υπάρχει περίπτωση μη φερεγγυότητας) να ανακαλέσει την άδεια λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος και να το θέσει υπό ειδική εκκαθάριση υπό την επίβλεψη της. Παράλληλα, σε περίπτωση ανεπαρκούς ρευστότητας του πιστωτικού ιδρύματος, η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί να δώσει την εντολή υποχρεωτικής παράτασης πληρωμής των υποχρεώσεων και απαιτήσεων του πιστωτικού ιδρύματος για περίοδο η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τους δυο μήνες (μπορεί να παραταθεί για ένα επιπλέον μήνα) και να ορίσει διαχειριστή υπό την επίβλεψή της.

Προκειμένου να ολοκληρωθεί το έργο της εποπτείας, σημαντικό στοιχείο αποτελούν οι επιτόπιοι έλεγχοι καθώς με αυτούς διαπιστώνεται κατά πόσον πληρούνται οι όροι λειτουργίας των εποπτευόμενων ιδρυμάτων, ενώ εντοπίζονται τυχόν αδυναμίες όπως, λανθασμένες εκτιμήσεις της πιθανής ζημιάς από την άσκηση της δραστηριότητας. Τα αποτελέσματα των επιτόπιων ελέγχων τίθενται υπόψη των αρμοδίων στελεχών των εποπτευόμενων ιδρυμάτων και στη συνέχεια είτε λαμβάνονται διορθωτικά μέτρα είτε επιβάλλονται κυρώσεις.

Τα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία υπάγονται στην εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος, παρουσιάζονται παρακάτω, στον πίνακα 1.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1
ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ (ΙΟΥΛΙΟΣ 2006)

Πιστωτικά ιδρύματα που υπάγονται στο καθεστώς της ενιαίας άδειας λειτουργίας (κοινοτικό διαβατήριο) του Ν. 2076/92 (Τραπεζική Οδηγία)

Α. ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΜΕ ΕΔΡΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.
2. ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.
3. ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.
4. ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.
5. ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ Α.Ε.
6. ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.
7. MARFIN BANK Α.Τ.Ε.
8. ΤΡΑΠΕΖΑ Ε.Φ.Γ. EUROBANK-ERGASIAS Α.Ε.
9. ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.
10. ΕΓΝΑΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.
11. ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (ΕΛΛΑΣ) Α.Ε.
12. ASPIS BANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Α.Ε.
13. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.
14. ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΒΑΒΑΝΚ Α.Ε.
15. ΩΜΕΓΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.
16. ΤΡΑΠΕΖΑ ΡΟΒΑΝΚ Α.Ε.
17. ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.
18. FBV ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.
19. ΠΡΟΤΟΝ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.
20. AEGEAN BALTIC BANK Α.Ε.
21. ΕΜΠΟΡΙΚΗ CREDICOM ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.
22. ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ Α.Τ.Ε.
23. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΑΜΙΑΣ ΣΥΝ.Π.Ε
24. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ «Ο ΣΤΟΧΟΣ» ΣΥΝ.Π.Ε

25. ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΣΥΝ.Π.Ε.
26. ΑΧΑΪΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΣΥΝ.Π.Ε.
27. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΧΑΝΙΩΝ ΣΥΝ.Π.Ε.
28. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ ΣΥΝ.Π.Ε.
29. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Ν. ΕΒΡΟΥ ΣΥΝ.Π.Ε.
30. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Ν. ΤΡΙΚΑΛΩΝ ΣΥΝ.Π.Ε.
31. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Ν. ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ ΣΥΝ.Π.Ε.
32. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΥΒΟΙΑΣ ΣΥΝ.Π.Ε.
33. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ ΣΥΝ.Π.Ε.
34. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΙΕΡΙΑΣ ΣΥΝ.Π.Ε.
35. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΡΑΜΑΣ ΣΥΝ.Π.Ε.
36. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΕΣΒΟΥ – ΛΗΜΝΟΥ ΣΥΝ.Π.Ε.
37. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Ν. ΚΟΖΑΝΗΣ ΣΥΝ.Π.Ε.
38. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΣΕΡΡΩΝ ΣΥΝ.Π.Ε.
Β. ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΜΕ ΕΔΡΑ ΣΕ ΧΩΡΑ ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
1. A.B.N. AMRO BANK N.V.
2. B.N.P. PARIBAS
3. HSBC BANK plc
4. THE ROYAL BANK OF SCOTLAND
5. BAYERISCHE HYPO UND VEREINSBANK A.G.
6. SAN PAOLO – I.M.I. SpA
7. F.C.E. BANK plc
8. GMAC BANK GmbH
9. BNP PARIBAS SECURITIES SERVICES
10. FIDIS BANK GmpH
11. CETELEM
12. CITIBANK International plc

13. UNION DE CREDITOS INMOBILIARIOS S.A.
14. ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΙΜΙΤΕΔ
15. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΙΜΙΤΕΔ
16. EURCHYPO AG
17. VOLKSWAGEN BANK GmbH
18. FORTIS BANK SA/NV
19. SOCIETE GENERALE BANK AND TRUST
Πιστωτικά ιδρύματα που δεν υπάγονται στο καθεστώς της ενιαίας άδειας λειτουργίας (κοινοτικό διαβατήριο) του Ν. 2076/92 (2^η Τραπεζική Οδηγία)
A. ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΜΕ ΕΔΡΑ ΣΕ ΧΩΡΑ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
1. BANK OF AMERICA N.A.
2. AMERICAN EXPRESS BANK Ltd
3. BANK SADERAT IRAN
4. AMERICAN BANK OF ALBANIA GREEK BRANCH
B. ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΕΞΑΙΡΕΘΕΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ Ν. 2076/92
1. ΤΑΜΕΙΟ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΩΝ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΩΝ

2.1.2. ΟΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Οι εμπορικές τράπεζες έχουν μετεξελιχθεί σε σύγχρονα πιστωτικά ιδρύματα παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Η εμπειρία τους σχετίζεται με πάσης φύσης τραπεζικές εργασίες διαμεσολαβώντας μεταξύ πλεονασματικών και ελλειμματικών μονάδων με σκοπό την άντληση καταθέσεων και τη χορήγηση δανείων.

Παραδοσιακά, οι εργασίες των εμπορικών τραπεζών διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες:

- Παθητικές Εργασίες

Στις παθητικές εργασίες, δηλαδή στις εργασίες που αποτελούν στοιχεία κυρίως του παθητικού τους, περιλαμβάνονται οι κάθε μορφής καταθέσεις (όψεως, ταμιευτηρίου, πρόθεσμίας, κ.λ.π.) καθώς και κάθε άλλη δραστηριότητα για άντληση και προσέλκυση κεφαλαίων από διάφορες πηγές.

- Μεσολαβητικές Εργασίες

Εδώ περιλαμβάνονται όλες οι υπηρεσίες που παρέχονται από τις εμπορικές τράπεζες έναντι αμοιβής ή προμήθειας, εκτός του επιτοκίου, όπως κίνηση κεφαλαίων, εισπράξεις αξιών, ενουκίαση θυρίδων, αγοραπωλησία συναλλάγματος, κ.ο.κ.

- Ενεργητικές Εργασίες

Στις ενεργητικές εργασίες, δηλαδή στις εργασίες που αποτελούν στοιχεία κυρίως του ενεργητικού τους, περιλαμβάνονται οι χρηματοδοτήσεις και οι λοιπές εργασίες παροχής πίστης, όπως οι εγγυητικές επιστολές ή οι ενέγγυες πιστώσεις,

καθώς και οι επενδύσεις κάθε μορφής όπως οι τοποθετήσεις σε χρεόγραφα ή σε ξένα νομίσματα.

Αναλυτικότερα, οι εργασίες που δύναται να διεξάγουν οι εμπορικές τράπεζες περιλαμβάνουν:

- Αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων
- Χορήγηση πιστώσεων συμπεριλαμβανομένων και των πράξεων πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring)
- Χρηματοδοτική μίσθωση (leasing)
- Πράξεις διενέργειας πληρωμών και μεταφορά κεφαλαίων
- Έκδοση και διαχείριση μέσων πληρωμής (πιστωτικών και χρεωστικών καρτών, ταξιδιωτικών και τραπεζικών επιταγών)
- Εγγυήσεις και αναλήψεις υποχρεώσεων
- Συναλλαγές για λογαριασμό του ίδιου του πιστωτικού ιδρύματος ή της πελατείας του σε:
 - Μέσα της χρηματαγοράς (αξιόγραφα, πιστοποιητικά καταθέσεων, κλπ.)
 - Συναλλάγμα
 - Πρόθεσμα συμβόλαια χρηματοοικονομικών τίτλων ή χρηματοοικονομικά δικαιώματα
 - Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και νομισμάτων
 - Κινητές αξίες
- Συμμετοχές σε εκδόσεις τίτλων και παροχή συναφών υπηρεσιών περιλαμβανομένων ειδικότερα και των υπηρεσιών αναδόχου εκδόσεως τίτλων
- Παροχή συμβουλών σε επιχειρήσεις σχετικά με τη διάρθρωση του κεφαλαίου, τη βιομηχανική στρατηγική και συναφή θέματα και

συμβουλών, καθώς και υπηρεσιών στον τομέα συγχωνεύσεως και εξαγοράς επιχειρήσεων

- Μεσολάβηση στις διαπραγματευτικές αγορές
- Διαχείριση χαρτοφυλακίου ή παροχή συμβουλών για τη διαχείριση χαρτοφυλακίου
- Φύλαξη και διαχείριση κινητών αξιών
- Εμπορικές πληροφορίες, περιλαμβανομένων και των υπηρεσιών αξιολογήσεως πιστοληπτικής ικανότητας πελατών
- Εκμίσθωση θυρίδων

Στην ελληνική επικράτεια δραστηριοποιούνται τόσο ελληνικές όσο και ξένες εμπορικές τράπεζες. Παρακάτω επιχειρείται σύντομη παρουσίαση των σημαντικότερων εξ αυτών.

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος ιδρύθηκε το 1841. Σήμερα αριθμεί 570 καταστήματα με 13.743 υπαλλήλους και πάνω από 1300 ATMs καλύπτοντας ολόκληρη τη γεωγραφική έκταση της Ελλάδος. Ταυτοχρόνως, και μετά τις πρόσφατες εξαγορές στο χώρο της Βαλκανικής, το δίκτυο της τράπεζας στο εξωτερικό περιλαμβάνει 290 μονάδες (www.nbg.gr).

Αναφερόμενοι δε, στον όμιλο της Εθνικής Τράπεζας Ελλάδος, παρατηρούμε ότι προσφέρει ένα ιδιαίτερα ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών που ανταποκρίνονται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες των σύγχρονων επιχειρήσεων και ιδιωτών. Επί παραδείγματι,

προσφέρει επενδυτικές εργασίες, εργασίες χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing), διαχείρισης επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring), κ.ο.κ. Παράλληλα αναπτύσσει εναλλακτικά δίκτυα πώλησης των προϊόντων της, όπως οι υπηρεσίες Mobile and Internet Banking.

Η ηγετική της θέση στην ελληνική αγορά είναι πλήρως επιβεβαιωμένη. Οι λογαριασμοί καταθέσεων που ξεπερνούν τα εννέα εκατομμύρια και οι άνω του εκατομμυρίου λογαριασμοί χορηγήσεων αποτελούν τη σημαντικότερη απόδειξη της εμπιστοσύνης του κοινού της, που αποτελεί και την κινητήρια δύναμη της τράπεζας.

ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.

Η Alpha Bank ιδρύθηκε το 1879 και είναι η δεύτερη σε μέγεθος Τράπεζα στην Ελλάδα. Σημαντικός σταθμός στην πορεία της αποτέλεσε η εξαγορά του 51% των μετοχών της Ιονικής Τραπεζής το 1990, οπότε και μετονομάστηκε σε Alpha Bank από Alpha Τράπεζα Πίστεως (www.alpha.gr).

Το Δίκτυο της τράπεζης αριθμεί συνολικά 450 καταστήματα, εκ των οποίων 365 λειτουργούν στην Ελλάδα ενώ τα υπόλοιπα καλύπτουν το δίκτυο της στο εξωτερικό, όπου και προωθείται συστηματικά η ανάπτυξη της σε χώρες, όπως η Αλβανία, η Κύπρος, η Βουλγαρία, η Νέα Υόρκη, κ.α.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

Η Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος ιδρύθηκε το 1907 και έκτοτε πέρασε από πολλές φάσεις για να καταλήξει να είναι σήμερα ένα από τα μεγαλύτερα τραπεζικά ιδρύματα στην Ελλάδα. Το 71,96% του μετοχικού κεφαλαίου της ανήκει από το 2000 στην μεγαλύτερη γαλλική τράπεζα, την Crédit Agricole.

Σήμερα προσφέρει σημαντικό δίκτυο διανομής των προϊόντων και των υπηρεσιών της, το οποίο αναλύεται σε 374 υποκαταστήματα στην Ελλάδα, ένα υποκατάστημα στο Λονδίνο καθώς και θυγατρικές τράπεζες στην Αλβανία, τη Ρουμανία, τη Βουλγαρία, τη Γερμανία και την Κύπρο (www.emporiki.gr).

E.F.G EUROBANK - ERGASIAS A.E.

Ο όμιλος Eurobank EFG ιδρύθηκε το 1990 με την αρχική επωνυμία Ευρωεπενδυτική Τράπεζα». Σήμερα διαθέτει 370 καταστήματα, 395 ATMs και προσωπικό άνω των 17.000 ανθρώπων. Παρέχει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες του στην Ελλάδα και το εξωτερικό, τόσο μέσα από το δίκτυο καταστημάτων του, όσο και μέσα από εναλλακτικά δίκτυα διάθεσης, που ξεπερνούν τα 900 σημεία παρουσίας. Ακόμη, ο τραπεζικός όμιλος έχει αναπτύξει τα τελευταία χρόνια σημαντική παρουσία στη Βουλγαρία, τη Ρουμανία και τη Σερβία-Μαυροβούνιο. Μέσα στο 2006 επεκτείνει την παρουσία του και στην τραπεζική αγορά της Πολωνίας και της Τουρκίας (Ετήσιο Δελτίο 2005 Eurobank).

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.

Η Τράπεζα Πειραιώς ιδρύθηκε το 1916. Λειτουργεί ως ιδιωτική τράπεζα από την έναρξη λειτουργίας της, με ένα μικρό διάλειμμα από το 1975-1991 όπου πέρασε σε κρατικό έλεγχο. Το 2000 δημιουργεί την πρώτη ολοκληρωμένη υπηρεσία ηλεκτρονικής τραπεζικής στην Ελλάδα για την οποία έχει βραβευτεί τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.

Σήμερα, ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς διαθέτει δίκτυο 480 καταστημάτων (288 στην Ελλάδα και 192 στο εξωτερικό) με συνολικό αριθμό

απασχολουμένων 8.747 άτομα. Κατατάσσεται μεταξύ των πέντε πρώτων τραπεζών στην Ελλάδα.

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

Η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος ιδρύθηκε το 1929 ως μη κερδοσκοπικός οργανισμός κοινωφελούς χαρακτήρα, με κύριο σκοπό την αποκλειστική χρηματοδότηση με ευνοϊκούς όρους του αγροτικού τομέα και την ενίσχυση της αγροτικής ανάπτυξης. Ωστόσο το 1990 διεύρυνε της δραστηριότητες της και στον εξωγεωργικό τομέα, αναπτύσσοντας ένα ευρύ δίκτυο καταστημάτων ανά την Ελλάδα καθώς και νέα χρηματοοικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες. Σήμερα αριθμεί 480 καταστήματα στην Ελλάδα, ένα στη Γερμανία και 750 ATMs. Διαθέτει το δεύτερο μεγαλύτερο τραπεζικό δίκτυο εξυπηρέτησης στην Ελλάδα και το μεγαλύτερο στην ελληνική περιφέρεια (www.ate.gr).

ASPIS BANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Η ASPIS BANK Ανώνυμη Τραπεζική Εταιρεία ιδρύθηκε τον Ιούνιο του 1992. Το Δίκτυο της Τράπεζας αριθμεί 67 καταστήματα σε όλη την Ελλάδα με ανθρώπινο δυναμικό που ανέρχεται σε 976 τραπεζικούς υπαλλήλους. Η λιανική τραπεζική αποτελεί τον κύριο τροφοδότη της κερδοφορίας της (Ετήσιο Δελτίο 2005 Aspis Bank).

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (ΕΛΛΑΣ) Α.Ε.

Ο όμιλος της Λαϊκής μετρά εκατό και πλέον χρόνια ιστορίας. Ιδρύθηκε το 1901 με τη μορφή μικρού ταμειευτηρίου και έχει μετεξελιχθεί σε σύγχρονο χρηματοοικονομικό οργανισμό με σημαντικό ρόλο στα οικονομικά πράγματα της Κύπρου αλλά και με ταυτόχρονη διεθνή παρουσία. Στην Ελλάδα δραστηριοποιείται από το 1992 και σήμερα διαθέτει 55 καταστήματα. Συνολικά, εργοδοτεί 3.578 άτομα διεθνώς και λειτουργεί 185 καταστήματα σε 5 χώρες.

ΕΓΝΑΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.

Η ΕΓΝΑΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ιδρύθηκε το 1991 με έδρα τη Θεσσαλονίκη. Σήμερα διαθέτει 74 καταστήματα πανελλαδικώς, ενώ απασχολεί περίπου 1370 άτομα. Αξίζει να αναφερθεί ότι, το 1997 πρωτοπορεί στην Ελλάδα και είναι η πρώτη τράπεζα που προσφέρει τη δυνατότητα τραπεζικών συναλλαγών μέσω διαδικτύου. (Απολογισμός Χρήσης 2005 Εγνατία Τράπεζα).

ΤΡΑΠΕΖΑ PROBANK Α.Ε.

Η PROBANK είναι ένα νέο όνομα στον ελληνικό τραπεζικό χώρο. Με τη συμπλήρωση των πρώτων πέντε ετών λειτουργίας της θα έχει αναπτύξει ένα δίκτυο πλήρους τραπεζικής εξυπηρέτησης αποτελούμενο από 80 καταστήματα στις κύριες πόλεις της Ελλάδας.

ΤΡΑΠΕΖΑ NOVABANK A.E.

Η Τράπεζα NOVABANK A.E. έχει συσταθεί στην Ελλάδα κατά το 2000 και ξεκίνησε δραστηριότητες το ίδιο έτος. Αυτή τη στιγμή η Τράπεζα δραστηριοποιείται μέσω 110 καταστημάτων λιανικής τραπεζικής, 3 κέντρων Private Banking και 19 μονάδων Business Banking και Factoring που βρίσκονται σε μεγάλες πόλεις της Ελλάδας. Δραστηριοποιείται κυρίως στο χώρο της λιανικής, επιχειρηματικής και ιδιωτικής υψηλού εισοδήματος τραπεζικής πίστης. (Τράπεζα NOVABANK A.E. Οικονομικές Καταστάσεις Τράπεζας με βάση τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς για τη χρήση που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2005. PDF)

ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ A.E.

Η Τράπεζα ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 1937. Σήμερα διαθέτει 105 καταστήματα και παρέχει όλο το φάσμα των σύγχρονων τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών. Είναι μέλος του ομίλου Societe Generale, ενός από τους μεγαλύτερους και ισχυρότερους χρηματοοικονομικούς ομίλους της Ευρώπης.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ A.E.

Η Τράπεζα Αττικής ιδρύθηκε το 1924, λειτουργεί από τις 05/02/1925 και από το 1963 έχει ενταχθεί στον όμιλο της Εμπορικής Τράπεζας. Διαθέτει ένα ευρύ δίκτυο 62 καταστημάτων σε όλη την Ελλάδα.

MARFIN BANK A.T.E.

Η τράπεζα MARFIN BANK ιδρύθηκε το 1981 και διαθέτει σήμερα 10 υποκαταστήματα. Είναι μέλος του ομίλου Marfin Financial Group, ο οποίος προσφέρει υπηρεσίες στον τραπεζικό και ευρύτερο χρηματοοικονομικό χώρο.

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ

Η Πανελλήνια Τράπεζα αποτελεί τη φυσική εξέλιξη του νέου ελληνικού ταχύτατα αναπτυσσόμενου οικονομικού συνεταιριστικού κινήματος. Αποτελείται από τις 16 ελληνικές συνεταιριστικές τράπεζες, οι οποίες παρουσιάζονται σε επόμενη ενότητα, τους 13 πιστωτικούς συνεταιρισμούς της χώρας και τη γερμανική κεντρική συνεταιριστική τράπεζα DZ Bank. Όλοι οι παραπάνω φορείς, λοιπόν, αφενός μεν για λόγους επίτευξης οικονομικών κλίμακας, αφετέρου δε, λόγω εμπορικού ανταγωνισμού, προέβησαν στην ίδρυση ενός κεντρικού και ανεξάρτητου οργανισμού. Έτσι, η Πανελλήνια Τράπεζα μετέχει στον όμιλο αυτό των συνεταιριστικών τραπεζών ως η κεντρική τους Τράπεζα, αποτελούμενη από 19 καταστήματα.

FIRST BUSINESS BANK

Η FBBank ξεκίνησε την ανάπτυξη της στην λιανική τραπεζική αρκετά πρόσφατα αφού μόλις το Νοέμβριο του 2001 ιδρύθηκε. Το δίκτυο καταστημάτων της αριθμεί σήμερα 13 καταστήματα. Όλα τα καταστήματα της τράπεζας είναι εφοδιασμένα με ATM, ενώ η FBBank έχει συμφωνία με την Αγροτική Τράπεζα για τη

χρησιμοποίηση του δικτύου των 600 ΑΤΜ από τους πελάτες της FBB χωρίς χρέωση, προσφέροντας έτσι στους πελάτες της επαρκή γεωγραφική κάλυψη.

PROTON ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Ιδρύθηκε τον Σεπτέμβριο του 2001, ωστόσο οι πλήρεις δραστηριότητές της ξεκίνησαν το Φεβρουάριο του 2002. Διατηρεί ένα κατάστημα στην Αθήνα ενώ ταυτοχρόνως έχει μετεξελιχθεί σε όμιλο επιχειρήσεων. Μεταξύ αυτών είναι και η Omega Bank, με την οποία συγχωνεύθηκε τον Σεπτέμβριο του 2006 (Ετήσιο Δελτίο Χρήσης 2006 Proton Bank). Στόχος της συγχώνευσης αυτής αποτελεί η επέκταση της στη λιανική τραπεζική μέσω των 17 καταστημάτων που διαθέτει η ΩΜΕΓΑ ούτως ώστε να ισχυροποιηθεί απέναντι στον ανταγωνισμό.

ΞΕΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Θα αναφέρουμε τις πιο σημαντικές ξένες εμπορικές τράπεζες, από άποψη αναγνωρισιμότητας από το ελληνικό κοινό.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ

Η Τράπεζα Κύπρου ιδρύθηκε στην Κύπρο το 1899, όπου και κατέχει το μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς. Στην Ελλάδα, που αποτελεί και τον κυριότερο άξονα επέκτασής του ομίλου, ίδρυσε το πρώτο της κατάστημα 1991. Σήμερα διαθέτει 116 καταστήματα, από μόλις 17 που διέθετε το 1999, ενώ απασχολεί 2.500 άτομα (www.bankofcyprus.gr). Παρέχει δε, ολοκληρωμένες τραπεζικές υπηρεσίες, όχι μόνο στην Κύπρο και στην Ελλάδα, αλλά και στη Μεγάλη Βρετανία και στην Αυστραλία με παράλληλη λειτουργία διεθνούς δικτύου με γραφεία αντιπροσωπείας σε όλες τις ηπείρους.

CITIBANK International plc

Η Citibank είναι η μεγαλύτερη ξένη τράπεζα στην Ελλάδα. Άνοιξε το πρώτο της κατάστημα στην Ελλάδα το 1964 και σήμερα διαθέτει ένα δίκτυο 57 καταστημάτων, 235 ATMs και περισσότερους από 1.000 υπαλλήλους και 600.000 πελάτες. Είναι η τράπεζα που για πρώτη φορά εισήγαγε ATMs στην ελληνική επικράτεια το 1985, ενώ τις τελευταίες δύο χρονιές έχει βραβευτεί ως η τράπεζα με το καλύτερο εργασιακό περιβάλλον στην Ελλάδα (www.citibank.gr).

HSBC BANK

Η HSBC Bank plc λειτουργεί στην Ελλάδα από το 1981 και είναι μέλος του ομίλου HSBC, ο οποίος είναι ένας από τους μεγαλύτερους τραπεζικούς και χρηματοοικονομικούς οργανισμούς στον κόσμο με παρουσία σε 76 χώρες. Διαθέτει στην Ελλάδα 22 καταστήματα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Το 1974 ιδρύεται στην Κύπρο η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ. Λόγω όμως της τουρκικής εισβολής οι εργασίες της ξεκινούν το 1976. Αρκετά χρόνια αργότερα, το 1998 επεκτείνεται στην Ελλάδα, όπου σήμερα διαθέτει 25 καταστήματα. Στην Κύπρο όπου αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους χρηματοοικονομικούς ομίλους αριθμεί 80 καταστήματα.

Στον πίνακα 2 που ακολουθεί παρουσιάζεται το σύνολο των πιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στην Ελλάδα, αντιστοιχισμένα με το σύνολο των υποκαταστημάτων και του προσωπικού που το καθένα από αυτά διαθέτει, για το έτος 2005.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2
ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ Κ ΣΥΝΟΛΟ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ
ΣΤΟΙΧΕΙΑ 31/12/2005

	Δίκτυο καταστημάτων				Σύνολο προσωπικού
	Νομός Αττικής	Νομός Θες/κης	Λοιπή χώρα	Σύνολο	
ΣΥΝΟΛΟ	1445	406	1736	3587	63040
A. Πιστωτικά Ιδρύματα	1426	404	1539	3369	59215
B. Π.Ι. με τη μορφή Π.Συνεταιρ.	4		119	123	923
Γ. Τράπεζα της Ελλάδος	15	2	78	95	2902
A1. Ελληνικά Π.Ι.	1269	382	1475	3126	53678
1. Εθνική Τράπεζα	200	49	318	567	13175
2. Alpha Bank	164	37	162	363	6949
3. Εμπορική	167	85	121	373	6368
4. EFG-Eurobank Ergasias	159	43	130	332	7015
5. Πειραιώς	109	41	123	273	4320
6. Γενική	53	9	59	121	1221
7. Εγνατία	30	15	24	69	1370
8. Αγροτική Τράπεζα	98	31	329	458	5727
9. Τράπεζα Αττικής	26	8	25	59	1118
10. Λαϊκή Τράπεζα	28	5	22	55	778
11. Nova Bank	77	23	22	122	1065
12. Ομέγα	11	1	5	17	402
13. Probank	33	5	21	59	729
14. Πανελλήνια Τράπεζα	7	3	10	20	165
15. First Business Bank	9	1	3	13	192

16. Marfin Bank	5	1	3	9	175
17. ΑΣΠΙΣ	34	6	27	67	892
18. Ταχ. Ταμιευτήριο	53	16	67	136	1220
19. Τ.Παρακ κ Δανείων	2	1	1	4	456
20. Proton Επενδ. Τραπε	1			1	38
21. Επενδυτική Τράπεζα	1	1	1	3	152
22. Aegean Baltic Bank	1			1	39
23.Εμπορική Credicom	1	1	2	4	112
A2. Υποκ/τα Αλλοδαπών Π.Ι.	157	22	64	243	5537
A2i. Μέλη της Ε.Ε.					
24. Bayerische Hvb	1			1	78
25. HSBCBank	19	2	1	22	501
26. Societe Generale	2			2	42
27. BNP Paribas (Hellas)	5			5	181
28. ABN AMRO	2			2	81
29. CETELEM	1			1	75
30. Royal Bank of Scotland	1			1	22
31. SANPAOLO IMI S.p.A	1				22
32.CITIBANK	43	5	10	58	1334
33.F.G.E. Bank plc	1			1	39
34. GMAC Bank	1			1	30
35.EUROHYPO AG	1			1	4
36.Union de Creditos Inmobiliarios	2	1		3	29
37. FIDIS BANK	1			1	18
38. Τράπεζα Κύπρου	48	10	52	110	2407
39. BNP Securities Services	1			1	38
40. Ελληνική Τράπεζα	20	4	1	25	372
41. Volkswagen Bank	1			1	27

A.2ii Μη μέλη της Ε.Ε.					
42. Bank of America	1			1	28
43. Bank Saderat Iran	1			1	19
44. American Express	3			3	99
45. American Bank of Albania	1			1	31
Πηγή: Ένωση Ελληνικών Τραπεζών					

Εάν ωστόσο, συγκρίνουμε τα καταστήματα των τραπεζών που λειτουργούσαν στην Ελλάδα έναν χρόνο πριν, το 2004, σύμφωνα με τον πίνακα 3 που ακολουθεί, παρατηρούμε ότι ο αριθμός των πιστωτικών ιδρυμάτων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα (συμπεριλαμβανομένων και των 16 συνεταιριστικών τραπεζών, οι οποίες παρουσιάζονται αναλυτικά στην επόμενη παράγραφο του κεφαλαίου), διαμορφώθηκε σε 61 στο τέλος του 2005, λόγω της παύσης λειτουργίας ενός ξένου πιστωτικού ιδρύματος. Αντίθετα αύξηση εμφάνισε ο αριθμός των υπηρεσιακών μονάδων (2005: 3.623 ενώ το 2004: 3.403). Η εξέλιξη αυτή αντανακλά εν μέρει την προτίμηση των Ελλήνων πελατών για την πραγματοποίηση τραπεζικών συναλλαγών κυρίως μέσω υποκαταστημάτων, καθώς μάλιστα η ηλεκτρονική τραπεζική δεν είναι τόσο διαδεδομένη όσο σε άλλες χώρες.

Επισημαίνεται ότι η πυκνότητα του δικτύου των καταστημάτων στην Ελλάδα σε σχέση με τον πληθυσμό είναι 32 υποκαταστήματα ανά 100.000 κατοίκους (Πηγή Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2005).

Πίνακας 3						
Αριθμός τραπεζών, υποκαταστημάτων και υπαλλήλων						
	Τράπεζες		Υποκαταστήματα		Προσωπικό	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Ελληνικές Εμπορικές Τράπεζες	21	21	2.953	3.126	51.741	53.678
Ξένες τράπεζες	23	22	223	243	5.133	5.537
Συνεταιριστ. Τράπεζες	16	16	87	123	781	923
Ειδ. Πιστ. Οργαν	2	2	140	140	1.682	2.010
ΣΥΝΟΛΟ	62	61	3.403	3.632	59.337	62.148
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος						

Όσον αφορά, δε, στην επέκταση των ελληνικών εμπορικών τραπεζών στο εξωτερικό, μπορούμε να παρατηρήσουμε (πίνακας 4) ότι μόνο έξι ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα δραστηριοποιούνται εκτός της ελληνικής επικρατείας. Η επέκταση αυτή περιορίζεται στις γειτονικές χώρες μέσω 83 καταστημάτων.

Πίνακας 4

ΔΙΚΤΥΟ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ, ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ & ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΑ 31.12.2005														
Χώρες	Εθνική		Alpha Bank		EFG Eurobank Ergasias		Εμπορική		Πειραιώς		Αγροτική		ΣΥΝΟΛΟ	
	Καίτα Υποκίτα	Προσωπικό	Καίτα Υποκίτα	Προσωπικό	Καίτα Υποκίτα	Προσωπικό	Καίτα Υποκίτα	Προσωπικό	Καίτα Υποκίτα	Προσωπικό	Καίτα Υποκίτα	Προσωπικό	Καίτα Υποκίτα	Προσωπικό
1. Αίγυπτος	1	36											1	36
2. Αλβανία	6	89	9	83									15	172
3. Βουλγαρία			15	103					16	203			31	306
4. Γερμανία											1	12	1	12
5. Κύπρος	1	1											1	1
6. Μ.Βρετανία	2	55	1	13	1	29	1	9	1	23			6	100
7. Σερβία	25	331	3	25									28	356
ΣΥΝΟΛΟ	35	512	28	224	1	29	1	9	17	226	1	12	83	983

Πηγή: Ένωση Ελληνικών Τραπεζών

2.1.3. ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Οι Συνεταιριστικές Τράπεζες αποτελούν άλλον ένα διαδεδομένο τύπο χρηματοοικονομικών οργανισμών. Συναντώνται σε πάρα πολλές χώρες, ενώ διεθνώς ο αριθμός τους υπολογίζεται ότι υπερβαίνει τις 50.000 (Αγγελόπουλος, 2006). Στην Ελλάδα εμφανίστηκαν στην αρχή της δεκαετίας του 1990 και εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, τόσο κατά την ίδρυση και τις μεταβολές τους (τροποποίηση καταστατικού) όσο και κατά τη λειτουργία τους. Σκοπός της εποπτείας αυτής που ασκείται είναι από τη μία πλευρά, η προστασία των καταθετών, και από την άλλη πλευρά η προστασία της αξιοπιστίας του τραπεζικού συστήματος, άρα και της σταθερότητας αυτού.

Η ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία των τραπεζών αυτών στηρίζονται στις αρχές της συνεταιριστικής επιχείρησης. Το πρώιμο στάδιο των συνεταιριστικών τραπεζών είναι ο πιστωτικός συνεταιρισμός, στις δραστηριότητες του οποίου περιλαμβάνονται η παροχή δανείων, εγγυήσεων, ασφαλειών ή άλλων χρηματοοικονομικών διευκολύνσεων στα μέλη του (Κιντής, 2004). Μετά τη έναρξη λειτουργίας ως πιστωτικό ίδρυμα, ο πιστωτικός συνεταιρισμός δύναται να δέχεται καταθέσεις, να χορηγεί πιστώσεις και γενικά να διενεργεί κάθε είδους τραπεζικές εργασίες, εκτός αν κάποια από αυτές έχει ειδικά απαγορευτεί για τις συνεταιριστικές τράπεζες. Γενικός σκοπός πάντως είναι η εξυπηρέτηση και προώθηση των συμφερόντων των μελών τους. Η παροχή των υπηρεσιών στα μέλη, από την άλλη, αξίζει να αναφερθεί, ότι εξαρτάται από τις συνεταιριστικές μερίδες που αυτοί κατέχουν.

Οι συνεταιριστικές τράπεζες δραστηριοποιούνται σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές και ως εκ τούτου αντλούν κεφάλαια από τις αποταμιεύσεις της περιοχής τους, μέσω της χρηματοδότησης από τα μέλη τους. Ουσιαστικά, οι συνεταιριστικές τράπεζες συντελούν στην οικονομική ανάπτυξη των περιοχών όπου και εγκαθίστανται μέσω της αξιοποίησης των κεφαλαίων των κατοίκων των περιοχών αυτών. Μπορούν ωστόσο να επεκταθούν εκτός νομού αν το εγκρίνει η

Τράπεζα της Ελλάδας μετρώντας υποδομές, συστήματα ασφαλείας, προσωπικό και κυρίως διαθέσιμα κεφαλαία. Αν αυτά είναι επαρκή δίνεται έγκριση επέκτασης.

Οι συνεταιριστικές τράπεζες που λειτουργούν στην Ελλάδα είναι οι εξής:

- Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας
Η Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας αποτελεί μετεξέλιξη του Πιστωτικού Συνεταιρισμού Τεχνοεργατών Λαμίας ΣΥΝ.ΠΕ.
- Αχαϊκή Συνεταιριστική Τράπεζα
Η Αχαϊκή Συνεταιριστική Τράπεζα αποτελεί τη μετεξέλιξη του πιστωτικού συνεταιρισμού Αχαϊκή Πίστη που ιδρύθηκε τον Αύγουστο του 1993. Ως πιστωτικό ίδρυμα άρχισε να λειτουργεί το 1994, οπότε και εγκρίθηκε η λειτουργία του από την Τράπεζα της Ελλάδος.
- Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα
Ιδρύθηκε το 1993 ως συνεταιρισμός και το 1995 μετεξελίχθηκε σε Παγκρήτια Τράπεζα.
- Συνεταιριστική Τράπεζα Ιωαννίνων
Άρχισε να λειτουργεί ως τράπεζα το 1993. Μέχρι τότε, λειτουργούσε ως Πιστωτικός Συνεταιρισμός, από το 1979, οπότε και ιδρύθηκε.
- Συνεταιριστική Τράπεζα Χανίων
Λειτουργήσε το 1995.
- Συνεταιριστική Τράπεζα Δωδεκανήσου
Ξεκίνησε να λειτουργεί ως τράπεζα το 1995. Μέχρι τότε, από το 1994, λειτουργούσε ως πιστωτικός συνεταιρισμός.
- Συνεταιριστική Τράπεζα Έβρου
Λειτουργεί από το 1996 με έδρα στην Αλεξανδρούπολη.
- Συνεταιριστική Τράπεζα Τρικάλων
Λειτουργεί ως τράπεζα από το 1998. Πριν από τη μετεξέλιξη σε τράπεζα λειτουργούσε ως πιστωτικός συνεταιρισμός για ένα χρόνο.

- Συνεταιριστική Τράπεζα Καρδίτσας
 Ιδρύθηκε το 1998 μετά από σχετική άδεια που χορήγησε η Τράπεζα της Ελλάδος στον έως τότε λειτουργούντα πιστωτικό συνεταιρισμό Ν. Καρδίτσας.
- Συνεταιριστική Τράπεζα Κορινθίας
 Οι εργασίες της ως τράπεζα άρχισαν το 1998
- Συνεταιριστική Τράπεζα Ευβοίας
 Μετεξέλιξη του πιστωτικού συνεταιρισμού Ευβοϊκή Πίστη, άρχισε τις εργασίες της ως τράπεζα το 1995
- Συνεταιριστική Τράπεζα Πιερίας
 Ως πιστωτικό ίδρυμα ξεκίνησε να λειτουργεί το 1999. Από το 1995 και έως τότε λειτουργούσε ως πιστωτικός συνεταιρισμός
- Συνεταιριστική Τράπεζα Δράμας
 Ξεκίνησε τις λειτουργίες της το 1999.
- Συνεταιριστική Τράπεζα Λέσβου – Λήμνου
 Λειτουργήσε ως πιστωτικό ίδρυμα το 1998 μετά από σχετική άδεια που χορηγήθηκε από την Τράπεζα της Ελλάδος. Το κεντρικό κατάστημα βρίσκεται στη Μυτιλήνη.
- Συνεταιριστική Τράπεζα Κοζάνης
- Συνεταιριστική Τράπεζα Σερρών
- Ακόμη, έχουν ιδρυθεί με σκοπό να μετεξελιχθούν σε συνεταιριστικές τράπεζες άλλοι 20 πιστωτικοί συνεταιρισμοί.

Βλέπουμε λοιπόν, ότι το εγχείρημα των Συνεταιριστικών Τραπεζών άρχισε περίπου πριν 10 χρόνια, οπότε λειτουργούσε μια επιθετική πολιτική των "κλασσικών" τραπεζών με νέα προϊόντα, χαμηλά επιτόκια, τεράστια κερδοφορία, συγχωνεύσεις. Ωστόσο, παρά το φαινομενικά δυσμενές περιβάλλον, το εγχείρημα των τοπικών συνεταιριστικών τραπεζών είχε αποτέλεσμα, λόγω του ότι,

καταρχάς, έχοντας καθαρά τοπικό χαρακτήρα γνωρίζουν τις ανάγκες των πελατών τους, ενώ σε περιπτώσεις οικονομικής δυσπραξίας αυτών τους χορηγούν ευνοϊκούς όρους.

Βέβαια, το μερίδιο αγοράς που καταλαμβάνουν οι συνεταιριστικές τράπεζες μαρτυρά ότι ένα πολίτης δεν επιθυμεί εύκολα συναλλαγές με μια συνεταιριστική τράπεζα. Ο βασικός λόγος για αυτήν την απόκλιση είναι το ότι δεν αισθάνεται τόσο ασφαλής όσο στις συμβατικές τράπεζες. Ωστόσο, δεν πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός ότι οι συνεταιριστικές τράπεζες ανήκουν στο Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων του Ελληνικού Δημοσίου πράγμα που σημαίνει ότι έχουν ακριβώς τις ίδιες εγγυήσεις και ασφάλειες για τα χρήματα των καταθετών με αυτές οποιασδήποτε άλλης τράπεζας. Επιπλέον, υπόκεινται σε καθημερινό έλεγχο από ειδική Επιθεώρηση Συνεταιριστικών Τραπεζών της Τράπεζας της Ελλάδος. Ο θεσμός είναι λοιπόν απόλυτα κατοχυρωμένος και εξασφαλισμένος.

Πίνακας 5
ΔΙΚΤΥΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
31/12/2005

	Δίκτυο καταστημάτων				Σύνολο προσωπικού
	Νομός Αττικής	Νομός Θεσ/κης	Λοιπή χώρα	Σύνολο	
1. Έβρου			3	3	20
2. Αχαΐκη			7	7	61
3. Δωδεκανήσου			15	15	105
4. Χανίων	1		17	18	135
5. Παγκρήτια	3		45	48	373
6. Ιωαννίνων			3	3	24
7. Λαμίας			5	5	42
8. Τρικάλων			4	4	28
9. Καρδίτσας			1	1	12
10. Κορινθίας			4	4	18
11. Εύβοιας			4	4	25
12. Πιερίας			1	1	11
13. Δράμας			2	2	19
14. Λέσβου			3	3	20
15. Κοζάνης			4	4	18
16. Σερρών			1	1	12
ΣΥΝΟΛΟ	4		119	123	923

Πηγή: Ένωση Ελληνικών Τραπεζών

2.1.4. ΟΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

Οι οργανισμοί αυτοί διεξάγουν περιορισμένες τραπεζικές εργασίες. Στην χώρα μας λειτουργούν σήμερα δύο ειδικοί χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί για τους οποίους καταβάλλεται προσπάθεια μετατροπής τους σε σύγχρονα πιστωτικά ιδρύματα με δυνατότητα προσφοράς του συνόλου των υπηρεσιών και προϊόντων ενός σύγχρονου χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Ονομαστικά οι δύο αυτοί οργανισμοί είναι: Α) Το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, και Β) Το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο. Πιο εκτεταμένη αναφορά γίνεται παρακάτω.

Το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, είναι Ν.Π.Δ.Δ. με έτος ίδρυσης το 1919 και βασικούς σκοπούς τη φύλαξη και διαχείριση παρακαταθηκών, τη χορήγηση δανείων, την ταμειακή διαχείριση των κεφαλαίων των ΟΤΑ, κ.α. Αποτελεί λοιπόν αυτόνομο χρηματοπιστωτικό διαχειριστικό οργανισμό περιφερειακής ανάπτυξης με δική του περιουσία, κίνδυνο και πίστη. Διοικείται από Διοικητικό Συμβούλιο τριετούς θητείας, η σύνθεση και η συγκρότηση του οποίου καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, ο οποίος και εποπτεύει τον οργανισμό. Παράλληλα εποπτεύεται από την Κεντρική Τράπεζα για δραστηριότητες που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της.

Επειδή έχει τη νομική μορφή Ν.Π.Δ.Δ. δε συμμετέχει στη διατραπεζική αγορά και τα διαθέσιμα του είναι υποχρεωτικά κατατεθειμένα στην Κεντρική Τράπεζα. Είναι όμως μέλος της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, του Γραφείου Συμφηφισμού Αθηνών και μέτοχος της ΔΙΑΣ Α.Ε.

Το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο ιδρύθηκε το 1900. Μέχρι το 2002, που με την ψήφιση νόμου μετατράπηκε σε Ανώνυμη Εταιρία, υπήρξε αυτοτελής Δημόσια Υπηρεσία με διοικητική και οικονομική αποκέντρωση, εποπτευόμενη από τον Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών. Αποστολή τους είναι η

καλλιέργεια και η ανάπτυξη πνεύματος αποταμίευσης, η αξιοποίηση των καταθέσεων που συγκεντρώνονται σ' αυτό με τη διάθεση τους για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας και την εκπλήρωση γενικότερων κοινωφελών σκοπών.

Χρησιμοποιεί τα καταστήματα των ταχυδρομείων για τη διεξαγωγή των συναλλαγών που αναπτύσσει με το κοινό, καταφέροντας έτσι να προσελκύσει ένα σημαντικό μέρος της αγοράς.

Το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο βρίσκεται σήμερα σε μια φάση εκσυγχρονισμού με τη μετατροπή του σε Ανώνυμη Εταιρία και τη διεύρυνση των εργασιών του ώστε να καλύπτει το πλήρες φάσμα των αγοραίων τραπεζικών προϊόντων. Το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο είναι μέλος της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών καθώς και της Ένωσης Ευρωπαϊκών Ταμιευτηρίων και του Παγκόσμιου Ινστιτούτου Ταμιευτηρίων.

2.2. ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΟΥ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Θετικές μεταβολές παρατηρήθηκαν το 2005 στα μεγέθη του ισολογισμού των πιστωτικών ιδρυμάτων που ασκούν δραστηριότητα στην ελληνική αγορά, όπως εξάλλου φαίνεται και στον πίνακα 6 που ακολουθεί.

Πίνακας 6				
ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ				
(Εκατοστιαία μεταβολή έναντι του προηγούμενου έτους)				
	Σύνολο τραπεζών		Ελληνικές Εμπορικές τράπεζες	
	2004	2005	2004	2005
Χορηγήσεις	17,0	19,1	17,9	18,6
Ίδια Κεφάλαια	4,9	30,8	4,3	39,9
Καταθέσεις	14,0	17,3	12,0	14,9
Καταθέσεις & repos	10,5	10,2	8,0	13,0
Σύνολο ενεργητικού	9,4	21,1	7,3	21,5

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, επεξεργασία στοιχείων ισολογισμού και λογιστικών καταστάσεων

Οι συνολικές χορηγήσεις τους αυξήθηκαν κατά 19,1. Παράλληλα, η μεγάλη αύξηση των καταθέσεων (17,3%) συνετέλεσε ώστε και το σύνολο των καταθέσεων και των συμφωνιών επαναγοράς (repos), παρά τη μείωση των τελευταίων, να σημειώσει σημαντική άνοδο (10,2%). Εξαιτίας των ανωτέρω εξελίξεων, σε συνδυασμό με την περαιτέρω δραστηριοποίηση τους στις αγορές κεφαλαίων (κυρίως ομολόγων), το σύνολο του ενεργητικού τους αυξήθηκε κατά 21,1%, με αποτέλεσμα να ανέλθει στο 152,6% του ΑΕΠ στο τέλος του 2005, έναντι του 135,4% στο τέλος του 2004. Οι ξένες τράπεζες που δραστηριοποιούνται στην

ελληνική αγορά εμφάνισαν αύξηση του ενεργητικού τους κατά 23,7% και οι Ειδικοί Πιστωτικοί Οργανισμοί (ΕΠΟ) κατά 13,8%.

Ανάλογες ήταν και οι αυξήσεις στα αντίστοιχα μεγέθη των ελληνικών εμπορικών τραπεζών, οι οποίες άλλωστε αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος του ελληνικού πιστωτικού συστήματος. Συγκεκριμένα, η αύξηση των χορηγήσεων τους το 2005 διατηρήθηκε σε υψηλό επίπεδο (18,6%), ταχύτερη από εκείνη των καταθέσεων (14,9%), ενώ ιδιαίτερα σημαντική ήταν η αύξηση (39,9%) των (λογιστικών) ιδίων κεφαλαίων τους.

2.3. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

Ο ανταγωνισμός μεταξύ των ελληνικών εμπορικών τραπεζών αλλά και των ξένων που είναι εγκατεστημένες στην Ελλάδα έχει λάβει τα τελευταία χρόνια δυναμικό χαρακτήρα, εξαιτίας κυρίως του γεγονότος ότι το φάσμα των προσφερομένων χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και προϊόντων είναι ευρύ. Βέβαια, στην εγχώρια αγορά υπάρχει ακόμα σημαντικό περιθώριο αύξησης του όγκου των παραδοσιακών τραπεζικών εργασιών και ιδιαίτερα της λιανικής τραπεζικής που αναπτύσσεται δυναμικά τα τελευταία έτη, εκκινώντας από χαμηλή βάση και στηριζόμενη στα χαμηλά επιτόκια που έχουν διαμορφωθεί στη Ζώνη του Ευρώ. Επιπλέον, η εμφάνιση και διεύρυνση στην τραπεζική αγορά των συνεταιριστικών τραπεζών αναμένεται να προσθέσει ακόμα μεγαλύτερη ένταση στον ήδη αυξημένο ανταγωνισμό, σηματοδοτώντας μια νέα θεσμική εξέλιξη.

Ο ανταγωνισμός περιλαμβάνει τον ανταγωνισμό τριών υποσυστημάτων:

- τον ανταγωνισμό μεταξύ των εμπορικών τραπεζών
- τον ανταγωνισμό μεταξύ εμπορικών τραπεζών, αφενός, και των Ειδικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων, αφετέρου, και

- τον ανταγωνισμό μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων γενικότερα και άλλων μη τραπεζικών επιχειρήσεων, όπως ασφαλιστικές και χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις, ΑΕΔΑΚ, κλπ.

Αναλυτικότερα, όσον αφορά στις συνθήκες ανταγωνισμού στον τραπεζικό κλάδο γενικότερα, και σύμφωνα με τον πίνακα 7 παρατηρούμε ότι, οι ελληνικές εμπορικές τράπεζες συνεχίζουν να κατέχουν υψηλό μερίδιο αγοράς τόσο στο ενεργητικό (81,2%) όσο και στις χορηγήσεις (84,9%) και καταθέσεις (80,5).

Πίνακας 7						
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ						
Μερίδια αγοράς (%) ως προς βασικά μεγέθη ισολογισμού						
	Ενεργητικό		Χορηγήσεις		Καταθέσεις	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Ελλην. Εμπορικές Τράπεζες	81,0	81,2	85,1	84,9	81,8	80,5
Ξένες Τράπεζες	10,0	10,1	8,8	8,8	8,2	9,1
Συνεταιριστ. Τράπεζες	0,7	0,8	1,0	1,0	0,8	0,9
Ειδ. Πιστωτ. Οργανισμοί	8,3	7,9	5,1	5,3	9,2	9,5
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος						

Οριακή αύξηση ως προς το ενεργητικό εμφάνισε το μερίδιο αγοράς των ελληνικών εμπορικών τραπεζών, των ξένων τραπεζών και των συνεταιριστικών τραπεζών, έναντι μείωσης του αντίστοιχου μεριδίου των ΕΠΟ. Οι τελευταίοι

όμως αύξησαν οριακά το μερίδιο αγοράς τους στις χορηγήσεις, με αντίστοιχη μείωση του μεριδίου των ελληνικών εμπορικών τραπεζών.

Μικρές μεταβολές παρατηρούνται στο μερίδιο αγοράς ως προς τις καταθέσεις, όπου οι ελληνικές εμπορικές τράπεζες απώλεσαν μερίδιο αγοράς 1,3% (2005: 80,5%, 2004: 81,8%). Από τη μείωση αυτή επωφελήθηκαν κατά 0,9% οι ξένες τράπεζες, κατά 0,3% οι ΕΠΟ και κατά 0,1% οι συνεταιριστικές τράπεζες. Οι τελευταίες ωστόσο συνεχίζουν να κατέχουν ιδιαίτερα χαμηλά μερίδια αγοράς.

2.4. ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

Ο βαθμός συγκέντρωσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, με βάση το μερίδιο των πέντε μεγαλύτερων τραπεζών στο σύνολο του ενεργητικού, διαμορφώθηκε το 2005 σε 65,6%, λίγο περισσότερο από το 2004, που ήταν 65,0%. Μετρούμενος με βάση τις χορηγήσεις μειώθηκε οριακά (σε 66,1% από 66,3%) και αυξήθηκε οριακά με βάση τις καταθέσεις (σε 65,5% από 66,5%). Το ποσοστό βάσει του ενεργητικού είναι σημαντικά υψηλότερο του μέσου όρου της ΕΕ (2004: 40,5%), εντούτοις δεν είναι από τα υψηλότερα στην Ευρώπη. Επιπλέον ο βαθμός συγκέντρωσης στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα, μετά την άνοδο που σημείωσε από τα μέσα της προηγούμενης δεκαετίας, τα τελευταία τρία έτη έχει σταθεροποιηθεί στα προαναφερθέντα επίπεδα. Παράλληλα περιορίστηκε η δεσπόζουσα θέση στην αγορά της μεγαλύτερης τράπεζας (Εθνική) ενώ άλλες αύξησαν σημαντικά το μερίδιο αγοράς τους.

Παρόλο που ο βαθμός συγκέντρωσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος παραμένει σχετικά υψηλός δεν επηρεάζει κατ' ανάγκην αρνητικά τον ανταγωνισμό μεταξύ των τραπεζών. Ο βαθμός συγκέντρωσης απλά αντανakλά την προσπάθεια των πλέον αποτελεσματικών τραπεζών να εκμεταλλευθούν τις οικονομίες κλίμακας και φάσματος και δεν επηρεάζει τον

ανταγωνισμό, εφόσον δεν αναπτύσσονται εναρμονισμένες πρακτικές στην τιμολόγηση των διαφόρων προϊόντων τους

Πάντως οι πέντε μεγαλύτερες ελληνικές τράπεζες κατατάσσονται στις μεσαίου μεγέθους, για τα ευρωπαϊκά δεδομένα τράπεζες κυρίως λόγω του περιορισμένου μεγέθους της εγχώριας αγοράς (Ετήσιο Δελτίο Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος 2005). Επομένως ο βαθμός συγκέντρωσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος υπολείπεται σημαντικά του αντίστοιχου βαθμού συγκέντρωσης που παρατηρείται σε τρεις άλλες χώρες της ζώνης του ευρώ (το Βέλγιο, τη Φινλανδία και την Ολλανδία), όπου με βάση το ενεργητικό τους, το μερίδιο αγοράς των πέντε μεγαλύτερων τραπεζών υπερβαίνει το 80%.

2.5. ΡΥΘΜΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Ο τραπεζικός κλάδος στην Ελλάδα παρουσιάζει συνεχή ανάπτυξη. Τα τελευταία χρόνια οι τράπεζες στην πλειονότητά τους, έχουν ξεκινήσει μια αναπτυξιακή πορεία καθώς και μια πορεία υψηλής κερδοφορία, παίζοντας ρόλο καταλύτη και στην αναπτυξιακή πορεία της χώρας. Η επικέντρωση του ενδιαφέροντος τους σε τομείς με υψηλά περιθώρια κέρδους αλλά και προοπτικές περαιτέρω ανάπτυξης, όπως οι αμιγώς τραπεζικές δραστηριότητες και ειδικότερα η λιανική τραπεζική, είναι ένας από τους σημαντικότερους τροφοδότες της κερδοφορίας τους.

Η πορεία της κερδοφορίας των ελληνικών τραπεζών είναι άμεσα συνυφασμένη με το ευνοϊκό για την πιστωτική επέκταση μακροοικονομικό περιβάλλον. Συγκεκριμένα, βάσει στοιχείων Δεκεμβρίου 2005, η ελληνική οικονομία διατήρησε την αναπτυξιακή δυναμική της κατά το 2005 συνδυάζοντας ρυθμό ανάπτυξης της τάξης του 3.7% (Ετήσιο Δελτίο Χρήσης Πανελληνίας

Τράπεζας 2005). Η ανάπτυξη συνέχισε να στηρίζεται στην εγχώρια ζήτηση, η οποία τροφοδοτείται κυρίως από την ιδιωτική κατανάλωση. Αντίθετη πορεία ακολούθησαν οι επενδύσεις οι οποίες μειώθηκαν κυρίως λόγω της μείωσης των δημόσιων επενδύσεων στην μετα-ολυμπιακή περίοδο.

Δεδομένου του περιβάλλοντος χαμηλών ονομαστικών επιτοκίων και των ακόμα χαμηλότερων πραγματικών επιτοκίων στην Ελλάδα λόγω υψηλότερου πληθωρισμού, η πιστωτική επέκταση συνέχισε να διευρύνεται στην Ελλάδα όπως υποδηλώνει ο ετήσιος ρυθμός αύξησης της συνολικής χρηματοδότησης (συμπεριλαμβανομένων και των τιτλοποιημένων δανείων), ο οποίος διαμορφώθηκε στο 18.5% έναντι 16.7% το 2004. Κατά συνέπεια, η πιστωτική διείσδυση του συνόλου των νοικοκυριών και επιχειρήσεων το 2005 ανήλθε περίπου στο 78% επί του ΑΕΠ έναντι 72% το 2004. Η διεύρυνση της πιστωτικής επέκτασης προήλθε κατά κύριο λόγο και το 2005 από τα νοικοκυριά, διατηρώντας υψηλό ρυθμό πιστωτικής επέκτασης ο οποίος διαμορφώθηκε το 2005 περίπου στο 27% έναντι 30.5% το 2004. Αντίστοιχα, η πιστωτική διείσδυση των νοικοκυριών (συμπεριλαμβανομένων και των τιτλοποιημένων δανείων) αυξήθηκε κατά περίπου 6.5 ποσοστιαίες μονάδες και διαμορφώθηκε περίπου στο 38.5% του ΑΕΠ.

Ειδικότερα, η αύξηση των στεγαστικών δανείων παρουσίασε επιβράδυνση αλλά συνέχισε να παραμένει στα υψηλά επίπεδα της τάξης περίπου του 32%. Την ίδια εικόνα παρουσίασε και ο ρυθμός επέκτασης της καταναλωτικής πίστης ο οποίος παρουσίασε μεγαλύτερη επιβράδυνση από αυτή της στεγαστικής πίστης ωστόσο παρέμεινε σε υψηλά επίπεδα της τάξης του 28%. Τα δάνεια προς επιχειρήσεις αυξήθηκαν με ρυθμό χαμηλότερο από αυτόν του 2004 και των δανείων προς τα νοικοκυριά το 2005, ήτοι περίπου 6% έναντι 7.5% το 2004. Αντίστοιχα, η πιστωτική διείσδυση των επιχειρήσεων μειώθηκε και διαμορφώθηκε περίπου στο 39% του ΑΕΠ έναντι 39.7% το 2004.

Παρά τους υψηλούς ρυθμούς πιστωτικής επέκτασης των νοικοκυριών αλλά και τους κατά πολύ χαμηλότερους των επιχειρήσεων, αξίζει να σημειωθεί

ότι η δανειακή επιβάρυνση τόσο των ελληνικών νοικοκυριών όσο και των επιχειρήσεων συνεχίζει να υπολείπεται αυτής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία το 2005 ανερχόταν περίπου στο 52% του ΑΕΠ της Ευρωζώνης για μεν τα νοικοκυριά και στο 51% για τις επιχειρήσεις. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με το δεδομένο ότι οι τράπεζες λειτουργούν σε περιβάλλον του οποίου η σταθερότητα είναι διασφαλισμένη, δημιουργεί προοπτικές περαιτέρω ανάπτυξης του τραπεζικού τομέα, ωστόσο αυτή εξαρτάται σημαντικά από την ορθή διαχείριση των πιστωτικών κινδύνων που αναλαμβάνουν οι ίδιες οι τράπεζες. Η προσεκτικά σχεδιασμένη πιστοδοτική πολιτική θα τις θωρακίσει έναντι αρνητικών εξελίξεων σε μακροοικονομικό επίπεδο όπως μεσοπρόθεσμη αύξηση των επιτοκίων στη ζώνη του ευρώ, ή/και ανάσχεση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης η οποία θα επηρεάσει αρνητικά τις δαπάνες του ιδιωτικού τομέα, τόσο την κατανάλωση όσο και τις επενδύσεις. Πέρα από την θωράκιση των τραπεζών για την διασφάλιση των εσόδων τους, σημαντικό ρόλο για την διατήρηση υψηλών αποδόσεων συνεχίζει να παίζει η περαιτέρω βελτίωση της λειτουργικής τους αποδοτικότητας με την εντατικοποίηση των προσπάθειών ελέγχου του λειτουργικού κόστους και βελτιστοποίησης της αποδοτικότητας του προσωπικού.

2.6. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Οι τάσεις της τεχνολογίας τροφοδότησαν τα τελευταία χρόνια νέες τάσεις ευρείας παραγωγικής, οργανωτικής και τεχνολογικής αναδιάρθρωσης του πιστωτικού συστήματος στην Ελλάδα, οι οποίες οδήγησαν σε έντονη αλλαγή της φυσιογνωμίας των τραπεζικών καταστημάτων, στην ταχεία εισαγωγή της αυτοματοποίησης, της πληροφόρησης και των συναλλαγών από απόσταση. Λόγω ακριβώς των παραπάνω οφελών που επέφερε η τεχνολογική πρόοδος, παρατηρείται μια συνεχής προσπάθεια εκ μέρους των τραπεζών για ανάπτυξη αξιόπιστης τεχνικής υποδομής, που θα αποτελέσει συν τις άλλους, προϋπόθεση για την κατάκτηση πρωτοποριακής θέσης στον ανταγωνισμό μεταξύ των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Η εισαγωγή νέων τεχνολογιών επηρεάζει τόσο την εσωτερική λειτουργία όσο και τα προϊόντα και τις αγορές των τραπεζών. Αρχικά, όσον αφορά στην εσωτερική λειτουργία, η τεχνολογία μετασχηματίζει την τραπεζική βιομηχανία σε όλες τις διαστάσεις: λιγότερη διακίνηση χαρτιού, επιτάχυνση διαδικασιών, δημιουργία καλύτερα οργανωμένων βάσεων δεδομένων, εξάλειψη προβλημάτων που δημιουργούνται από τις γεωγραφικές αποστάσεις και γενικά απλοποίηση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Ακόμη, η εξέλιξη της τεχνολογίας προϋποθέτει και άριστα εκπαιδευμένο προσωπικό που θα είναι σε θέση να την αξιοποιεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Έτσι, η τεχνολογική πρόοδος, από τη μία, και η τάση που κυριαρχεί για επενδύσεις πληροφορικής γενικότερα, όσον αφορά το υλικό (hardware), το λογισμικό (software) και τις επικοινωνίες, από την άλλη, οδηγεί στον προσανατολισμό σε νέα, καινοτόμα εργαλεία και μεθόδους που αποσκοπούν στην βελτίωση της ποιότητας παροχής υπηρεσιών και τον εκσυγχρονισμό των

εσωτερικών επιχειρησιακών λειτουργιών, σε αντιδιαστολή με τις δαπάνες συντήρησης ή αντικατάστασης εξοπλισμού.

Όσον αφορά στα προϊόντα και στις αγορές, έχουμε: νέα προϊόντα, πρόσβαση σε νέες αγορές, νέα κανάλια διανομής των προϊόντων καθώς και αύξηση του αριθμού των ωρών που μπορούν να εξυπηρετηθούν οι πελάτες. Αξιοσημείωτα παραδείγματα είναι η 24ωρη τηλεφωνική εξυπηρέτηση (phone banking), την οποία έχουν ενσωματώσει πολλές τράπεζες τα τελευταία χρόνια, αλλά και η ηλεκτρονική τραπεζική (e-banking), η οποία συνέβαλε σημαντικά στην πραγματοποίηση ηλεκτρονικών συναλλαγών από τους ίδιους τους πελάτες χωρίς να υπάρχει ανάγκη φυσικής παρουσίας αυτών στην τράπεζα με την οποία συναλλάσσονται. Ως εκ τούτου αυξήθηκε ο αριθμός των εγγεγραμμένων χρηστών στις υπηρεσίες της ηλεκτρονικής τραπεζικής. Τέλος, τα ΑΤΜς, αποτελούν μια άλλη, εξίσου επαναστατική αλλαγή στον τραπεζικό κλάδο, προερχόμενη αποκλειστικά και μόνο από την τεχνολογική επανάσταση. Μέσω αυτών, υποστηρίζεται πλέον η διενέργεια συναλλαγών, όπως μεταφορά κεφαλαίων σε λογαριασμούς τρίτων, πληρωμή πιστωτικών καρτών και λογαριασμών κοινής ωφέλειας, πέραν των παραδοσιακών υπηρεσιών ανάληψης, κατάθεσης και ερώτησης υπολοίπου. Εξαιτίας των άνω πλεονεκτημάτων παρατηρήθηκε αύξηση του αριθμού τους (2005: 6.230, 2004: 5.787).

ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Το οικονομικό περιβάλλον αποτελεί για όλες τις τράπεζες μια παράμετρο του εξωτερικού τους περιβάλλοντος, ιδιαίτερος σημαντική, καθότι η γενική κατάσταση της οικονομίας και οι εξελίξεις που παρατηρούνται σε αυτήν επηρεάζουν σημαντικά τη λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Μεταβλητές, όπως απασχόληση, ανεργία και καθαρό εισόδημα εμπλέκονται ναί μεν στην πορεία της οικονομίας αλλά και στην πορεία του τραπεζικού κλάδου γενικότερα. Συνιστούν έναν κύκλο όπου ο κάθε

παράγοντας επηρεάζει τον επόμενο στην αλυσίδα. Για παράδειγμα, υψηλό ποσοστό απασχόλησης για μια χρονιά σε μια οικονομία, συντελεί στην αύξηση του καθαρού εισοδήματος, άρα και στην αύξηση της ιδιωτικής δαπάνης, στην αύξηση των καταθέσεων ταμιευτηρίου, στη μείωση της ζήτησης για δάνεια, στην αγορά άλλων χρηματοοικονομικών προϊόντων (π.χ. αμοιβαία κεφάλαια) αλλά και στην αποπληρωμή δανείων (μείωση του ποσοστού κέρδους που απολαμβάνουν οι τράπεζες από τα επιτόκια των δανείων).

Όλα τα παραπάνω δεν μπορούν παρά να ενισχύσουν την άποψη της αλληλοσυσχέτισης μεταξύ της οικονομίας και του τραπεζικού κλάδου. Η πρώτη αποκαλύπτει δυνάμεις που οι τράπεζες εξετάζουν και συμπεριλαμβάνουν στον προγραμματισμό και σχεδιασμό των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων τους. Η ευρωστία, εύρυθμη λειτουργία και ποικιλομορφία του τραπεζικού συστήματος, από την άλλη, δημιουργούν προϋποθέσεις για την υγιή ανάπτυξη της οικονομίας και άλλων κλάδων αυτής.

Οι νέες υπηρεσίες που προσφέρουν οι τράπεζες, κυρίως όσον αφορά τα εναλλακτικά δίκτυα διανομής (π.χ. τηλεφωνική τραπεζική, τραπεζική μέσω του διαδικτύου), έχουν δημιουργήσει την απαραίτητη ζήτηση για την ανάπτυξη άλλων κλάδων της οικονομίας.

Δύο από τους κλάδους που επωφελήθηκαν από τον εκσυγχρονισμό των τραπεζών είναι οι κλάδοι της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών (σταθερής και κινητής τηλεφωνίας). Η αυξημένη ζήτηση για μηχανολογικό εξοπλισμό από τις τράπεζες, επέτρεψε και στους δύο κλάδους να επωφεληθούν από οικονομίες κλίμακας. Επιπλέον, οι τράπεζες σε συνεργασία με τον κλάδο των τηλεπικοινωνιών προσφέρουν νέες υπηρεσίες που απαιτούν τη συνεργασία των δύο κλάδων.

Ταυτόχρονα, η βελτίωση των υπηρεσιών που προσφέρουν οι τράπεζες έχουν ως αποτέλεσμα τη στροφή άλλων κλάδων στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα, όπως π.χ. ο ναυτιλιακός, που παραδοσιακά χρησιμοποιούσε χρηματοπιστωτικές εταιρείες του εξωτερικού, μονολότι οι περισσότερες

ναυτιλιακές επιχειρήσεις είναι ελληνικές. Η βελτίωση της ποιότητας εξυπηρέτησης από τις ελληνικές τράπεζες, καθώς και η δυνατότητα σύναψης κοινοπρακτικών δανείων είχε ως αποτέλεσμα οι ναυτιλιακές επιχειρήσεις να στραφούν σε ελληνικές τράπεζες και να αποφασίσουν τη σταδιακή επαναφορά των δραστηριοτήτων τους στην Ελλάδα.

Συμπερασματικά, λοιπόν, οι τράπεζες δημιουργούν τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη άλλων κλάδων της οικονομίας. Δημιουργούν την απαραίτητη ζήτηση για την ανάπτυξη ορισμένων προϊόντων και την προσφορά για την επάνοδο άλλων κλάδων. Από την άλλη πλευρά, η υγιής ανάπτυξη και πορεία της οικονομίας επηρεάζει όλους τους κλάδους, μαζί και τον τραπεζικό.

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η προοδευτική απελευθέρωση του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος από διοικητικές ρυθμίσεις υπαγόρευσε την ανάγκη καταγραφής και τήρησης νόμων που διέπουν τις σχέσεις των τραπεζών με την πελατεία τους καθώς και μεταξύ τους και έναντι τρίτων.

Στόχος λοιπόν της νομοθεσίας που έχει θεσπιστεί ειδικά για αυτόν το λόγο είναι η ενίσχυση της διαφάνειας και ειλικρίνειας κατά τις συναλλαγές και κυρίως η εδραίωση πνεύματος αμοιβαίας εμπιστοσύνης στις σχέσεις των τραπεζών μεταξύ τους καθώς και με τους συναλλασσομένους με αυτές. Οι νόμοι αυτοί λοιπόν ευνοούν και προωθούν την ανάπτυξη του υγιούς ανταγωνισμού μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη λειτουργία των δυνάμεων της αγοράς ώστε να επιτυγχάνεται η βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και προϊόντων προς όφελος των πελατών.

Η ισχύουσα νομοθεσία επιβάλλει πρώτον, υιοθέτηση εσωτερικών κανόνων για την απαγόρευση κοινοποίησης εμπιστευτικών πληροφοριών. Επιπλέον, σχολαστική τήρηση των εγκυκλίων και κανονιστικών διατάξεων σχετικά με την πρόληψη νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες καθώς και

άλλες υποχρεώσεις που σχετίζονται με νομότυπους και ασφαλείς τρόπους εκτέλεσης των τραπεζικών εργασιών.

Το νομοθετικό πλαίσιο απευθύνεται σε όλους τους υπαλλήλους και σε όλα τα στελέχη, ανεξαρτήτως βαθμού, θέσης ή αντικειμένου εργασίας, ενόψει της εμβέλειας που καταλαμβάνει το σύνολο της τραπεζικής δραστηριότητας.

Το γεγονός λοιπόν ότι το νομοθετικό πλαίσιο καταδεικνύει τον τρόπο λειτουργίας των τραπεζών αποτελεί το έναυσμα για την κοινωνική ευθύνη που έχουν όλες οι επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων και των τραπεζών. Η κοινωνική ευθύνη δεν περιορίζεται βέβαια μόνο στην εκπλήρωση των θεσμοθετημένων διατάξεων αλλά και σε άλλες δραστηριότητες που ενισχύουν το κοινωνικό προφίλ των τραπεζών.

Όπως όλοι οι φορείς μιας κοινωνίας, έτσι και οι τράπεζες έχουν υποχρέωση να στηρίζουν την ομαλή κοινωνική ζωή και την πρόοδο της κοινωνίας. Οι ελληνικές τράπεζες, όχι μόνο αναγνωρίζουν την υποχρέωση τους αυτή, αλλά ανταποκρίνονται ουσιαστικά στην κοινωνική ευθύνη την οποία έχουν. Ως ένας από τους μεγαλύτερους εργοδότες της χώρας, απασχολώντας περίπου 60 χιλιάδες άτομα, προσφέρουν πλήθος παροχών στους δικούς τους εργαζομένους. Το κοινωνικό τους έργο όμως είναι πολύ ευρύτερο. Η υποστήριξη που παρέχουν δεν αφορά μόνο σε έκτακτες περιπτώσεις, όπως στην υποστήριξη των σεισμοπλήκτων με 6 εκ. ευρώ μετά το σεισμό της Αθήνας το 1999, αλλά είναι διαρκής (Ένωση Ελληνικών Τραπεζών). Οι τράπεζες ενισχύουν μέσω χορηγιών, ομάδες του πληθυσμού, οι οποίες έχουν ανάγκη οικονομικής βοήθειας, στηρίζουν προγράμματα τοπικών φορέων που έχουν ως αντικείμενο την παιδική μέριμνα και την υγεία, στηρίζουν ερευνητικά προγράμματα, υποστηρίζουν πολιτιστικές εκδηλώσεις και συνεισφέρουν στη χρηματοδότηση αθλητικών ομάδων και εκδηλώσεων-γεγονότων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

3.1. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Οι σύγχρονες εμπορικές τράπεζες συνδυάζουν πολλά είδη τραπεζικών υπηρεσιών. Από μια ευρεία ανάλυση των δραστηριοτήτων της σύγχρονης τράπεζας, προκύπτει ότι είναι ταυτόχρονα,

- Εμπορική τράπεζα που εξυπηρετεί τις τρέχουσες ανάγκες της πελατείας (Retail bank)
- Τράπεζα δανειοδότησης επιχειρήσεων με βραχυπρόθεσμα και μέσο-μακροπρόθεσμα δάνεια για τις ανάγκες τους (corporate bank)
- Τράπεζα που εξυπηρετεί οικογενειακές και προσωπικές ανάγκες (personal bank)
- Τράπεζα που εξυπηρετεί τους πελάτες της με εγκατάσταση και χειρισμούς ενός τερματικού υπολογιστή (computer terminal) στο σπίτι ή στο γραφείο τους ή με τη χρησιμοποίηση του τηλεφώνου (phone bank)
- Τράπεζα όπου λειτουργεί ειδικός χώρος δοσοληψιών (dealing room) και από την οποία γίνεται διαχείριση διαθεσίμων και κινδύνων (treasury)

Ουσιαστικά, αυτό είναι το πλαίσιο που καθορίζει τις δραστηριότητες της σύγχρονης τράπεζας. Πιο συγκεκριμένα, αυτές είναι:

❖ Αποδοχή καταθέσεων
Είδη καταθέσεων (προϊόντα)

- Οψεως
- Ταμειυτηρίου
- Προθεσμιακές
- Τρεχούμενος λογαριασμός κατάθεσης
- Καταθέσεις υπό προειδοποίηση
- Πιστοποιητικό καταθέσεων

- Καταθέσεις σε συνάλλαγμα
- Δεσμευμένες καταθέσεις
- Αναπαλλοτριώτες καταθέσεις
- Μετατρέψιμοι σε συνάλλαγμα λογαριασμοί καταθέσεων
- Καταθέσεις σε κοινό λογαριασμό (joint venture)
- Καταθέσεις με κωδικό αριθμό (number accounts)
- Καταθέσεις στεγαστικού ταμιευτηρίου
- Καταθέσεις σε συνδυασμό με ασφάλεια ζωής
- Repos (συμφωνίες πώλησης και επαναφοράς από την τράπεζα)
- ❖ Πιστώσεις -Χορηγήσεις
 - Άνοιγμα πίστωσης
 - Πίστωση έναντι φορτωτικών εγγράφων
 - Ενέγγυες πιστώσεις
 - Χορηγήσεις βραχυπρόθεσμες
 - Πιστωτικές διευκολύνσεις
 - Χορηγήσεις μέσο-μακροπρόθεσμες
 - Στεγαστικά δάνεια
 - Δάνεια καταναλωτικής πίστης
- ❖ Διαχείριση του χαρτοφυλακίου των τραπεζικών χορηγήσεων
- ❖ Εντολές πληρωμών (εμβάσματα) εσωτερικού και εξωτερικού σε συνάλλαγμα
- ❖ Έκδοση και διαχείριση μέσων πληρωμής
 - Πλαστικές κάρτες
 - Ταξιδιωτικές επιταγές
 - Πιστωτικές επιστολές
 - Εγγυημένες ιδιωτικές επιταγές
- ❖ Ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων για λογαριασμό πελατών
- ❖ Αγορά ιδιωτικών επιταγών
- ❖ Συναλλαγές σε μέσα της χρηματαγοράς (επιταγές, συναλλαγματικές, κ.α.)

- ❖ Πράξεις σε συνάλλαγμα
 - Καταθέσεις σε συνάλλαγμα
 - Αγορά και πώληση συναλλάγματος
 - Δανεισμός σε συνάλλαγμα
 - Αρμπιτράζ συναλλάγματος
 - Νέα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα σε συνάλλαγμα
 - Προθεσμιακές καταθέσεις σε μελλοντικές χρονολογίες (forward forwards deposits)
 - Προθεσμιακές συμφωνίες σχετικές με τα επιτόκια (forward rate agreements- FRA)
 - Μελλοντικές ή προθεσμιακές συμφωνίες (futures)
 - Συμφωνίες με προτιμησιακά δικαιώματα (options)
 - Προτιμησιακά δικαιώματα ως προς το επιτόκιο (interest rate options)
 - Δικαίωμα κατώτατου ορίου απόδοσης μιας κατάθεσης (floor)
 - Συμφωνία collar επιτοκίων
 - Συμφωνίες ανταλλαγής (swaps)
 - Σύνθετο swap
 - Μακράς διάρκειας προτιμησιακά δικαιώματα (warrants)
- ❖ Διαχείριση χαρτοφυλακίου πελατών
 - Αγορά και πώληση χρεογράφων για λογαριασμό τους
 - Είσπραξη μερισμάτων μετοχών και τοκομεριδίων ομολόγων και ομολογιών για λογαριασμό τους
 - Παροχή συμβουλών και εμπορικών πληροφοριών και αγοραπωλησίες τίτλων
- ❖ Έκδοση εγγυητικών επιστολών σε ευρώ και συνάλλαγμα
- ❖ Εκμίσθωση θυρίδων θησαυροφυλακίου
- ❖ Εξόφληση λογαριασμών πελατών από οφειλές σε ΔΕΗ, ΟΤΕ, κλπ
- ❖ Έκδοση ομολόγων και ομολογιών
- ❖ Πώληση ομολόγων και ομολογιών

- ❖ Έκδοση νέων μετοχών για αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου
- ❖ Αγορά κρατικών ομολόγων και έντοκων γραμματίων δημοσίου
- ❖ Διαμεσολάβηση στην πώληση κρατικών τίτλων με προμήθεια
- ❖ Αγορές και πωλήσεις ευρώ στην διατραπεζική αγορά χρήματος και συναλλάγματος στην αντίστοιχη διατραπεζική αγορά
- ❖ Αναδοχή σε έκδοση νέων μετοχών από πρωτοεισακτές και εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών -Προεγγραφές
- ❖ Ανάλυση έργου θεματοφύλακα στις Ανων. Εταιρ. Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων
- ❖ Αντληση κεφαλαίων από την Τράπεζα της Ελλάδος με αναπροεξόφληση μέρους του χαρτοφυλακίου τους και με ενεχερίαση τίτλων του δημοσίου
- ❖ Συμμετοχή σε επιχειρήσεις για στήριξη τους
- ❖ Συμμετοχή σε χορηγήσεις μεγάλων δανείων μαζί με άλλες τράπεζες με μορφή pool, consortium, syndicate, trust, ανάλογα με το βαθμό δέσμευσης ανάμεσα στις συμπράττουσες τράπεζες
- ❖ Εφαρμογή του τραπεζικού Marketing με τομείς έρευνας, αγοράς ανάπτυξης εργασιών, διαφήμισης και δημοσίων σχέσεων.
- ❖ Ίδρυση νέων καταστημάτων καθ' ύλην
- ❖ Εκτέλεση χρηματοπιστωτικών
- ❖ Τοποθέτηση μηχανημάτων: Αυτόματων Ταμειολογιστικών Μηχανών (ATMs: Automated Teller Machines) για την εξυπηρέτηση των πελατών σε ανάληψη χρημάτων όλο το 24ωρο σ' όλη τη διάρκεια το έτους, Σημείων Πώλησης (POS: Point of Sales) στα οποία γίνεται χρέωση στο λογαριασμό του καταναλωτή και ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων στα σημεία πώλησης (EFT/POS: Electronic Funds Transfer at Point of Sales)
- ❖ Εργασίες ανταποκριτή ξένης τράπεζας
- ❖ Διάθεση εξειδικευμένων προϊόντων, όπως:
 - Factoring
 - Forfaiting

- Leasing
- ❖ Ίδρυση από ορισμένες τράπεζες ναυτιλιακών υποκαταστημάτων ή τμημάτων ναυτιλίας (Shipping)
- ❖ Σύσταση θυγατρικών επιχειρήσεων για άσκηση παράλληλων δραστηριοτήτων, όπως
 - Εταιρείες Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου
 - Αμοιβαία Κεφάλαια
 - Εταιρείες διαχείρισης και ρευστοποίησης στοιχείων Ενεργητικού και Παθητικού της τράπεζας
 - Ασφαλιστικές εταιρείες
 - Χρηματοστηριακές εταιρείες
 - Εταιρείες παροχής επιχειρηματικού κεφαλαίου (Venture Capital)

Παρατηρούμε λοιπόν, ότι οι σύγχρονες εμπορικές τράπεζες διενεργούν πλήθος τραπεζικών εργασιών. Ωστόσο, παρακάτω, θα παρουσιαστούν οι βασικότερες εξ αυτών.

3.2. ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΙΔΙΩΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Οι καταθέσεις έχουν πρωτεύουσα σημασία για ολόκληρο το τραπεζικό σύστημα. Αποτελούν το σημαντικότερο τμήμα των ξένων κεφαλαίων αλλά και του παθητικού των τραπεζών, ιδιαίτερα των εμπορικών. Ποσοστό των καταθέσεων της τάξης του 20% περίπου απαιτείται υποχρεωτικά να διατηρείται στο θησαυροφυλάκιο της τράπεζας (Χολέβας, 1995).

Οι συνηθέστερες κατηγορίες καταθέσεων είναι οι ακόλουθες:

- Καταθέσεις Ταμιευτηρίου

Περιλαμβάνουν καταθέσεις τις οποίες κάνουν φυσικά πρόσωπα λαμβάνοντας ως ανταμοιβή τους τόκους. Το επιτόκιο σε αυτές τις καταθέσεις όταν είναι υψηλό αποτελεί κίνητρο για αποταμίευση.

- Καταθέσεις όψεως

Συνήθως γίνονται από επιχειρήσεις, οι οποίες διενεργούν ταυτόχρονα και αναλήψεις, ώστε να ικανοποιούν τις υποχρεώσεις που έχουν έναντι τρίτων. Η κίνηση του λογαριασμού της κατάθεσης γίνεται με επιταγές, από στέλεχος που παραδίδεται στις επιχειρήσεις.

- Καταθέσεις τρεχούμενου λογαριασμού

Είναι παραλλαγή της κατάθεσης ταμιευτηρίου. Ανοίγεται μόνο για φυσικά πρόσωπα που δεν είναι έμποροι, κινείται με επιταγές από στέλεχος που δίνει η τράπεζα για τη διευκόλυνση των τρεχουσών συναλλαγών και το επιτόκιο είναι μικρότερο από αυτό του ταμιευτηρίου, λόγω της παρεχόμενης διευκόλυνσης.

- Καταθέσεις προθεσμιακές

Εδώ περιλαμβάνονται όλες εκείνες οι καταθέσεις που συμφωνείται μεταξύ καταθετών και τραπεζών να παραμείνουν στην τράπεζα για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα χωρίς να γίνει καμία ανάληψη. Αν γίνει ανάληψη τους πριν από το χρόνο διάρκειάς τους καταβάλλεται από τον καταθέτη ποινή, ανάλογη με το χρόνο που υπολείπεται μέχρι την κανονική λήξη τους.

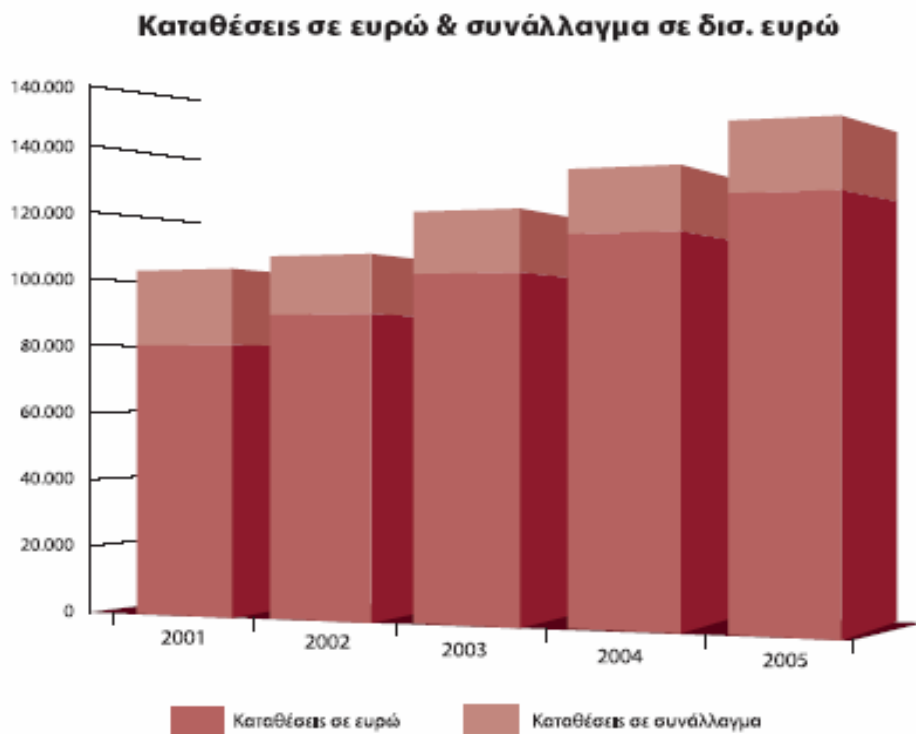
Η μορφή αυτή καταθέσεων εξυπηρετεί, αφενός, τις τράπεζες λόγω του ότι γνωρίζουν εκ των προτέρων ότι θα έχουν στη διάθεση τους διάφορα ποσά τα οποία δεν θα αναληφθούν, πράγμα που τους επιτρέπει να προγραμματίσουν καλύτερα τις εργασίες τους, αφετέρου εξυπηρετούνται και οι καταθέτες αφού λαμβάνουν μεγαλύτερους τόκους σε σχέση με αυτούς που θα έπαιρναν εάν είχαν τα χρήματά τους σε καταθέσεις ταμιευτηρίου.

Παρακάτω, στον πίνακα 8 παρουσιάζεται η πορεία των διαφόρων ειδών καταθέσεων για τα έτη 2001-2005.

Πίνακας 8					
Ανάλυση εγχώριων καταθέσεων επιχειρήσεων και νοικοκυριών					
(Σε εκατομμύρια ευρώ)					
	2001	2002	2003	2004	2005
Καταθέσεις σε ευρώ	79.566,0	87.732,3	98.119,3	110.206,7	134.637,7
Καταθέσεις σε συνάλλ.	22.243,5	17.028,8	17.630,8	18.217,9	21.660,4
Εκ των οποίων σε λογαριασμούς					
Όψεως	13.385,2	13.367,3	15.395,8	18.274,2	22.180,2
Ταμιευτηρίου	58.323,1	60.406,1	65.141,1	73.954,2	79.800,8
Προθεσμίας	30.101,1	30.987,7	35.213,2	36.196,1	53.717,1
Σύνολο Καταθέσεων	101.908,5	104.761,1	115.750,1	128.424,6	156.298,1
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Στατιστικό Δελτίο Οικονομική Συγκυρία, Φεβρ. 06					

Χαρακτηριστική είναι η αύξηση όλων των ειδών καταθέσεων, είτε σε ευρώ είτε σε συνάλλαγμα, κάτι το οποίο παρουσιάζεται και γραφικά παρακάτω (γράφημα 1.). Εντυπωσιάζει ότι οι καταθέσεις προθεσμίας αντιπροσωπεύουν ποσοστό που αγγίζει το 35% του συνόλου των καταθέσεων.

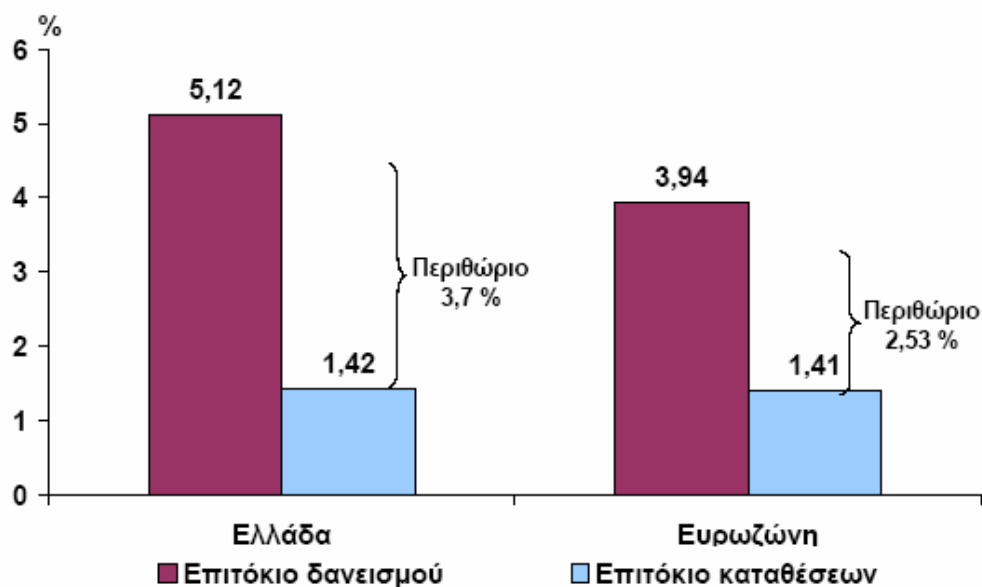
Γράφημα 1

Τέλος, αξίζει μια αναφορά και στα μέσα επιτόκια των τραπεζικών καταθέσεων και χορηγήσεων. Η διαφορά αυτών των επιτοκίων είναι στην ουσία το περιθώριο κέρδους των τραπεζών. Μάλιστα, συγκρίνοντας το περιθώριο επιτοκίων καταθέσεων-χορηγήσεων στην Ελλάδα, με το αντίστοιχο περιθώριο των τραπεζών που λειτουργούν στις υπόλοιπες χώρες της ευρωζώνης, παρατηρούμε υψηλότερα επίπεδα στην Ελλάδα (γράφημα 2), κατά μέσο όρο 1,2 ποσοστιαίες μονάδες από τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά (Eurobank Research, Φεβρουάριος 2006). Πάντως, το συμπέρασμα είναι ότι οι ελληνικές τράπεζες επιτυγχάνουν σημαντικά κέρδη ακριβώς λόγω αυτού του περιθωρίου επιτοκίων καταθέσεων και χορηγήσεων.

Γράφημα 2

Τα περιθώρια κέρδους των τραπεζών είναι υψηλότερα στην Ελλάδα

3.3. ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ ΙΔΙΩΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Το δάνειο αποτελεί την κατεξοχήν πιστωτική σύμβαση. Γι' αυτό εξάλλου και το σύνολο των πιστοδοτικών εργασιών των τραπεζών, δηλαδή των εργασιών της παροχής των δανείων, πιστώσεων και εγγυήσεων, ονομάζεται πιστωτική λειτουργία. Για την άσκηση ωστόσο, της πιστωτικής λειτουργίας, έχουν θεσπιστεί από την πλευρά των τραπεζών κριτήρια επιλογής πιστοδοτούμενων, διαδικασίες, έλεγχοι, κ.α., από την πλευρά δε της πολιτείας, νομισματικό πλαίσιο που καθορίζει τους όρους και της προϋποθέσεις της παροχής των δανείων πιστώσεων και εγγυήσεων.

Όσον αφορά στα δάνεια προς ιδιώτες, υπάρχουν διάφορες κατηγορίες. Διακρίνουμε στεγαστικά δάνεια, προσωπικά/καταναλωτικά, επισκευαστικά, και για αγορά αυτοκινήτου. Από την άλλη, όσον αφορά τα δάνεια που δίνονται

προς τις επιχειρήσεις διακρίνουμε δάνεια για ανέγερση κτιριακών εγκαταστάσεων, για επέκταση κτιριακών εγκαταστάσεων, για προμήθεια μηχανολογικού εξοπλισμού και για κάλυψη λοιπών αναγκών.

Σε κάθε περίπτωση προκειμένου να παραχωρηθεί δάνειο σε ιδιώτη ή επιχείρηση, οι τράπεζες εκτιμούν την πιστοληπτική ικανότητα του πελάτη, που σημαίνει εκτίμηση ως προς το εάν πρέπει να τον δανειοδοτήσει και σε ποιο ύψος, η οποία γίνεται με βάση το αν αυτός παρέχει τα κατ' αρχήν εγγύγια προκειμένου να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει σύμφωνα με τους όρους του τραπεζικού δανείου που παίρνει.

Προκειμένου να εκτιμηθεί η πιστοληπτική ικανότητα ενός ιδιώτη λαμβάνονται υπόψη στοιχεία όπως, η οικογενειακή του κατάσταση, το ετήσιο οικογενειακό του εισόδημα, η σταθερότητα ή μη του εισοδήματος του (π.χ., ο μισθός αποτελεί ένα σταθερό εισόδημα), η τυχόν λήψη δανείων από άλλες τράπεζες και το εκκαθαριστικό σημείωμα φόρου από την αρμόδια Δ.Ο.Υ.

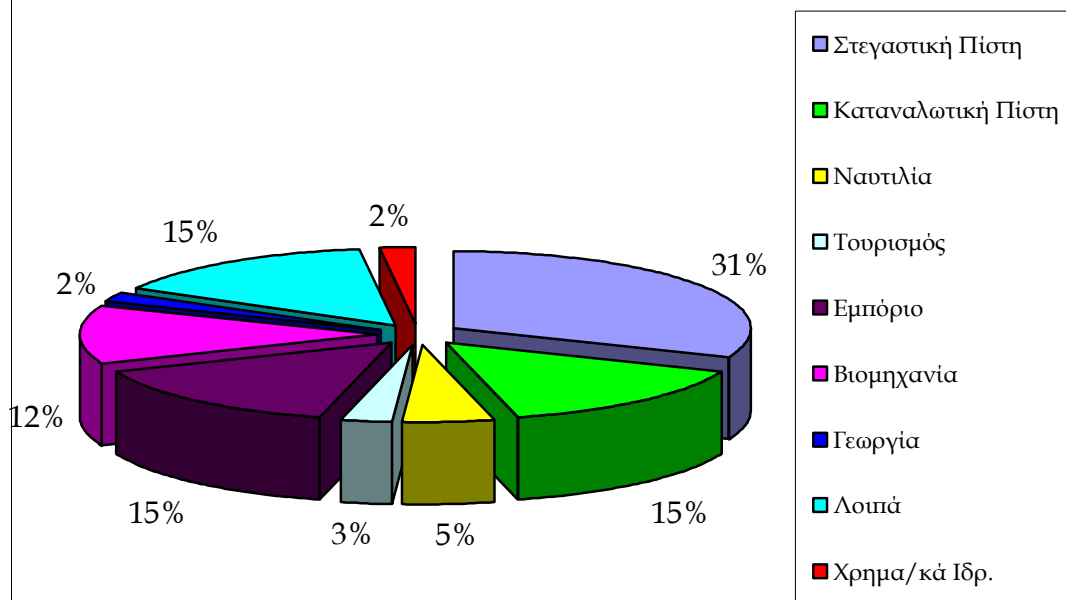
Από την άλλη, προκειμένου να εκτιμηθεί η πιστοληπτική ικανότητα μιας (υποψήφιας) επιχείρησης, τα στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη, είναι:

- Η περιουσιακή κατάσταση της επιχείρησης, όπως φαίνεται στους πρόσφατους ισολογισμούς.
- Η προσωπικότητα και η επιχειρησιακή συμπεριφορά, του ατόμου εάν η επιχείρηση είναι ατομική, των διαχειριστών και των εταίρων εάν είναι προσωπική εταιρεία, ομόρρυθμη ή ετερόρρυθμη και των διοικούντων.
- Το παρελθόν της επιχείρησης στις συναλλαγές της και κυρίως ελέγχεται μήπως η επιχείρηση στο παρελθόν είχε περιληφθεί σε «μαύρη λίστα» σφραγισμένων επιταγών ή διαμαρτυρημένων συναλλαγματικών.

Παρακάτω στους πίνακες 9 και 10, οι οποίοι αναπαρίσταται και γραφικά στο γράφημα 3 μόνο για το έτος 2005 όμως, φαίνονται τα δάνεια που δόθηκαν προς τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά τα έτη 2001-2005. Κατά τη διάρκεια αυτών παρατηρήθηκε αύξηση της χρηματοδότησης στους κλάδους του εμπορίου και του τουρισμού, επιβράδυνση στη γεωργία και σταθεροποιητικές τάσεις στη βιομηχανία. Η ναυτιλία τέλος, αποτέλεσε σημαντικό πελάτη των ελληνικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, αφού η κατά 37,6% αύξηση των υπολοίπων των δανείων της αποτελεί σημαντικό ποσοστό ειδικά στο χώρο αυτό, όπου ο ανταγωνισμός είναι έντονος σε παγκόσμιο επίπεδο.

Πίνακας 9					
Δάνεια προς τις εγχώριες επιχειρήσεις κατά κλάδο δραστηριότητας					
(Σε εκατομμύρια ευρώ)					
	2001	2002	2003	2004	2005
Γεωργία	3.724,2	3.224,7	3.082,7	3.248,0	2.954,0
Βιομηχανία	12.614,9	14.634,0	15.865,1	15.675,6	15.735,8
Εμπόριο	15.524,3	15.670,8	16.514,4	18.821,6	19.958,8
Τουρισμός	2.171,3	2.903,2	3.488,2	4.040,4	4.189,4
Ναυτιλία	4.103,5	4.147,0	4.316,7	4.494,80	6.185,3
Λοιπά χρημ. Ιδρ.	1.699,9	2.869,2	2.767,2	2.693,0	2.236,0
Λοιπά	10.306,6	11.833,3	14.945,0	16.593,3	20.005,6
Σύνολο	50.198,7	55.012,2	60.979,3	65.566,3	71.282,9
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, Φεβρ 06					

Γράφημα 3
Κατανομή των δανείων προς τις εγχώριες επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά κατά κλάδο δραστηριότητας (2005)

Πίνακας 10

Δάνεια προς τα νοικοκυριά κατά κλάδο δραστηριότητας (σε εκατ. Ευρώ)

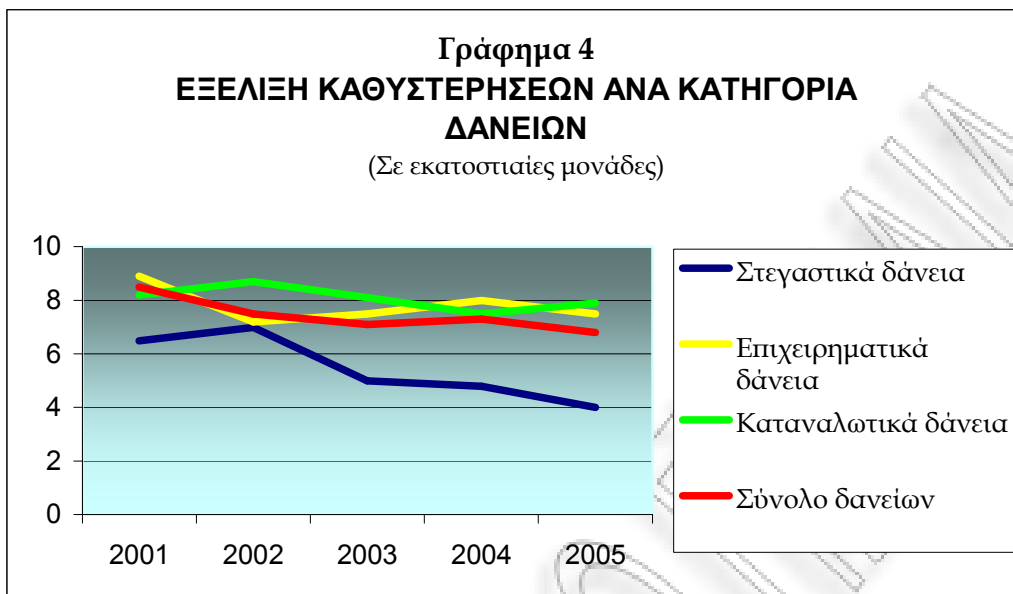
	2001	2002	2003	2004	2005
Στεγαστική Πίστη	15.652,2	21.224,7	26.534,2	33.126,8	43.199,4
Καταναλωτική Πίστη	7.852,0	9.755,4	12.409,6	17.053,8	20.850,0
Λοιπά	324,5	518,2	1.255,0	1.454,8	1.648,8
ΣΥΝΟΛΟ	23.828,7	31.498,3	40.198,8	51.635,4	65.698,2

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Στατ. Δελτίο Οικ. Συγκυρίας, Φεβρ. 06

Εστιάζοντας στα νοικοκυριά παρατηρούμε αξιοσημείωτες εξελίξεις επιτάχυνσης της πιστωτικής επέκτασης στον οικισμό και στην καταναλωτική πίστη (πίνακας 10). Η πιστωτική επέκταση στους δύο αυτούς προαναφερθέντες κλάδους αγγίζει ιστορικά υψηλά επίπεδα. Όσον αφορά την καταναλωτική πίστη η αύξηση σε σχέση με το 2004 ανέρχεται σε 22,3% ενώ χαρακτηριστικό είναι το ποσοστό 68% της τελευταίας διετίας. Όσον αφορά, από την άλλη, τα στεγαστικά δάνεια επίσης παρατηρήθηκε επιτάχυνση του ρυθμού αύξησης αυτών. Η εξέλιξη αυτή στη στεγαστική πίστη αντανάκλα την αυξημένη ζήτηση για αγορά κατοικιών, η οποία σε μεγάλο βαθμό επηρεάστηκε από την εξαγγελία της αναπροσαρμογής των αντικειμενικών αξιών των ακινήτων, αλλά και τη μεταβολή της φορολογικής επιβάρυνσης των ακινήτων από 1^{ης} Ιανουαρίου 2006. Υψηλό και επιταχυνόμενο ρυθμό, παρουσίασε και το υπόλοιπο των καταναλωτικών δανείων προς τα νοικοκυριά.

Πιστωτικός κίνδυνος τραπεζών από δάνεια σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις

Οι τράπεζες μπορεί να αποκομίζουν σημαντικά κέρδη από τα δάνεια, λόγω επιτοκίων δανεισμού, ωστόσο αντιμετωπίζουν και πιστωτικό κίνδυνο από τα ίδια αυτά δάνεια, γεγονός που τις ωθεί να σχηματίζουν προβλέψεις για επισφάλειες. Μάλιστα ακολουθούν πολιτική υψηλών προβλέψεων, καθώς η πιστωτική επέκταση σε συνδυασμό με το ποσοστό των καθυστερούμενων δανείων (γράφημα 4) αύξησαν τον αναλαμβανόμενο από αυτές κίνδυνο (Ετήσια Έκθεση του Διοικητή για το 2005, Τράπεζα της Ελλάδος).

Πηγή: Ετήσια Έκθεση του Διοικητή για το 2005, Τράπεζα της Ελλάδος.

Ο πιστωτικός κίνδυνος που αντιμετωπίζουν από τα νοικοκυριά προέρχεται από την οικονομική κατάσταση αυτών· πιο αναλυτικά από ενδεχόμενη μείωση του διαθέσιμου εισοδήματός τους, από ενδεχόμενη αύξηση της ανεργίας καθώς και από ενδεχόμενη αύξηση των επιτοκίων, σε περιπτώσεις δανείων κομινόμενου επιτοκίου.

Από την άλλη, ο πιστωτικός κίνδυνος που προέρχεται από δάνεια προς τις επιχειρήσεις ενυπάρχει λόγω ενδεχόμενης επιβράδυνσης του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας, λόγω εισαγωγικής διείσδυσης προϊόντων από χώρες χαμηλού κόστους και λόγω επιβράδυνσης της ανόδου των εισοδημάτων.

3.4. ΠΛΑΣΤΙΚΟ ΧΡΗΜΑ

Η ορολογία «πλαστικό χρήμα» εμφανίστηκε το 1950 με σκοπό να περιγράψει το πλαστικό δελτίο -κάρτα, που έχει τυπωμένο το όνομα του δικαιούχου και τον κωδικό τους αριθμό και το οποίο χρησιμοποιείται για την διεκπεραίωση διαφόρων συναλλαγών (Χολέβας, 1995). Οι πιο συνηθισμένες

κατηγορίες πλαστικών καρτών είναι οι ταμιακές κάρτες, οι πιστωτικές και οι χρεωστικές κάρτες. Υπάρχουν επιπλέον και οι «έξυπνες κάρτες-ηλεκτρονικό πορτοφόλι, οι κάρτες διευκόλυνσης και οι κάρτες εγγύησης.

Η ταμιακή κάρτα (Cash Card) ή κάρτα αυτόματων συναλλαγών, εκδίδεται από την εκάστοτε τράπεζα, μόνο όταν ο πελάτης τηρεί τραπεζικό λογαριασμό σε αυτήν. Η τράπεζα με αυτόν τον τρόπο διευκολύνει τον πελάτη της, προκειμένου να πραγματοποιεί καταθέσεις και αναλήψεις από τα εγκατεστημένα χωροταξικά για τον σκοπό αυτό αυτόματα ταμειακά μηχανήματα της τράπεζας (ATM). Η χρήση των αυτόματων ταμειακών μηχανών από τον κάτοχο της κάρτας υλοποιεί χωρίς καθυστέρηση την άσκηση συμβατικών δικαιωμάτων, η δε εκπλήρωση συμβατικών υποχρεώσεων επιβεβαιώνεται με την έκδοση απόδειξης από το αυτόματο ταμειακό μηχάνημα (ATM).

Οι «έξυπνες κάρτες» - ηλεκτρονικό πορτοφόλι εκδίδονται από ορισμένη τράπεζα και είναι άμεσα συνδεδεμένες με τον τραπεζικό λογαριασμό του κατόχου τους. Το ηλεκτρονικό πορτοφόλι έχει αποθηκευμένο ένα ποσό, το οποίο ο κάτοχος χρησιμοποιεί στις συναλλαγές τους με συμβεβλημένες με την τράπεζα επιχειρήσεις. Οι επιχειρήσεις αυτές ζητούν από την τράπεζα να τις εξοφλήσει για τα αντίστοιχα ποσά των συναλλαγών, στις οποίες προβαίνει ο κάτοχος της κάρτας με τις συγκεκριμένες επιχειρήσεις. Αν το ηλεκτρονικό πορτοφόλι «αδειάσει», τότε ο κάτοχος μπορεί να το «γεμίσει» με κάποιο νέο ποσό από τον τραπεζικό του λογαριασμό, διαδικασία πραγματοποιούμενη μέσω των αυτόματων ταμειακών μηχανών.

Η κάρτα διευκόλυνσης διευκολύνει τις όποιες συναλλαγές πραγματοποιεί ο κάτοχος της με συμβεβλημένες με την τράπεζας επιχειρήσεις, με τη διαφορά ότι η εξόφληση της πρέπει να γίνει εφάπαξ μέσα σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα (το ανώτατο μέχρι 40 ημέρες).

Η κάρτα εγγύησης εκδίδεται από τράπεζα και δεν είναι πιστωτική. Εμφανίζεται πάντα μαζί με μια επιταγή που εκδίδεται από τον κάτοχο της

κάρτας, προκειμένου να πιστοποιήσει ότι αυτός είναι φερέγγυος ως προς το ποσό της επιταγής. Στην ουσία πρόκειται για ένα είδος χρεωστικής κάρτας.

Η πιστωτική κάρτα δίνει στον κάτοχο το δικαίωμα να κάνει αγορές διαφόρων ειδών μέχρι ένα περιορισμένο ύψος ποσού που καθορίζει η τράπεζα, χωρίς να πληρώνει μετρητά, τα οποία πληρώνει αργότερα στην τράπεζα ή τα εξοφλεί με άμεση χρέωση του λογαριασμού που τηρεί σ' αυτήν. Σε πολλές δε περιπτώσεις το ποσό της αγοράς έχει τη δυνατότητα να το εξοφλήσει τμηματικά, σε άτοκες δόσεις, καθώς πολλά καταστήματα προσφέρουν ανάλογα προγράμματα. Η πιστωτική κάρτα επιβαρύνεται με επιτόκιο και ετήσια συνδρομή.

Η χρεωστική κάρτα είναι συνδεδεμένη με καταθετικό λογαριασμό του δικαιούχου και δεν επιβαρύνεται με επιτόκιο ή ετήσια συνδρομή. Ο κάτοχος μπορεί να τη χρησιμοποιήσει, εκτός από αγορές και για ανάληψη μετρητών. Στην περίπτωση αυτή το ύψος της αγοράς αφαιρείται αυτόματα από τον καταθετικό του λογαριασμό. Ακόμη, προκειμένου να πάρει δάνειο ο πελάτης οφείλει να εξοφλήσει πρώτα το ποσό που έχει χρεωθεί στην κάρτα του, διαφορετικά η τράπεζα δεν του δίνει τέτοιο δικαίωμα.

Αναμφισβήτητα λοιπόν, οι κάρτες είναι ένα χρήσιμο εργαλείο, καθώς παρέχει στον κάτοχο της την δυνατότητα να εξυπηρετηθεί εύκολα, γρήγορα και απλά, τόσο όταν πρόκειται να πραγματοποιήσει μια αγορά όσο και στην περίπτωση της ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ. Παράλληλα, η χρήση της κάρτας επεκτείνεται και σε πολλούς τομείς ενώ οι περισσότερες πιστωτικές κάρτες προσφέρουν σήμερα στους κατόχους τους «πακέτα» που περιλαμβάνουν, από ταξιδιωτική ασφάλιση μέχρι επιστροφή τμήματος του ποσού των αγορών που πραγματοποίησαν υπό τη μορφή δωροεπιταγών ή μετρητών.

Σήμερα υπάρχουν δύο μεγάλοι οργανισμοί που εκδίδουν πλαστικές κάρτες, η Visa και η Mastercard. Προκειμένου μάλιστα να ενισχυθεί η ασφάλεια των συναλλαγών, οι δύο αυτοί οργανισμοί έχουν αναπτύξει τεχνολογικές

πλατφόρμες, μέσω των οποίων μπορεί εύκολα να πιστοποιηθεί η αυθεντικότητα των συναλλαγών σε κάθε αγορά.

Όπως προαναφέρθηκε, για την πλειονότητα των κατόχων οι κάρτες αποτελούν εργαλείο διευκόλυνσης. Η μεγάλη διείσδυση που είχε εξάλλου η χρήση των πιστωτικών και των χρεωστικών καρτών στην ελληνική αγορά, αφού ουσιαστικά αυτές χαίρουν μεγαλύτερης χρήσης από το κοινό, φαίνεται στον πίνακα 11 που ακολουθεί.

Πίνακας 11		
Η εξέλιξη των πιστωτικών και χρεωστικών καρτών		
ΕΤΟΣ	Αριθμός πιστωτικών καρτών	Αριθμός χρεωστικών καρτών
1995	1.058.000	361.000
1996	1.060.000	1.518.000
1997	1.526.000	1.553.000
1998	1.513.000	1.413.000
1999	2.014.000	3.975.000
2000	3.030.152	3.524.000
2001	4.144.125	4.515.270
2002	5.157.069.	5.274.600
2003	5.579.879	5.488.610
2004	5.641.932	5.339.420

Πηγή: Ένωση Ελληνικών Τραπεζών

Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι η μεγάλη αύξηση στην έκδοση πιστωτικών καρτών πραγματοποιήθηκε τα έτη 2000, 2001 και 2002, καθώς η απελευθέρωση της αγοράς έφερε περισσότερους από 1 εκατομμύριο νέους πελάτες το χρόνο στις τράπεζες. Όσον αφορά στις χρεωστικές κάρτες, αναπτύχθηκαν ραγδαίως την περίοδο 1995-2004. Συμπεραίνουμε λοιπόν, ότι η ανταπόκριση των ελλήνων καταναλωτών στη χρήση πλαστικού χρήματος είναι σημαντική και μάλιστα εάν τη συγκρίνουμε με την ανταπόκριση των κατοίκων της Ευρωζώνης (πίνακας 12) παρατηρούμε ότι ο Έλληνας είναι ένθερμος υποστηρικτής αυτού.

Πίνακας 12		
Αναλογία πιστωτικών και χρεωστικών καρτών ανά κάτοικο σε Ελλάδα και Ευρωζώνη		
ΕΤΟΣ	ΕΛΛΑΔΑ	ΕΥΡΩΖΩΝΗ
2000	0,6	0,72
2001	0,8	0,81
2002	0,95	0,8
2003	1	0,82
2004	1	0,9
Πηγή: Ένωση Ελληνικών Τραπεζών		

Αξίζει ακόμη μία σύγκριση μεταξύ Ελλάδος και Ευρωζώνης, όσον αφορά στα ποσοστά συναλλαγών με πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες. Οι Έλληνες προτιμούν στις συναλλαγές τους να χρησιμοποιούν πιστωτικές κάρτες σε αντίθεση με τους Ευρωπαίους που είναι υπέρ της χρήσης των χρεωστικών καρτών (πίνακες 13 και 14).

Πίνακας 13		
Ποσοστό συναλλαγών (%) με χρεωστικές κάρτες		
ΕΤΟΣ	ΕΛΛΑΔΑ	ΕΥΡΩΖΩΝΗ
2000	1,2%	87%
2001	15%	81,2%
2002	17%	88%
2003	14,7%	88%
2004	7,35%	88,2%
Πηγή: Ένωση Ελληνικών Τραπεζών		

Πίνακας 14		
Ποσοστό συναλλαγών (%) με πιστωτικές κάρτες		
ΕΤΟΣ	ΕΛΛΑΔΑ	ΕΥΡΩΖΩΝΗ
2000	98,8%	13%
2001	85%	18,8%
2002	83%	12%
2003	85,3%	12%
2004	92,65%	11,8%
Πηγή: Ένωση Ελληνικών Τραπεζών		

Από τους παραπάνω πίνακες, 13 και 14, συμπεραίνουμε ότι οι καταναλωτές στην Ευρωζώνη χρησιμοποιούν τις χρεωστικές τους κάρτες σε ποσοστό 88% για τις συναλλαγές τους, ενώ οι Έλληνες επικεντρώνονται στη χρήση πιστωτικών καρτών σε ποσοστό 92,65% προσπαθώντας να αντλήσουν από αυτές προσθετό εισόδημα. Το στοιχείο αυτό καταδεικνύει ότι η Ελλάδα υπολείπεται σημαντικά στη χρήση των χρεωστικών καρτών και έχει να διανύσει μεγάλη απόσταση μέχρι να φτάσει τους ευρωπαίους καταναλωτές. Ακόμη, φανερώνει ότι οι Έλληνες έχουν συνδέσει τη χρήση της κάρτας με την εύκολη πίστωση, ανεξάρτητα από το κόστος. Αντίθετα, οι ευρωπαίοι αντιμετωπίζουν το «πλαστικό» χρήμα σαν πορτοφόλι και για το λόγο αυτό χρησιμοποιούν τις χρεωστικές τους κάρτες για τις συναλλαγές τους, καθώς είναι άμεσα συνδεδεμένες με τον τραπεζικό λογαριασμό τους και σε μικρό μόνο ποσοστό χρησιμοποιούν τη διευκόλυνση της πιστωτικής κάρτας.

3.5. ΕΙΔΙΚΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων (Factoring)

Ο έντονος ανταγωνισμός που παρατηρείται στην αγορά έχει επιβάλλει μια σχετικά μεγάλη διάρκεια στον τρόπο πληρωμής των επί πιστώσει πωλήσεων με τη συνέπεια τη δημιουργία σημαντικών επισφαλών απαιτήσεων και κατ' επέκταση προβλημάτων ρευστότητας στις επιχειρήσεις. Λόγω αυτού του φαινομένου αλλά και λόγω του αυξανόμενου αριθμού των επιχειρήσεων που επεκτείνονται διεθνώς, οι επιχειρήσεις έχουν οδηγηθεί σε εναλλακτικές λύσεις είσπραξης των απαιτήσεων τους, όπως η πρακτορεία των επιχειρηματικών απαιτήσεων τους (factoring).

Η πρακτορεία των επιχειρηματικών απαιτήσεων, σύστημα προσφοράς υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις ασφαλές, αξιόπιστο και λειτουργικό, συμβάλλει στην αύξηση της ρευστότητας της επιχείρησης και παρέχει βελτιωμένους όρους διακανονισμού των πωλήσεων προς τους πελάτες της. Επίσης, παρέχει στην επιχείρηση αυξημένη διαπραγματευτική ικανότητα έναντι των προμηθευτών της καθώς και ομαλή λειτουργία της παραγωγικής και εμπορικής διαδικασίας της με προγραμματισμένο κοστολόγιο.

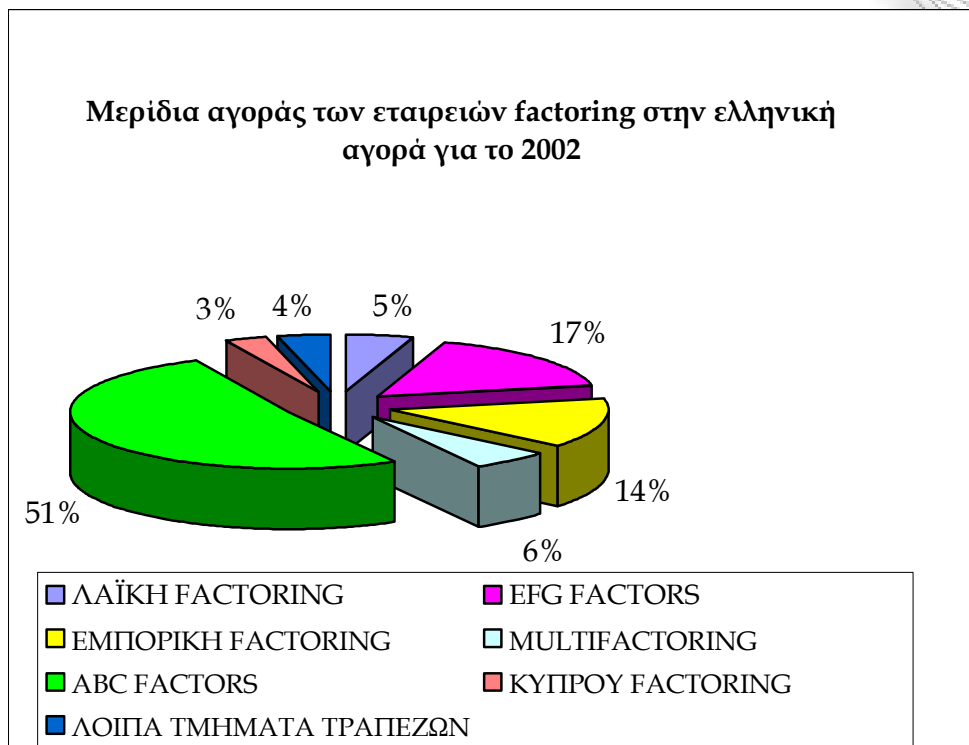
Αναλυτικότερα, το factoring θα μπορούσε να οριστεί ως εκείνη η συναλλαγή που επιδιώκει το κέρδος με την αγορά από μια εταιρεία χρηματοδότησης (συνήθως τράπεζα) των απαιτήσεων που έχουν εμπορικές εταιρείες έναντι τρίτων, βάσει των τιμολογίων που έχουν εκδοθεί απ' αυτές ή και των συναλλαγματικών και των ανοικτών λογαριασμών που επιβεβαιώνουν τις έναντι τρίτων απαιτήσεις.

Η αγορά των απαιτήσεων γίνεται με έκπτωση, δηλαδή σε χαμηλότερο ύψος από το πραγματικό σύνολο των απαιτήσεων (αυτή η διαφορά αποτελεί το κέρδος της τράπεζας που αγοράζει τις απαιτήσεις των εμπορικών επιχειρήσεων). Έτσι, η μεν τράπεζα ωφελείται από αυτή τη διαφορά, οι δε εμπορικές επιχειρήσεις που πωλούν τις απαιτήσεις τους στην πρώτη ωφελούνται κατά το ότι προεισπράττουν την αξία των τιμολογίων που πούλησαν και έτσι αφενός επιτυγχάνεται ρευστότητα και ταμειακή ενίσχυση και αφετέρου απαλλάσσονται από τη διαδικασία της είσπραξης των απαιτήσεων τους, την οποία αναλαμβάνει η τράπεζα που τις αγοράζει, παίρνοντας σε βάρος της και το σχετικό κίνδυνο από τυχόν μη είσπραξη.

Το factoring εμφανίστηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα με την υπ' αριθμ. 959/10.3.87 Πράξη του Διοικητού της Τράπεζας της Ελλάδος που επιτρέπει στις τράπεζες να αναλαμβάνουν της είσπραξη οικονομικών απαιτήσεων των εξαγωγικών επιχειρήσεων (Αποστολόπουλος, 2004). Στην πράξη όμως οι πρώτες εταιρείες ξεκίνησαν να λειτουργούν σταδιακά στην ελληνική αγορά, προσφέροντας το νέο αυτό χρηματοοικονομικό εργαλείο από το 1995.

Οι εταιρείες factoring και τμήματα τραπεζών που δραστηριοποιούνται στον κλάδο παρουσιάζονται στο παρακάτω γράφημα 5 (Αποστολόπουλος, 2004).

Γράφημα 5

Σημείωση: Στα Λοιπά Τμήματα Τραπεζών περιλαμβάνονται οι: ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, HSBC, ΕΓΝΑΤΙΑ, CΙΤΙΒΑΝΚ, ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

Fortraiting

Το fortraiting αποτελεί προέκταση του factoring με διαφορά ότι αφορά μέσες και μακροπρόθεσμες απαιτήσεις 6 μηνών έως 6 ετών (ενώ το factoring αφορά βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις 3 - 6 μηνών). Οι χρηματοδοτήσεις στο fortraiting γίνονται για αγορές απαιτήσεων από πωλήσεις κεφαλαιουχικών αγαθών (όπως μηχανολογικού εξοπλισμού).

Επιπλέον, στην περίπτωση του fortraiting, όταν η τράπεζα αγοράζει απαιτήσεις επιχειρήσεων που προέρχονται από πωλήσεις κεφαλαιουχικών

αγαθών στο εξωτερικό, αναλαμβάνει και τους κινδύνους που παρουσιάζουν αυτές οι πωλήσεις. Οι απαιτήσεις των εξαγωγέων έναντι των εισαγωγέων βασίζονται σε τιμολόγια πώλησης που συνοδεύονται συνήθως από συναλλαγματικές. Άρα, ουσιαστικά, το fortraiting είναι η προεξόφληση γραμματίων, συναλλαγματικών ή άλλων αξιόγραφων στη διεθνή χρηματαγορά χωρίς δικαίωμα επανεκχώρησης.

Ο αγοραστής των απαιτήσεων, fortraiter - τράπεζα κάνει τη συναλλαγή fortraiting με ωφέλεια ένα επιτόκιο (σύνθεση του τόκου απασχόλησης του κεφαλαίου από το χρονικό σημείο της προπληρωμής των απαιτήσεων στον πωλητή τους μέχρι το χρονικό σημείο της εισπραξης τους από τους οφειλότες των απαιτήσεων και της προμήθειας που εισπράττει η τράπεζα).

Η εξυπηρέτηση που προσφέρει το fortraiting στις συναλλαγές του εξωτερικού έγκειται στο ότι ο εξαγωγέας ενός κεφαλαιουχικού αγαθού γνωστοποιεί στην τράπεζα όλα τα στοιχεία τα σχετικά μ' εκείνον που θα πραγματοποιήσει την εισαγωγή σε μια ξένη χώρα, με το συγκεκριμένο κεφαλαιουχικό αγαθό που αποτελεί το αντικείμενο της εισαγωγής, με τον τρόπο εξόφλησης του τιμολογίου πώλησης που συμφωνείται (π.χ. με συναλλαγματική) και με τις παρεχόμενες εγγυήσεις από τον εισαγωγέα.

Η τράπεζα μετά από έλεγχο των παραπάνω στοιχείων συγκατατίθεται ή όχι στην χρηματοδότηση. Αν συγκατατίθεται, συμφωνείται και η ωφέλεια που θα έχει από τη συναλλαγή (τόκος+προμήθεια). Στην συνέχεια προεξοφλεί την απαίτηση του εξαγωγέα παρακρατώντας το ποσό που προκρίπτει από την παραπάνω συμφωνία και το οποίο αποτελεί την έκπτωση από τη συνολική αξίας του τιμολογίου.

Μ' αυτόν τον τρόπο, ο εξαγωγέας προεισπράττει το ποσό που αντιστοιχεί στο υπόλοιπο του τιμολογίου (μετά την έκπτωση) και από τη στιγμή εκείνη οφειλέτης της τράπεζας είναι ο εισαγωγέας της ξένης χώρας. Η σύμβαση fortraiting είναι συμφέρουσα για τον εξαγωγέα αν το κόστος της αφήνει περιθώριο κέρδους σ' αυτόν. Αν το κόστος (τόκος και προμήθεια στην τράπεζα)

είναι υψηλότερο από το κέρδος που προσδοκούσε ο εξαγωγέας από την πράξη αυτή, τότε αυτή είναι ζημιογόνος.

Μίσθωση (Leasing)

Οι μισθώσεις διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: τη χρηματοδοτική μίσθωση και τη λειτουργική μίσθωση.

Η χρηματοδοτική μίσθωση είναι μια μοντέρνα μορφή μεσοπρόθεσμης χρηματοδότησης κατάλληλη για επιχειρηματίες που αναζητούν την ανανέωση, τον εκσυγχρονισμό ή και την επέκταση των παραγωγικών εγκαταστάσεων τους, χωρίς να απαιτείται η διάθεση ιδίων κεφαλαίων ή η προσφυγή σε δανεισμό. Η εταιρεία χρηματοδοτικής μίσθωσης αγοράζει το συγκεκριμένο πάγιο στοιχείο, σύμφωνα με τις οδηγίες του μελλοντικού μισθωτού και στη συνέχεια το εκμισθώνει. Επομένως, η εταιρεία χρηματοδοτικής μίσθωσης έχει τη νομική ιδιοκτησία του συγκεκριμένου πάγιου στοιχείου, ενώ μισθωτής έχει την κατοχή και το δικαίωμα χρησιμοποίησης του. Έτσι, όλοι οι κίνδυνοι και τα σχετικά έξοδα λειτουργίας, ασφάλισης, φθοράς, συντήρησης κ.λπ. βαρύνουν τον μισθωτή. Επιπλέον, ο μισθωτής πρέπει να καταβάλλει όλα τα μισθώματα διαφορετικά κινδυνεύει να κηρυχθεί σε πτώχευση.

Όσον αφορά στην λειτουργική μίσθωση είναι συνήθως για βραχύτερη περίοδο απ' ό,τι η χρηματοδοτική μίσθωση και οπωσδήποτε είναι για λιγότερο του 75% της εκτιμώμενης οικονομικής ζωής του περιουσιακού στοιχείου. Κατά συνέπεια, ο εκμισθωτής μετά το χρόνο της λειτουργικής μίσθωσης του μηχανήματος στο μισθωτή δε θα ανακτήσει τη καθαρή δαπάνη στην οποία είχε υποβληθεί. Ο εκμισθωτής εδώ διατηρεί τους συνήθεις κινδύνους και οφέλη τα οποία προκύπτουν από τη διατήρηση της ιδιοκτησίας του περιουσιακού στοιχείου, ενώ ο μισθωτής έχει τη χρήση του περιουσιακού στοιχείου. Συνήθως, ο εκμισθωτής είναι αυτός που φέρει την ευθύνη τεχνολογικής απαξίωσης, επισκευών και συντήρησης του μηχανήματος. Ολόκληρη η χρονική διάρκεια της

μίσθωσης δεν είναι πάντοτε γνωστή ενώ οι περίοδοι μίσθωσης μπορούν να παραταθούν ή να ανανεωθούν κατόπιν διαπραγμάτευσης κάθε φορά. Ο εκμισθωτής μπορεί να πουλήσει το περιουσιακό στοιχείο στο τέλος κάθε επιμέρους χρονικής περιόδου μίσθωσης.

Στην Ελλάδα, η λειτουργική μίσθωση εφαρμόζεται κυρίως για φωτοτυπικά και άλλα μηχανήματα, πρόσφατα δε εισήλθε και στον κλάδο των αυτοκινήτων με τη χρονομίσθωση αυτοκινήτων ή μακροενοικίαση, όπως αλλιώς αποκαλείται. Εδώ ο πελάτης επιβαρύνεται εκτός από το μίσθωμα μόνο με τη βενζίνη την οποία καταναλώνει. Στη λήξη της μίσθωσης δεν μεταβιβάζεται η κυριότητα στον ενοικιαστή αλλά ο τελευταίος έχει τη δυνατότητα είτε επιστροφής του αυτοκινήτου στον εκμισθωτή, είτε αντικατάστασης του με καινούριο και ανανέωση της σύμβασης, σε αντίθεση με τη χρηματοδοτική μίσθωση, όπου προβλέπεται μεταβίβαση του αυτοκινήτου κατά τη λήξη στο μισθωτή.

Οι εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης που λειτουργούν στην ελληνική αγορά είναι σήμερα όλες θυγατρικές τραπεζών και παρουσιάζονται στον πίνακα 15.

Πίνακας 15
Εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης
1. Alpha Leasing A.E.
2. ATE Leasing A.E.
3. ΚΥΠΡΟΥ Leasing
4. ΕΘΝΙΚΗ Leasing
5. EFG EUROBANK
6. ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΜΙΣΘΩΣΕΙΣ Α.Ε.
7. ΓΕΝΙΚΗ Leasing
8. ΑΤΤΙΚΗΣ Leasing
9. ΛΑΙΚΙ Leasing
10. ΕΓΝΑΤΙΑ Leasing
11. PROBANK Leasing
Πηγή: Αποστολόπουλος, 2004

Η χρηματοδοτική μίσθωση, όπως και η πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων, αποτελούν ουσιαστικά μια νέα μορφή «δανεισμού» για τις επιχειρήσεις, ιδιαίτερος ευνοϊκή καθότι ο τραπεζικός δανεισμός με την παραδοσιακή μορφή είναι απαγορευτικός πολλές φορές, ενώ ταυτόχρονα δημιουργεί και προβλήματα ρευστότητας, κάτι το οποίο δεν ανακλύπει στην περίπτωση των δύο νέων μορφών «δανεισμού». Σε αυτές τις περιπτώσεις οι επιχειρήσεις μπορούν να αποκτήσουν διαρκή αγαθά που αποσβένονται γρήγορα με σταδιακή αποπληρωμή, χωρίς να περιορίζουν τη ρευστότητα τους. Αυτό είναι πολύ σημαντικό ιδιαίτερα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που αποτελούν τη ραχοκοκκαλιά της ελληνικής οικονομίας και οι οποίες έχουν μόνο τις τράπεζες ως πηγή άντλησης κεφαλαίων. Παρακάτω παρατίθεται το γράφημα 6 που δείχνει την εντυπωσιακή αύξηση που παρατηρήθηκε στη χρήση των σύγχρονων αυτών χρηματοδοτικών εργαλείων από τις επιχειρήσεις.

Πηγή: Ένωση Ελληνικών Τραπεζών

3.6. ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Όπως, έχει ήδη αναφερθεί στο πρώτο κεφάλαιο, οι τράπεζες αποτελούν χρηματοπιστωτικούς ομίλους, δηλαδή είναι σύνολα μονάδων με πιστωτικά και χρηματοπιστωτικά αντικείμενα που τελούν υπό κοινή ιδιοκτησία και ενιαίο έλεγχο (Χολέβας, 1995). Οι χρηματιστηριακοί όμιλοι διαθέτουν θυγατρικές επιχειρήσεις, οι οποίες ασκούν παράλληλες και αλληλοσυμπληρούμενες δραστηριότητες.

Τέτοιες δραστηριότητες είναι:

- ο Οι εταιρείες επενδύσεων χαρτοφυλακίου
- ο Τα αμοιβαία κεφάλαια
- ο Οι χρηματιστηριακές εταιρείες
- ο Οι ασφαλιστικές εταιρείες

Εταιρείες επενδύσεων χαρτοφυλακίου

Είναι ανώνυμες εταιρείες με αποκλειστικό σκοπό τη διαχείριση χαρτοφυλακίου κινητών αξιών (μετοχών, ομολόγων, ομολογιών, αμοιβαίων κεφαλαίων, κ.α.).

Οι εταιρείες αυτές θέτουν στη διάθεση του κοινού ανά τρίμηνο πίνακα όλων των επενδύσεων τους, που αναγράφει το μέσο κόστος και την αγοραία αξία κάθε επένδυσης και δημοσιεύουν ανά εξάμηνο τη συνολική και κατά μετοχή λογιστική καθαρά θέση των εταιρειών επενδύσεων χαρτοφυλακίου σε τρέχουσες τιμές.

Αμοιβαία κεφάλαια

Λέγοντας αμοιβαίο κεφάλαιο εννοούμε σύνολο περιουσία που σχηματίζεται από τις εισροές αποταμιευτών-επενδυτών (Καραθανάσης-

Λυμπερόπουλος, 2002). Το αμοιβαίο αυτό κεφάλαιο, ύστερα από άδεια συστάσεως που χορηγείται με απόφαση της επιτροπής κεφαλαιαγοράς, καθίσταται αντικείμενο διαχείρισης Ανωνύμου Εταιρείας Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων. Η συμμετοχή στο αμοιβαίο κεφάλαιο αποδεικνύεται με ονομαστικό τίτλο που εκδίδεται από την Α.Ε. Διαχειρίσεως και προσυπογράφεται από το θεματοφύλακα.

Ο θεματοφύλακας αποτελεί μία από τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για να συσταθεί μία εταιρεία διαχείρισης αμοιβαίων. Θα πρέπει να είναι μία εκ των τραπεζών που λειτουργούν στην Ελλάδα.

Ακριβώς λόγω αυτού, οι όμιλοι τραπεζών προβαίνουν στην ίδρυση εταιρειών διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων, οι οποίες συνεργάζονται με τις τράπεζες του ιδίου ομίλου. Ο θεματοφύλακας από την άλλη πλευρά, είναι η τράπεζα του ομίλου που φροντίζει για τη φύλαξη της περιουσίας, για τις εισπράξεις και πληρωμές και τη σωστή εκτέλεση των συναλλαγών. Ελέγχει ανά πάσα στιγμή τη νομιμότητα των κινήσεων και την τήρηση του κανονισμού.

Χρηματιστηριακές εταιρείες

Πρόκειται για τις εταιρείες που αναλαμβάνουν τη διεκπεραίωση των εντολών του θεματοφύλακα, ο οποίος στην ουσία μεταβιβάζει εντολές της Ανωνύμου Εταιρείας Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων (Α.Ε.Δ.Α.Κ.). Συνεπώς, η Α.Ε.Δ.Α.Κ. αποτελεί πελάτη των χρηματιστηριακών εταιρειών και μάλιστα λόγω του αριθμού και του μεγέθους των εντολών πρόκειται για έναν «καλό» πελάτη. Τα τελευταία χρόνια οι τραπεζικοί οίκοι έχουν προχωρήσει στη δημιουργία θυγατρικών χρηματιστηριακών εταιρειών. Αποτέλεσμα αυτής της εξέλιξης είναι μία τράπεζα να διαθέτει με τη μορφή θυγατρικών και Α.Ε.Δ.Α.Κ. και χρηματιστηριακή εταιρεία. Επομένως, η μεν Α.Ε.Δ.Α.Κ. εξασφαλίζει ουσιαστικά χρηματιστηριακή εταιρεία που θα της προσφέρει τις υπηρεσίες της σε

σχετικά χαμηλές τιμές, η δε χρηματιστηριακή εταιρεία έχει εξασφαλισμένο κύκλο εργασιών.

Ασφαλιστικές εταιρείες

Οι σύγχρονοι τραπεζικοί όμιλοι επεκτείνουν τις δραστηριότητες τους και στον τομέα των τραπεζοασφαλειών. Πολλές τράπεζες επιχειρούν να αξιοποιήσουν τα κοινά δίκτυα διανομής με ασφαλιστικές εταιρείες, οι οποίες είναι θυγατρικές τους ή με τις οποίες απλώς συνεργάζονται, και να προωθήσουν νέα σύνθετα καταθετικά ή επενδυτικά προϊόντα που συνδέονται με συνταξιοδοτικά προγράμματα.

Η ασφάλιση είναι η σύμβαση εκείνη με την οποία μια ασφαλιστική εταιρεία υποχρεούται έναντι ασφαλιστρού να αποζημιώσει τις απώλειες ή τις ζημιές που είναι ενδεχόμενο να συμβούν στον ασφαλισμένο υπό ορισμένους κινδύνους, ρητά αναφερόμενους. Υπάρχουν διάφορες κατηγορίες ασφαλίσεων, που περιλαμβάνουν από ασφαλίσεις κλοπής, σεισμών, βλαβών μέχρι προσωπικές ασφαλίσεις ασθένειας, ζωής και ατυχημάτων.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι ελληνικές τράπεζες ελέγχουν μέσω των θυγατρικών τους περίπου το 37% της εγχώριας ασφαλιστικής αγοράς (Εκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, 2004). Εξάλλου, έχει παρατηρηθεί διεθνώς ότι οι τράπεζες επιδιώκουν να επωφεληθούν από την αναδιάρθρωση των δημόσιων συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης και την αυξανόμενη προσφυγή των ασφαλισμένων στην ιδιωτική ασφάλιση για συμπληρωματική κάλυψη.

3.7. ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ

Η ηλεκτρονική τραπεζική ή διαφορετικά, το e-banking, περιλαμβάνει όλες εκείνες τις τραπεζικές συναλλαγές που διενεργούνται μέσω ηλεκτρονικών μέσων.

Διαχωρίζεται στο:

- ❖ Mobile Banking, όπου ηλεκτρονικό μέσο είναι το κινητό τηλέφωνο,
- ❖ Phone Banking, όπου ηλεκτρονικό μέσο είναι το τηλέφωνο (24ωρη εξυπηρέτηση πελατών). Η εξυπηρέτηση γίνεται μέσω τηλεφώνου με δύο τρόπους είτε συνδεδεμένος με κάποιον αντιπρόσωπο είτε συνδεδεμένος με αυτόματη τηλεφωνητή που σε καθοδηγεί στην επιλογή της υπηρεσίας που επιθυμείς, και
- ❖ Internet Banking, όπου οι τραπεζικές συναλλαγές διενεργούνται μέσω διαδικτύου. Είναι η πιο διαδεδομένη μορφή της ηλεκτρονικής τραπεζικής και προσφέρει πλήθος υπηρεσιών.«Μεταφέρει» την ίδια την τράπεζα στην οθόνη του υπολογιστή μέσω του διαδικτύου, με άμεση πρόσβαση σε τραπεζικούς λογαριασμούς, προσφέροντας τη δυνατότητα διεκπεραίωσης συναλλαγών, παρακολούθησης της πορείας χαρτοφυλακίων, εξόφλησης λογαριασμών ΔΕΚΟ και πιστωτικών καρτών, καθώς και πλήθος άλλων υπηρεσιών.

Οι πελάτες ωφελούνται σημαντικά από τη χρήση των υπηρεσιών e-banking, καθώς τους παρέχεται η δυνατότητα να διεκπεραιώνουν ένα μεγάλο μέρος των συναλλαγών τους με την τράπεζα εύκολα, γρήγορα και με ασφάλεια 24 ώρες το 24ωρο, 365 μέρες το χρόνο. Ωστόσο, ωφελημένη είναι η κάθε τράπεζα που έχει σχεδιάσει και προσφέρει τη δυνατότητα διενέργειας τραπεζικών συναλλαγών μέσω του διαδικτύου. Η σημαντική μείωση του κόστους είναι ο πιο σοβαρός λόγος υιοθέτησης του e-banking. Στον πίνακα 16 που ακολουθεί βλέπουμε το κόστος ανά συναλλαγή για διάφορες εναλλακτικές μεθόδους συναλλαγών.

Πίνακας 16	
Συναλλαγή μέσω:	Κόστος ανά συναλλαγή
Γκισέ (σε υποκατάστημα)	0,94 ευρώ
Τηλεφώνου	0,50 ευρώ
Αυτόματης Ταμειακής Μηχανής (ATM)	0,24 ευρώ
Διαδικτύου (Internet)	0,03 ευρώ
Πηγή: Αποστολόπουλος, 2004	

Επομένως, με το e-banking ωφελείται σημαντικά η τράπεζα, λόγω μείωσης κόστους και χρόνου εξυπηρέτησης αλλά και ο καταναλωτής, αφού μπορεί να ενημερωθεί για κάθε προϊόν ή υπηρεσία ανέξοδα και χωρίς χρόνους αναμονής. Συχνό είναι και το φαινόμενο των προσφορών ή της εφαρμογής ευνοϊκότερων όρων στην παροχή προϊόντων μέσω διαδικτύου, γεγονός που από μόνο του είναι ικανό να προσελκύσει σημαντική μερίδα καταναλωτών που αναζητούν προσφορές.

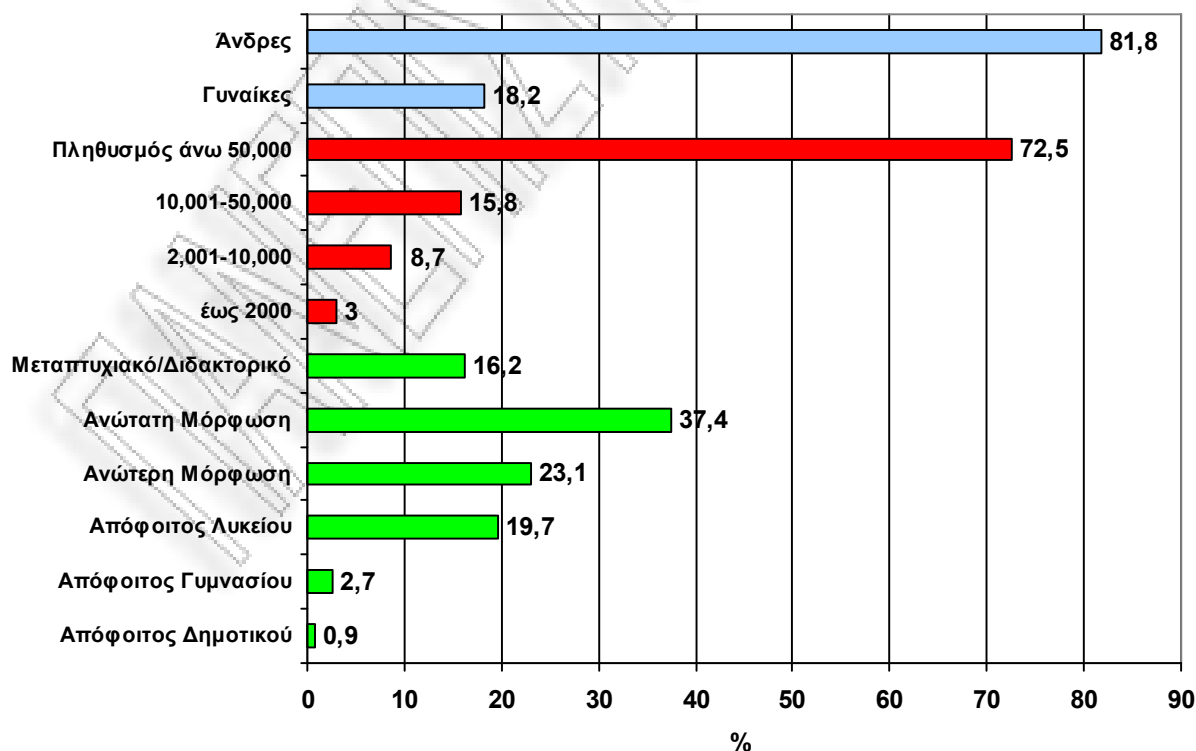
Οι βασικότερες υπηρεσίες που παρέχουν μέσω διαδικτύου είναι οι εξής:

- Πληροφορίες υπολοίπων για τους τηρούμενους λογαριασμούς
- Μεταφορές ποσών μεταξύ των τηρούμενων λογαριασμών του ίδιου νομίσματος
- Πληροφορίες σχετικά με τις πρόσφατες κινήσεις των τηρούμενων λογαριασμών
- Δυνατότητα έκδοσης και αποστολής παλαιότερων κινήσεων των τηρούμενων λογαριασμών
- Παραγγελία μπλοκ επιταγών
- Δυνατότητα υποβολής αίτησης για ανάκληση επιταγών ή ολόκληρου μπλοκ επιταγών

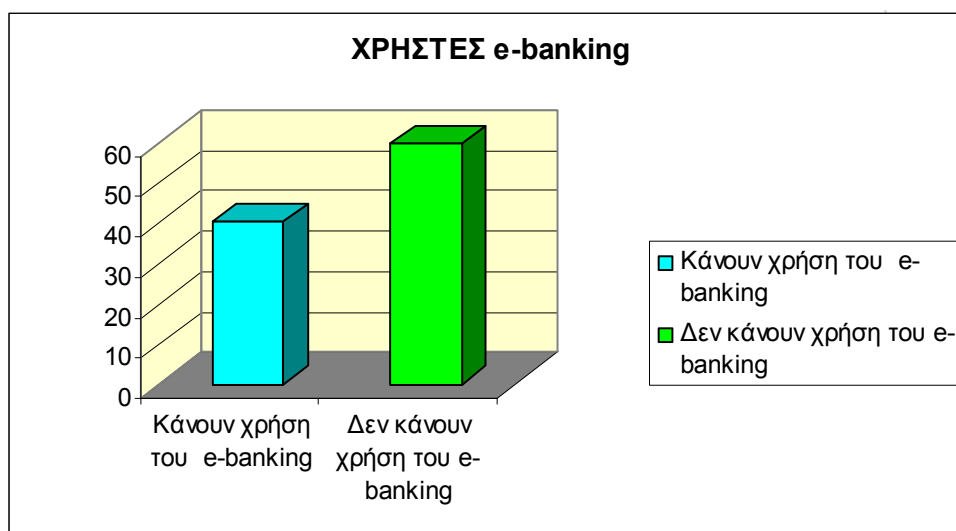
- Εντολές αγοροπωλησίας μετοχών
- Ενημέρωση για την κίνηση των προσωπικών αμοιβαίων κεφαλαίων
- Δυνατότητα υποβολής αιτήσεων εμβασμάτων
- Αλλαγή του απόρρητου αριθμού PIN
- Προσωπικά μηνύματα

Σύμφωνα με έρευνες, όλο και περισσότεροι ιδιώτες αλλά και επιχειρήσεις στην Ελλάδα προτιμούν να διεκπεραιώνουν τις τραπεζικές του συναλλαγές μέσω διαδικτύου. Σε δημοσιευμένη έρευνα της AGB, που παρουσιάστηκε τον Ιανουάριο του 2004 φαίνεται ότι ένα αρκετά υψηλό ποσοστό καταναλωτών διενεργεί συναλλαγές μέσω ηλεκτρονικών μέσων. Τα χαρακτηριστικά του δείγματος φαίνονται στο γράφημα 7 ενώ το ποσοστό χρήσης των υπηρεσιών του e-banking από το δείγμα αυτό στο γράφημα 8 (Έρευνα AGB, 2004, www.google.gr).

Γράφημα 7
Χαρακτηριστικά δείγματος

Γράφημα 8

Όπως αναφέρεται στην ίδια έρευνα, το ποσοστό των ατόμων που διενεργεί τραπεζικές συναλλαγές μέσω ηλεκτρονικών μέσων είναι υψηλό, ωστόσο εάν εστιάσουμε αποκλειστικά στη διενέργεια τραπεζικών συναλλαγών μέσω διαδικτύου, το ποσοστό είναι χαμηλό. Το ίδιο εξάλλου ισχυρε και τα προηγούμενα χρόνια. Το 2001 υπήρχαν περίπου 150.000 πελάτες (1%-1,5% του πληθυσμού) που χρησιμοποιούσαν τις τραπεζικές συναλλαγές μέσω internet ενώ το 2002 αυξήθηκαν σε 250.000 (2,5% του συνολικού πληθυσμού). Ακολούθησε το 2003, που ήταν μια χρονιά ραγδαίας ανάπτυξης του e-banking, αφού οι συναλλαγές αυξήθηκαν με ρυθμό της τάξεως του 150% έναντι του 2002. Το 2004 ακολούθησε η ίδια αναπτυξιακή πορεία, ωστόσο στο σύνολο του πληθυσμού και πάλι το ποσοστό είναι μικρό. Ο λόγος που εξηγεί αυτή τη συμπεριφορά είναι ο φόβος και η ανασφάλεια που αισθάνονται οι ιδιώτες και οι επιχειρήσεις σχετικά με τις διατραπεζικές συναλλαγές μέσω του διαδικτύου.

Σε αυτόν τον τομέα οι τράπεζες προσπαθούν συνεχώς να βελτιώνονται και να προσφέρουν εμπιστοσύνη στο κοινό τους. Οι περισσότερες ακολουθούν το πρωτόκολλο SET (Secure Electronic Transaction), που υποστηρίζεται από τους

δύο σημαντικότερους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς, τη MasterCard και τη Visa, καθώς και από εταιρείες όπως η IBM, η Microsoft και η Netscape (Καρακατσάνης, 2002). Το πρωτόκολλο SET βασίζεται στην κρυπτογραφία και στόχο έχει να προστατεύσει τη μετάδοση προσωπικών ευαίσθητων δεδομένων από τη μία τοποθεσία στην άλλη.

Ωστόσο, παρά τις εξελιγμένες μεθόδους για την διασφάλιση των τραπεζικών συναλλαγών, η συχνότητα των ηλεκτρικών επιθέσεων αυξάνεται καθημερινά μια και όλο και περισσότερες τράπεζες παρέχουν στους πελάτες τους on-line υπηρεσίες. Η αύξηση αυτή δεν είναι τεράστια, εντούτοις όμως αποτελεί ένα ανησυχητικό φαινόμενο μια και πολλοί θεωρούν τις οικονομικές πληροφορίες που τους αφορούν άκρως απόρρητες και διατηρούν μια επιφυλακτική στάση απέναντι σε διαδικασίες που τις καθιστούν ευάλωτες στο ευρύ κοινό, όπως είναι το e-banking.

Στοιχεία για το ηλεκτρονικό έγκλημα δεν κοινοποιούνται δημοσίως, αλλά υπολογίζεται ότι στις Η.Π.Α. χάνονται ετησίως περίπου 11 δισεκατομμύρια δολάρια από εταιρείες και καταναλωτές λόγω αυτής της μορφής εγκλήματος (www.go-online.gr). Το μεγαλύτερο μέρος προέρχεται από οικονομικά ιδρύματα. Μάλιστα το μεγαλύτερο μέρος των ζημιών δεν προκύπτει από τις κλοπές χρημάτων, αλλά από έξοδα που κάνουν οι εταιρείες μετά από τέτοιου είδους επιθέσεις, προκειμένου να διασφαλίσουν τα συστήματά τους ώστε να μην ξανασυμβούν. Ειδικοί σε θέματα ασφάλειας έχουν υπολογίσει ότι μια τράπεζα μπορεί να ξοδέψει μέχρι και 1 εκατομμύριο δολάρια σε εξοπλισμό και συμβούλους ασφάλειας προκειμένου να διορθώσει τις ατέλειες και να κλείσει τις «τρύπες» στο σύστημά της .

Οι επίδοξοι εισβολείς έχουν πολλούς τρόπους πάντως να επιτύχουν τους σκοπούς τους. Έρευνες που έχουν γίνει από ειδικούς σε θέματα ασφάλειας αποδεικνύουν ότι στις περισσότερες περιπτώσεις επιθέσεων, οι εισβολείς είχαν την εκούσια ή ακούσια βοήθεια και κάποιου που εργαζόταν στην τράπεζα.

Και χωρίς τη βοήθεια εκ των έσω, πάντως, οι εισβολείς μπορούν να εκμεταλλευτούν την πρόσβαση που έχουν οι πελάτες της τράπεζας από το σπίτι τους, οι περισσότεροι από τους οποίους δεν χρησιμοποιούν λογισμικό για ασφάλεια. Οι άνθρωποι αυτοί αποτελούν τους πιο προκλητικούς στόχους μια και δεν έχουν συνείδηση του μεγέθους της ζημιάς που μπορούν να κάνουν ανοίγοντας απλά μια επισύναψη στο ηλεκτρονικό τους ταχυδρομείο ή ακολουθώντας έναν σύνδεσμο. Οι απλοί χρήστες πέφτουν πολύ εύκολα θύματα προγραμμάτων που υποτίθεται ότι κάνουν κάτι χρήσιμο για αυτούς, αλλά στην πραγματικότητα ανοίγουν «τρύπες» ασφάλειας στο σύστημα επιτρέποντας σε χάκερς, να έχουν πρόσβαση σε αυτό.

Μια άλλη μέθοδος που τις περισσότερες φορές έχει αποτελέσματα δεν επικεντρώνεται στην τράπεζα ευθέως, αλλά σε μια από τις εταιρείες που συνεργάζονται με αυτήν προκειμένου να διαχειριστούν τις πληρωμές των λογαριασμών και τις συναλλαγές με τους πελάτες της. Σε πολλές περιπτώσεις οι τράπεζες επιτρέπουν στις εταιρείες αυτές να διαχειρίζονται ολόκληρο το δίκτυό τους. Σε αυτήν την περίπτωση, ο εισβολέας θα πρέπει να μελετήσει τον τρόπο με τον οποίο οι εταιρείες επεξεργάζονται τις πληρωμές και μεταφέρουν τα χρήματα. Μόλις βρεθεί μια αδυναμία κάνουν την κίνησή τους.

Ένας άλλος τρόπος είναι να χτυπήσουν τις μικρές, τοπικές τράπεζες οι οποίες μπήκαν στον τομέα του e-banking εσπευσμένα προκειμένου να διατηρήσουν τον ανταγωνισμό με τις μεγαλύτερες τράπεζες. Δυστυχώς όμως λόγω αυτής της βιασύνης, οι τράπεζες αφήνουν πολλές «τρύπες» στα συστήματά τους, κάτι που οι επίδοξοι εισβολείς εκμεταλλεύονται πολύ εύκολα.

Οι ειδικοί μας πληροφορούν ότι κλοπές ποσών από 5 μέχρι 10 χιλιάδες δολαρίων μπορούν να πραγματοποιηθούν σε χρονικό διάστημα μερικών εβδομάδων. Για ποσά μέχρι και 1 εκατομμυρίου δολαρίων χρειάζονται 4 μέχρι και 6 μήνες.

Δύο χαρακτηριστικές περιπτώσεις ηλεκτρονικών επιθέσεων είναι αυτές της Citibank και της Barclays Bank (www.go-online.gr). Όσον αφορά στη Citibank, το 1994, η τράπεζα δέχθηκε επίθεση από έναν ρώσο χάκερ, τον Βλαντιμίρ Λέβιν, ο οποίος απέσπασε πόσο από λογαριασμούς της Citibank που υπολογίστηκε ότι ανερχόταν στα 10 εκατομμύρια δολάρια. Απέκτησε πρόσβαση στα δίκτυα της τράπεζας από την Αγία Πετρούπολη στη Ρωσία και όταν συνελήφθη από την Σκότλαντ Γιארντ και το FBI, παραδέχτηκε ότι χρησιμοποίησε κλεμμένους κωδικούς και passwords από πελάτες της τράπεζας και μετέφερε ποσά στο λογαριασμό του.

Όσον αφορά στην δεύτερη περίπτωση ηλεκτρονικής επίθεσης, η τράπεζα Barclays Bank, η οποία ισχυρίζεται ότι διαχειρίζεται τους περισσότερους λογαριασμούς μέσω διαδικτύου σε όλο το Ηνωμένο Βασίλειο, το 2000, παρουσίασε ένα ελάττωμα στο λογισμικό του συστήματός της, το οποίο και επέτρεπε στους πελάτες της να βλέπουν τις λεπτομέρειες των λογαριασμών των υπόλοιπων πελατών (www.go-online.gr). Η τράπεζα έκλεισε το σύστημα μόλις ανακάλυψε το πρόβλημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΞΑΓΟΡΕΣ ΚΑΙ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ ΣΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

4.1. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΞΑΓΟΡΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΩΝ

Η είσοδος της Ελλάδας στη ζώνη του ευρώ σηματοδότησε μια νέα εποχή για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα ενισχύοντας τον ανταγωνισμό και συμπίεζοντας την κερδοφορία των τραπεζών. Επακόλουθο αποτέλεσμα της πρόκλησης αυτής είναι η δημιουργία ισχυρών χρηματοοικονομικών ομίλων με στόχο την επίτευξη οικονομιών κλίμακας και φάσματος. Οι εξαγορές και συγχωνεύσεις που ουσιαστικά είναι το μέσο για την επιτυχία του ανωτέρω σκοπού αποσκοπούν στη διατήρηση ή και αύξηση του μεριδίου στην εγχώρια και διεθνή αγορά.

Καταρχάς, για να γίνει διάκριση μεταξύ των δύο αυτών ορισμών, οι εξαγορές αφορούν στη μεταβίβαση του συνόλου ή πλειοψηφικού μέρους της ιδιοκτησίας μιας επιχείρησης (εξαγοραζόμενη) σε μια άλλη (εξαγοράζουσα), που καταβάλλει το αντίστοιχο αντίτιμο. Η μεταβίβαση γίνεται συνήθως με καταβολή μετρητών ή με αγορά/ανταλλαγή μετοχών, μέσω του χρηματιστηρίου. Σε πολλές περιπτώσεις, ακόμα και η απόκτηση μειοψηφικού πακέτου μετοχών ή ανάλογου ποσοστού επί της συνολικής ιδιοκτησίας, μπορεί να εξασφαλίζει στην εξαγοράζουσα επιχείρηση ουσιαστικό έλεγχο, εάν με τη μεταβίβαση μπορεί να επηρεάσει κρίσιμες επιλογές της διοίκησης και της στρατηγικής της εξαγοραζόμενης, ή εάν τα λοιπά μερίδια ιδιοκτησίας αυτής της επιχείρησης είναι κατακερματισμένα.

Από την άλλη, η συγχώνευση αφορά στη συνένωση δύο ή περισσότερων εταιρειών σε μία. Συμβαίνει όταν μια επιχείρηση αγοράζει μια άλλη και την απορροφά σε μια ενιαία επιχειρησιακή δομή, συνήθως διατηρώντας την αρχική εταιρική ταυτότητα της εξαγοράζουσας επιχείρησης.

Τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν από τις εξαγορές και συγχωνεύσεις, ειδικότερα στον τραπεζικό κλάδο, μπορούν να συνοψισθούν στα εξής:

- ❖ Η μεγιστοποίηση της απόδοσης των μετοχών. Οι εξαγορές και συγχωνεύσεις προσδίδουν μία δυναμική στο νέο χρηματοοικονομικό όμιλο που αποκτά την εμπιστοσύνη των επενδυτών και εξασφαλίζει την άνοδο της τιμής της μετοχής του. Αυτή είναι ακόμα μεγαλύτερη εάν ακολουθήσει αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου. Οι προσδοκίες αυτές δρουν βραχυπρόθεσμα. Σταθερή και μακροπρόθεσμη άνοδο της μετοχής θα παρατηρηθεί εάν ο όμιλος διευρύνει τα κέρδη του στα επόμενα χρόνια.
- ❖ Η αντιμετώπιση του οξυνόμενου ανταγωνισμού με την προϋπόθεση ότι ο όμιλος θα προσφέρει νέα και διαφοροποιημένα προϊόντα υψηλής ποιότητας και σε ελκυστικές τιμές, δηλαδή με μικρότερη προμήθεια και χαμηλότερα επιτόκια. Αυτά προϋποθέτουν τη μείωση του κόστους λειτουργίας και ιδιαίτερα των δαπανών μισθοδοσίας του προσωπικού.
- ❖ Η εξοικονόμηση κόστους μπορεί να ανέλθει σε 15% και σε μερικές περιπτώσεις που οι αγορές στις οποίες δραστηριοποιούνται τα συγχωνευόμενα πιστωτικά ιδρύματα είναι παρεμφερείς μέχρι και 25% (Άρθρο «Εξαγορές και Συγχωνεύσεις», Βασιλική Γεωργακοπούλου, 2004).
- ❖ Η απόκτηση ολιγοπωλιακής δύναμης αυξάνει τα κέρδη των πιστωτικών ιδρυμάτων. Οι τράπεζες διατηρούν ή αυξάνουν το περιθώριο των επιτοκίων καταθέσεων και χορηγήσεων στην αγορά λιανικής (retail banking) ενώ αδυνατούν να κάνουν το ίδιο στην αγορά χονδρικής (wholesale banking) όπου οι πελάτες διαθέτουν εναλλακτικές λύσεις.
- ❖ Η ανάγκη δημιουργίας χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων μεγάλου μεγέθους μέσω εξαγορών και συγχωνεύσεων επιβάλλεται και από την τεχνολογική πρόοδο η οποία αυξάνει τις οικονομίες κλίμακας στην παραγωγή και διάθεση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Η εισαγωγή νέας τεχνολογίας είναι στις περισσότερες περιπτώσεις δαπανηρή και

συμφέρουσα μόνο σε μεγάλους ομίλους. Η τηλεφωνική τραπεζική (Phone banking) και η διαδικτυακή τραπεζική (Internet banking) παρουσιάζουν μεγαλύτερες οικονομίες κλίμακας από το παραδοσιακό δίκτυο μέσω υποκαταστημάτων.

- ❖ Νέα εργαλεία χρηματοοικονομικής διαχείρισης κινδύνου, όπως τα παράγωγα προϊόντα και τα στοιχεία εκτός ισολογισμού που παρέχουν εγγυήσεις, εφαρμόζονται με αποτελεσματικότερο τρόπο από μεγάλου μεγέθους πιστωτικά ιδρύματα.
- ❖ Αντιμετωπίζεται αποτελεσματικότερα το φαινόμενο της αποδιαμεσολάβησης (disintermediation), δηλαδή η απευθείας σύνδεση καταθετών - δανειοληπτών εκτός τραπεζικού συστήματος. Οι τράπεζες δημιουργούν θυγατρικές εταιρίες οι οποίες μπορούν και προσφέρουν εναλλακτικά χρηματοδοτικά προϊόντα πέραν από τις παραδοσιακές χορηγήσεις δανείων. Οι εξαγορές και συγχωνεύσεις των θυγατρικών εταιριών έχουν στόχο τη δημιουργία πανίσχυρων νέων και μεγάλων θυγατρικών με στόχο τη σχετική επαναδιαμεσολάβηση (reintermediation), δηλαδή την εκ νέου παροχή όλου του φάσματος των υπηρεσιών μέσω τραπεζικών ομίλων.

Ωστόσο στη διεθνή βιβλιογραφία συναντούμε και μειονεκτήματα των εξαγορών και συγχωνεύσεων.

Επιγραμματικά, τα κυριότερα αυτών είναι τα ακόλουθα:

- ❖ Από μελέτη που διεξήχθη τον Ιούλιο του 1998, προκύπτει ότι η απόδοση της μετοχής των τραπεζών που προέβησαν σε εξαγορές άλλων τραπεζών υπολειπόταν του υπολοίπου κλάδου (Άρθρο «Εξαγορές και Συγχωνεύσεις», Βασιλική Γεωργακοπούλου, 2004). Σε μερικές περιπτώσεις η απόδοση ήταν 17% μικρότερη των υπολοίπων τραπεζών. Πάντως, το συμπέρασμα αυτό δεν επιβεβαιώνεται τουλάχιστον για την Ελλάδα.

- ❖ Μελέτες για τις μεγάλες εξαγορές του αιώνα έδειξαν ότι οι μέτοχοι της τράπεζας που προέβη στην εξαγορά κέρδισαν. Όμως, οι μέτοχοι της εξαγορασθείσας τράπεζας έχασαν.
- ❖ Εάν η εγχώρια αγορά είναι απόλυτα ολοκληρωμένη και ανταγωνιστική, τότε υπάρχουν μικρά περιθώρια για απόκτηση μεγαλύτερου μεριδίου στην αγορά και υπό την προϋπόθεση προσφοράς διαφοροποιημένων προϊόντων υψηλής ποιότητας και τεχνολογίας.
- ❖ Οι περικοπές κόστους που επιτυγχάνονται με τις οικονομίες κλίμακας και φάσματος και τις συνέργειες είναι εφάπαξ περικοπές.
- ❖ Το διοικητικό και διαχειριστικό κόστος που συνεπάγονται οι συγχωνεύσεις είναι υψηλό. Θα μπορούσε, όμως, να υποστηριχθεί ότι πρόκειται για εφάπαξ δαπάνη που συμψηφίζεται με τις περικοπές κόστους λόγω συνεργειών.
- ❖ Προκύπτουν μεγάλες δυσκολίες προσαρμογής, όπως η ενοποίηση της διαφορετικής εταιρικής κουλτούρας των τραπεζών, των διαφορετικών μισθολογιών, επιδομάτων και παροχών και του διαφόρου τρόπου υπηρεσιακής ανέλιξης.
- ❖ Το κοινωνικό κόστος είναι υψηλό αφού στο 80% των εξαγορών και συγχωνεύσεων υπάρχει μείωση της απασχόλησης που πραγματοποιείται και με απολύσεις προσωπικού.

Επομένως, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι, ναι μεν οι εξαγορές και συγχωνεύσεις έχουν θέσει νέες προοπτικές και θέσεις επαναπροσδιορισμού των δραστηριοτήτων των πιστωτικών ιδρυμάτων με θετικά αποτελέσματα, ωστόσο δεν εκλείπουν και σημαντικά γεγονότα που βαίνουν εις βάρος αυτών των στρατηγικών κινήσεων.

4.2. ΕΞΑΓΟΡΕΣ ΚΑΙ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Οι Έλληνες επιχειρηματίες, μπροστά στα αποτελέσματα που έχουν επιδείξει επιχειρήσεις κατόπιν εξαγορών και συγχωνεύσεων δεν έχουν μείνει ασυγκίνητοι, εκ του αντιθέτου και με αρκετή καθυστέρηση μάλιστα, προσπάθησαν να προλάβουν την ανάπτυξη μεγάλων επιχειρηματικών σχημάτων σε σχέση με τους Ευρωπαίους κατά κύριο λόγο, αλλά και τους διεθνείς ανταγωνιστές τους. Το πρώτο “κύμα” εξαγορών και συγχωνεύσεων που έλαβε χώρα στην Ελλάδα ήταν κατά την περίοδο 1998-1999 και αποτέλεσε την έμπρακτη προσπάθεια των εγχώριων επιχειρήσεων να απαντήσουν και να προσαρμοστούν αποτελεσματικότερα στην παγκοσμιοποίηση των αγορών χρήματος, κεφαλαίου, αγαθών και υπηρεσιών.

Η εξαγορά μονάδων που βρίσκονται υπό τον έλεγχο του ευρύτερου δημόσιου τομέα, στα πλαίσια της πολιτικής των ιδιωτικοποιήσεων, αλλά και η απαρχή των συνεργασιών με τη συγχώνευση μεταξύ της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος και της θυγατρικής της, Κτηματικής Τράπεζας, αποτέλεσαν χαρακτηριστικά παραδείγματα της πρώτης και ουσιαστικά πρώιμης φάσης των ελληνικών εξαγορών και συγχωνεύσεων. Ιδιαίτερο γνώρισμα εκείνης της περιόδου (α΄ 6μηνο 1998) ήταν ο άμεσος έλεγχος από την πλευρά του κράτους των διαδικασιών που λάμβαναν χώρα, καθώς ο ιδιωτικός τομέας έδειχνε διστακτικός στην υλοποίηση μεγάλου βεληνεκούς εξαγορών και συγχωνεύσεων.

Κατόπιν, η είσοδος της Ελλάδας στη ζώνη του ευρώ σηματοδότησε την έναρξη μιας νέα περιόδου για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, το οποίο λειτουργώντας σε ένα ανταγωνιστικότερο περιβάλλον σε σχέση με αυτό του παρελθόντος, έπρεπε να ανταποκριθεί στις προκλήσεις της νέας ευρωπαϊκής χρηματοπιστωτικής αγοράς.

Οι ελληνικές τράπεζες λοιπόν και για αυτόν το λόγο, έχουν χαραχτεί μακροχρόνιες στρατηγικές ανάπτυξης καθώς και βελτίωσης της

αποτελεσματικότητας τους. Επιχειρώντας λοιπόν να ισχυροποιήσουν τη θέση τους στην ελληνική αγορά και ταυτόχρονα να αποκτήσουν ένα μέγεθος που θα τους επιτρέψει να αποκομίσουν οφέλη από οικονομίες κλίμακας, καθώς και ευκολότερη πρόσβαση στις διεθνείς αγορές χρήματος και κεφαλαίου, πολλές ελληνικές τράπεζες προέβησαν σε εξαγορές και συγχωνεύσεις τρίτων τραπεζών ή άλλων επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού κλάδου (πίνακας 17.). Επίσης, προχώρησαν σε στρατηγικές συμμαχίες με ισχυρά ευρωπαϊκά πιστωτικά ιδρύματα. Συγκεκριμένα, την περίοδο 1998-2001 ο αριθμός των τραπεζών που εξαγοράστηκαν ανήλθαν σε 14 (πίνακας 18). Από αυτές 6 τράπεζες ήταν υπό κρατικό έλεγχο και οι υπόλοιπες 8 ήταν ιδιωτικές.

Πίνακας 17		
ΕΞΑΓΟΡΕΣ ΚΑΙ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1998-2001		
Έτος	Αγοράστρια	Αποκτηθείσα
1998	Πειραιώς	Μακεδονίας-Θράκης Credit Lyonnais Grèce
	Eurobank	Αθηνών, Κρήτης
	Εγνατία	Κεντρικής Ελλάδος
	Εθνική	ΕΚΤΕ
1999	Πειραιώς	Nat.Westminster (δίκτυο Ελλάδος)
	Alpha Πίστεως	Ιονική
	Τέλεσις Χρημ/κη	Δωρική
	Eurobank	Εργασίας
2001	Eurobank Εργασίας	Τέλεσις Επενδύσεων
	Marfin ΑΕΠΕΥ	Πειραιώς Prime
	Πειραιώς	ΕΤΒΑ
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος		

Πίνακας 18

ΕΞΑΓΟΡΕΣ ΚΑΙ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗ ΖΩΝΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ

	1998	1999	2000	2001
Ελλάδα				
Εξαγορές και συγχωνεύσεις (Σύνολο)	7	4		3
Μεταξύ τραπεζών του δημοσίου	1			
Τραπεζών του δημοσίου από ιδιωτικές ελληνικές τράπεζες	3	1		1
Ιδιωτικών ελληνικών τραπεζών από ιδιωτικές	3	2		2
Δικτύου καταστημάτων ξένων τραπεζών από ιδιωτικές ελληνικές τράπεζες		1		
Ζώνη του ευρώ				
Εξαγορές και συγχωνεύσεις (Σύνολο)	20	28	8	
Στην ίδια χώρα	7	9	3	
Με ιδρύματα άλλης χώρας της ζώνης του ευρώ	1	4	0	
Με ιδρύματα χώρας εκτός της ζώνης του ευρώ.	12	15	5	

Τα στοιχεία για το 2000 αφορούν μόνο την περίοδο Ιαν-Απριλ. Για το 2001 δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Ετήσια Έκθεση 2001

Το επόμενο έτος, το 2002, οι εξαγορές και συγχωνεύσεις που πραγματοποιήθηκαν από πιστωτικά ιδρύματα στην ελληνική αγορά ήταν σχετικά περιορισμένες σε σύγκριση με προηγούμενα χρόνια. Ως σημαντικότερες κινήσεις για το έτος αυτό, εκτός από την ολοκλήρωση της εξαγοράς της ΕΤΒΑ από την τράπεζα Πειραιώς, μπορούν να αναφερθούν και η απορρόφηση από την Εθνική τράπεζα της ΕΤΕΒΑ και της θυγατρικής της στη Γαλλία, η οποία συνεχίζει να λειτουργεί με τη μορφή υποκαταστήματος, και η εξαγορά του δικτύου και των

εργασιών λιανικής τραπεζικής στην Ελλάδα της ABN-AMRO από την τράπεζα ASPIS. Επίσης, η απόκτηση από το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο ειδικής συμμετοχής ύψους 17,2% στο μετοχικό κεφάλαιο της τράπεζας Αττικής εντάσσεται στο πλαίσιο ευρύτερης στρατηγικής για την μετεξέλιξη του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου σε εμπορική τράπεζα.

Το 2003, η σημαντικότερη εξέλιξη ήταν η πρόκριση ως στρατηγικού εταίρου της Γενικής τράπεζας Ελλάδος της τράπεζας Société Générale, η οποία επιδίωκε στη συνέχεια να αποκτήσει και την πλειοψηφία των μετοχών της Γενικής τράπεζας.

Η επόμενη χρονιά, το 2004, χαρακτηρίζεται από την περαιτέρω ενοποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών, τις συνεχιζόμενες, αν και με βραδύτερο ρυθμό, εξαγορές και συγχωνεύσεις, τη διεύρυνση του φάσματος των προσφερόμενων υπηρεσιών, τη διεθνοποίηση των εργασιών και τη στροφή προς τη λιανική τραπεζική.

Το 2005 η μεγαλύτερη σε αξία συναλλαγή που πραγματοποιήθηκε ήταν η εξαγορά ύψους €330 εκατομμυρίων από τη πορτογαλική Millennium BCP του υπόλοιπου ποσοστού (50%) της Novabank. Μετά τη συναλλαγή, η Millennium BCP κατέχει το 100% της Novabank και είναι η δεύτερη ξένη τράπεζα, μετά τη Société Générale, η οποία έχει προσφάτως αποκτήσει τον έλεγχο ελληνικής τράπεζας.

Η δεύτερη σε αξία συναλλαγή στον τραπεζικό τομέα για το ίδιο έτος ήταν η εξαγορά του 97% της Jubanka στη Σερβία από την Alpha Bank τον Ιανουάριο του 2005. Η συγκεκριμένη συναλλαγή σηματοδότησε ακόμη μια χρονιά με έντονη κινητικότητα των ελληνικών τραπεζών στη νοτιοανατολική Ευρώπη, οι οποίες συνεχίζουν την εδραίωση τους στην περιοχή.

Όσον αφορά στις μεσαίου μεγέθους τράπεζες, παρατηρήθηκε κινητικότητα προς την συγκέντρωση των μικρών και μεσαίων τραπεζών, με την εξαγορά του 10% της Εγνατίας Τράπεζας από την Marfin Financial Group τον Σεπτέμβριο του 2005. Στους πρώτους μήνες του 2006 πραγματοποιήθηκε η

αύξηση του ποσοστού συμμετοχής της Marfin Financial Group στην Εγνατία μεταξύ 34% έως 49% και επίσης η στρατηγική συμμετοχή της στην Λαϊκή Τράπεζα της Κύπρου. Η συγχώνευση των ελληνικών δραστηριοτήτων αυτών των πιστωτικών ιδρυμάτων αναμένεται το 2006/2007 (Pricewaterhousecoopers, έρευνα Μάρτιος 2006). Προς το παρόν έχουν προβεί σε απλή συνεργασία.

4.3. ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

Πολλές από τις ελληνικές τράπεζες δραστηριοποιούνται σε χώρες του εξωτερικού ενισχύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την αναπτυξιακή τους δυναμική. Ειδικότερα, η ταχεία επέκταση αυτών στις χώρες της ΝΑ Ευρώπης, η οποία έχει ξεκινήσει από τα προηγούμενα έτη, ενθαρρύνεται πλέον από τις ευνοϊκές αναπτυξιακές προοπτικές των οικονομιών, και ιδίως του χρηματοπιστωτικού τομέα των χωρών αυτών. Εξάλλου, η βελτίωση των μακροοικονομικών μεγεθών των χωρών αυτών, η προοπτική της μελλοντικής ένταξής τους στην Ε.Ε. και η συντελούμενη εξυγίανση των τραπεζικών τους συστημάτων έχουν περιορίσει σε σχέση με το παρελθόν τους κινδύνους που συνεπάγεται η επέκταση των ελληνικών τραπεζών στην περιοχή.

Η επέκταση αυτή είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική αύξηση των συνολικών τελικών χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των ελληνικών εμπορικών τραπεζών προς τις χώρες της ΝΑ Ευρώπης, τα οποία στο τέλος του 2005 ανέρχονταν στο 58,4% των ιδίων κεφαλαίων και στο 4,8% του ενεργητικού τους και αποτελούσαν το 25% των τελικών χρηματοδοτικών τους ανοιγμάτων προς το εξωτερικό (Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το 2005). Ακριβώς, λόγω αυτής της αύξησης των ανοιγμάτων των ελληνικών τραπεζών προς τις χώρες αυτές, πρέπει να αποτελούν αντικείμενο συστηματικής και εξειδικευμένης παρακολούθησης και ελέγχου, ιδίως σε επίπεδο τραπεζικού ομίλου.

Πάντως, οι προσπάθειες για ανοίγματα των ελληνικών τραπεζών είχαν αρχίσει ήδη από προηγούμενα έτη (πίνακα 19). Εντονότερα ίσως από το 2001, οπότε έγινε και η ένταξη της Ελλάδος στην ευρωζώνη.

Πίνακας 19		
ΘΥΓΑΤΡΙΚΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΣΤΗ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1990-2002		
Έτη	Δραστηριοποίηση ελληνικών τραπεζών μέσω:	
	Θυγατρικών	Υποκαταστημάτων
1990-1995	2	2
1996	6	4
1997	6	6
1998	7	6
1999	9	6
2000	15	7
2001	16	8
2002	18	10

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2002,

Έτσι, στο τέλος αυτού του έτους (2001) υπήρχε σε λειτουργία ένα δίκτυο από θυγατρικές, υποκαταστήματα και γραφεία αντιπροσωπείας, ο συνολικός αριθμός των οποίων ανερχόταν σε 26 (πίνακας 20). Από αυτές τις μονάδες 9 λειτουργούσαν στην Αλβανία, (2 θυγατρικές και 7 υποκαταστήματα), 8 στη Βουλγαρία (2 θυγατρικές, 5 υποκαταστήματα και 1 γραφείο αντιπροσωπείας), 5 στη Ρουμανία (4 θυγατρικές και 1 υποκατάστημα), 2 θυγατρικές στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και από ένα γραφείο αντιπροσωπείας στην Ο.Δ. της Γιουγκοσλαβίας και την Τουρκία.

Πίνακας 20**ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ 2001¹**

	Βουλγαρία	Ρουμανία	Αλβανία	Ο.Δ. Γιουγκ.	ΠΓΔΜ	Τουρκία	Σύνολο χωρών
Υποκαταστήματα	9 ²	1	7	1 ³			18
Θυγατρικές	2	4	2	1	2		10
Γραφεία αντιπροσωπείας	1					1	3
Σύνολο	12	5	9	2	2	1	31
Σύνολο (σε λειτουργία)	8	5	9	1	2	1	26

1: Έως το τέλος Σεπτεμβρίου 2001

2: Περιλαμβάνονται και 4 υποκαταστήματα για τα οποία είχε δοθεί έγκριση από την Τράπεζα της Ελλάδος, αλλά δεν είχε αρχίσει η λειτουργία τους

3: Είχε δοθεί έγκριση από την Τράπεζα της Ελλάδος, αλλά δεν είχε αρχίσει η λειτουργία του.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2001.

Κατά το 2002 συνεχίστηκαν οι προσπάθειες των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων για εδραίωση και επέκταση της παρουσίας τους διεθνώς και ιδίως στις χώρες των Βαλκανίων, λόγω της σταθεροποίησης και της ενίσχυσης της εμπιστοσύνης προς το πολιτικό και θεσμικό πλαίσιο που διαμορφώθηκε, αλλά και ενόψει της τότε ευρωπαϊκής προοπτικής πολλών από τις χώρες αυτές (πίνακας 21).

Πίνακας 21**ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΟΝ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ (31.12.2002)**

α/α	Χώρα	Όμιλοι ελληνικών τραπεζών	Μορφή εγκατάστασης	Αριθμός υπηρ/κών μονάδων	Προσωπικό
1	Αλβανία	2	Θυγατρική τράπεζα	9	156
		2	Υποκατάστημα	9	103
2.	Αρμενία	1	Θυγατρική τράπεζα	1	31
3.	Βουλγαρία	3	Θυγατρική τράπεζα	267	3.670
		3	Υποκατάστημα	5	112
4.	Γεωργία	1	Θυγατρική τράπεζα	1	26
5.	Κύπρος	3	Θυγατρική τράπεζα	63	980
		2	Υποκατάστημα	2	10
6.	ΠΓΔΜ	2	Θυγατρική τράπεζα	104	1.572
7.	Ρουμανία	5	Θυγατρική τράπεζα	147	4.127
		1	Υποκατάστημα	1	39
8.	Γιουγκ/βία Σερβία-Μαυροβ.	2	Υποκατάστημα	5	20
9.	Τουρκία	1	Θυγατρική τράπεζα	2	30
		1	Υποκατάστημα	1	
	Σύνολο			617	10.876

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2002.

Επομένως, τη χρονιά αυτή οι ελληνικές τράπεζες δραστηριοποιούνται στην ευρύτερη περιοχή μέσω 18 θυγατρικών, και 10 υποκαταστημάτων, που διαχωρίζονται συνολικά σε 617 υπηρεσιακές μονάδες με 10.876 υπαλλήλους.

Το 2003, εντάθηκε η περαιτέρω διεύρυνση των ελληνικών τραπεζών στο εξωτερικό, σε αγορές όπου είχαν ήδη παρουσία και πάλι με έμφαση στις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, στις οποίες υπήρχαν ιδιαίτερα περιθώρια ανάπτυξης των εργασιών τους, καθώς παράλληλα με τις ευνοϊκές συνθήκες του ανταγωνισμού, βελτιώθηκαν και τα μακροοικονομικά μεγέθη των χωρών αυτών.

Αυτή η επέκταση των ελληνικών τραπεζών στις βαλκανικές χώρες, που έχει ήδη δρομολογηθεί από προηγούμενα έτη, είναι εξάλλου συνεπής με τη γενικότερη τάση των τραπεζών στην Ευρώπη να θεωρούν ως κύρια αγορά τους όχι μόνο τη χώρα όπου εδρεύουν, αλλά έναν ευρύτερο γεωγραφικό χώρο, ο οποίος συχνά περιλαμβάνει όμορες χώρες. Ταυτοχρόνως, η επέκταση αυτή συμβάλλει στην περαιτέρω ανάπτυξη των διμερών σχέσεων μεταξύ της Ελλάδος και των χωρών αυτών. Έτσι, όσον αφορά στη στρατηγική των ελληνικών τραπεζών στην εν λόγω περιοχή, παρατηρείται συν το χρόνο τάση αύξησης των καταστημάτων στις χώρες όπου οι εν λόγω τράπεζες έχουν ιδρύσει θυγατρικές ή υποκαταστήματα.

Αυτό φαίνεται εξάλλου και στην οικονομική ανάπτυξη των επόμενων ετών. Το 2004 αυξήθηκε περαιτέρω ο αριθμός των πιστωτικών ιδρυμάτων, ενώ το 2005 συνολικά τα πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούσαν στα Βαλκάνια ήταν 71 ενώ συνολικά σε χώρες του εξωτερικού 83 (Πίνακας 22).

Πίνακας 22		
ΔΙΚΤΥΟ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ (31.12.2005)		
	Υποκαταστήματα	Προσωπικό
1. Αίγυπτος	1	36
2. Αλβανία	15	172
3. Βουλγαρία	31	306
4. Γερμανία	1	12
5. Κύπρος	1	1
6. Μ. Βρετανία	6	100
7. Σερβία	25	356
Σύνολο	83	983
Πηγή: Ένωση Ελληνικών Τραπεζών		

Σημειώνεται ότι εκτός των Βαλκανίων χωρών ο όγκος των συναλλαγών των υποκαταστημάτων και των θυγατρικών τραπεζών των ελληνικών

πιστωτικών ιδρυμάτων δεν μπορεί να θεωρηθεί σημαντικός, τόσο σε σχέση με το μέγεθος των συγκεκριμένων ελληνικών τραπεζών όσο και σε σχέση με το μέγεθος των τοπικών αγορών. Με την έννοια αυτή, τυχόν αρνητικές εξελίξεις στις οικονομίες των χωρών υποδοχής ή στις συγκεκριμένες τραπεζικές μονάδες του εξωτερικού δεν θα έχουν ουσιαστική ή αρνητική επίδραση στα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα σε ενοποιημένη ή μη βάση.

4.4. ΟΙ ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΞΑΓΟΡΕΣ ΚΑΙ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Αν και η φρενίτιδα των εξαγορών και συγχωνεύσεων που παρατηρήθηκε στη δεκαετία του 1990 έχει ανακοπεί, η τάση για συγκέντρωση και επέκταση εξακολουθεί να υπάρχει με διαφοροποιημένα όμως χαρακτηριστικά. Περιορίζονται οι κινήσεις στην εγχώρια αγορά και αυξάνονται ιδιαίτερα στον ευρωπαϊκό χώρο οι διασυνοριακές εξαγορές και συγχωνεύσεις. Από την άποψη αυτή είναι ενδιαφέρουσες οι παρακάτω επισημάνσεις:

- Την περίοδο 2000 – 2004, επενδύθηκαν από μεγάλες ευρωπαϊκές τράπεζες πάνω από 300 δισεκατομμύρια ευρώ για εξαγορές τραπεζών. Η αύξηση των οργανικών τους εσόδων από εξαγορές και συγχωνεύσεις κυμάνθηκε γύρω στο 7% ετησίως. Αναλυτικότερα, η απόδοση των κεφαλαίων για επενδύσεις στους τομείς της λιανικής τραπεζικής και των αναδυομένων αγορών ανέρχεται περίπου στο 10% και στην επενδυτική τραπεζική στο 3% (Νανόπουλος, Δελτίο ΕΕΤ τεύχ 42, Ιουλ. – Σεπτ. 2005). Οι εγχώριες εξαγορές φαίνεται να είχαν μεγαλύτερη απόδοση από τις διασυνοριακές.
- Οι τράπεζες δεν φαίνεται να έχουν σημειώσει πρόοδο στον τομέα του διασυνοριακού δανεισμού σε κατοίκους της ζώνης του ευρώ. Το γεγονός αυτό

ευνοεί τις διασυνοριακές εξαγορές. Ήδη, οι 25 μεγαλύτερες ευρωπαϊκές τράπεζες έχουν ήδη επεκταθεί πέραν των εθνικών συνόρων. Εκτιμάται ότι τα επόμενα χρόνια έως και το 2010 θα υπάρξει μια σαφής στροφή υπέρ των διασυνοριακών εξαγορών και συγχωνεύσεων.

■ Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι εποπτικές αρχές αντιτάχθηκαν σε εγχώριες συμφωνίες μεγάλου μεγέθους. Για το λόγο αυτό η περαιτέρω υπερσυγκέντρωση σε εθνικό επίπεδο δεν θεωρείται πιθανή. Μάλλον, στο επίπεδο αυτό θα συνεχισθούν μόνο οι εξαγορές μικρού ή μεσαίου μεγέθους τραπεζών από μεγαλύτερες τράπεζες.

■ Οι διασυνοριακές εξαγορές αντιμετώπιζαν μέχρι τώρα τη δυσκολία ότι έπρεπε να αντιστοιχούν σε 5% με 10% του κόστους της εξαγοραζόμενης τράπεζας. Όμως, η εμπειρία έδειξε ότι είναι δυνατόν να επιτευχθούν περικοπές κόστους μέχρι 20%.

■ Σε ορισμένα κράτη μέλη της Ε.Ε, οι εθνικές αρχές ευνοούσαν τη δημιουργία πανίσχυρων εθνικών τραπεζικών συγκροτημάτων. Όμως, η τάση αυτή αρχίζει και εξασθενεί με την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της Ε.Ε. Οι διαφορές στην εταιρική κουλτούρα, σαν το κυριότερο εμπόδιο των εξαγορών και απορροφήσεων, υποχωρούν μετά τη σταδιακή ενοποίηση του χρηματοπιστωτικού χώρου.

■ Στην Ε.Ε οι μεγαλύτεροι τραπεζικοί οργανισμοί έχουν πλεόνασμα ρευστότητας που υπολογίζεται σε 150 με 200 δισεκατομμύρια ευρώ. Η διαπίστωση αυτή ευνοεί τη διοχέτευση αυτού του πλεονάσματος σε διασυνοριακές επεκτάσεις. Οι δυσκολίες που υπήρχαν άρχισαν να περιορίζονται αφού παρατηρείται μια βιομηχανοποίηση της βάσης παραγωγής και των συστημάτων πληροφορικής.

■ Μεγάλο ενδιαφέρον αποκτούν οι εξελίξεις στη νοτιοανατολική Ευρώπη: α) οι εκτός Ε.Ε τράπεζες, με εξαίρεση τη Citibank, δεν φαίνεται να ενδιαφέρονται να επεκταθούν στην περιοχή, περιορίζονται σε εγχώριες επεκτάσεις ή σε άλλες περιοχές όπως στη Λατινική Αμερική, β) στην περιοχή πρωταγωνιστούν οι μεγάλες ελληνικές τράπεζες και αναμένεται μία περαιτέρω επέκταση αυτών στο

άμεσο μέλλον. Όμως, οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης των χωρών της νοτιοανατολικής Ευρώπης μαζί με την προϊούσα σύγκλιση και τον εκσυγχρονισμό των οικονομιών τους οδηγούν στην εκτίμηση ότι το τμήμα των εξαγορών θα γίνεται όλο και πιο υψηλότερο στο μέλλον.

4.5. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ- ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ- ΑΠΕΙΛΕΣ

Οι εξαγορές και συγχωνεύσεις αποτελούν ουσιαστικά ένα σημαντικό εργαλείο που συμβάλλουν στην ανάπτυξη και ισχυροποίηση της θέσης των τραπεζών. Ως εκ τούτου και σύμφωνα με δημοσιευμένη έρευνα της Deloitte Αγγλίας, οι ευρωπαϊκές εξαγορές και συγχωνεύσεις, που έχουν εξελιχθεί με ταχύτατους ρυθμούς στην χρηματοοικονομική αγορά τα τελευταία δύο χρόνια, θα συνεχιστούν, και τελικώς η τάση αυτή θα οδηγήσει στην επικράτηση ενός πολύ μικρού αριθμού τραπεζών σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα, και πάλι σύμφωνα με την ίδια έρευνα, 700 τράπεζες προβλέπεται πως θα εξαγοραστούν μέσα στα επόμενα 4 χρόνια (www.deloitte.com/gfsi), λόγω του ότι η τρέχουσα ευρωπαϊκή τάση συγχωνεύσεων των λιανικών τραπεζών μιμείται την αντίστοιχη αμερικανική δραστηριότητα της προηγούμενης πενταετίας, ενώ ταυτοχρόνως πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι να καταργήσει τα εμπόδια. Μέχρι το 2010, θα υπάρχουν τράπεζες που θα προσφέρουν πραγματικά πανευρωπαϊκές χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και προϊόντα.

Οι πελάτες προβλέπεται ότι θα μπορούν να απολαύσουν ευνοϊκότερη τιμολόγηση και περισσότερες επιλογές μέσω των παραδοσιακών καθώς επίσης και των διαδικτυακών (on-line) καναλιών. Η συνεχής αναζήτηση για λειτουργική αποδοτικότητα θα αναγκάσει τις τράπεζες να εξετάσουν καινοτόμες δραστηριότητες στο εξωτερικό καθώς και νέες υπηρεσίες εξυπηρέτησης πελατών, όπως η λειτουργία τις Κυριακές και οι εκτός πόλης προσφορές.

Περαιτέρω, η συγκέντρωση στην ελληνική τραπεζική αγορά που έχει αρχίσει εδώ και δέκα χρόνια, θα πρέπει να αναμένεται περισσότερο ενισχυμένη, όχι μόνο στη χώρα μας αλλά και με απορρόφηση τραπεζών στα Βαλκάνια, που είναι και ο φυσικός χώρος εξάπλωσης και μεγέθυνσης των ελληνικών τραπεζικών ομίλων.

Τα κυριότερα συμπεράσματα επομένως που προκύπτουν είναι:

- Είμαστε εν μέσω μεγάλων και δραστικών διασυννοριακών τραπεζικών εξελίξεων με σημαντικές αλλαγές να πραγματοποιούνται στο χώρο των εξαγορών και συγχωνεύσεων, καθώς μεγάλες συμφωνίες λαμβάνουν χώρα.
- Ένας από τους κυριότερους παράγοντες αυτής της δραστηριότητας είναι η άρση τόσο των πολιτικών όσο και των πολιτιστικών εμποδίων στην ευρωπαϊκή τραπεζική αγορά. Αξιοσημειώτες είναι όχι μόνο οι μεγάλες εξαγορές Βρετανικών, Ιταλικών και Γερμανικών τραπεζών από μη εγχώριους αγοραστές, αλλά και το έντονο ενδιαφέρον που δείχνουν οι καταναλωτές να συνεργαστούν με «ξένες» τράπεζες. Η πίστη των καταναλωτών σε εθνικά προϊόντα φθίνει σημαντικά σε σχέση με την αυξανόμενη επιθυμία τους για πιο ανταγωνιστικές τραπεζικές υπηρεσίες.
- Τα τραπεζικά στελέχη οδηγούνται σε διασυννοριακές διαπραγματεύσεις προκειμένου να διεκδικήσουν διψήφιο ρυθμό ανάπτυξης – γεγονός το οποίο αποδεικνύεται ανέφικτο μέσω της οργανικής τους ανάπτυξης.
- Οι διοικήσεις των τραπεζών πρέπει να εργαστούν με εξαιρετική προσοχή ώστε να εξασφαλίσουν την έγκριση των θεσμικών επενδυτών τους πριν καν ακόμα ξεκινήσει η διαδικασία εισόδου τους στην αγορά των εξαγορών.

- Εξετάζοντας προσεκτικά την εμπειρία από την αμερικάνικη τραπεζική αγορά, όπως έχει εξελιχθεί την τελευταία δεκαετία, είναι δυνατό να δημιουργήσουμε έναν ευρύ χάρτη που θα απεικονίζει τη μελλοντική μορφή και ρυθμό των ευρωπαϊκών τραπεζικών εξαγορών και συγχωνεύσεων. Αυτή η εμπειρία μας οδηγεί στην πρόβλεψη ότι περίπου 700 τράπεζες θα εξαγοραστούν σε όλη την Ευρώπη μέσα στα επόμενα 4 χρόνια, ενώ παράλληλα θα συγκροτηθούν πραγματικά πανευρωπαϊκοί τραπεζικοί οργανισμοί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ

5.1. ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ

Ο Κώδικας Τραπεζικής Δεοντολογίας αποτελεί προϊόν διατραπεζικής συνεργασίας υπό την αιγίδα της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, η οποία είχε την πρωτοβουλία και το συντονισμό της εκπόνησής του.

Η προοδευτική απελευθέρωση του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος από διοικητικές ρυθμίσεις υπαγόρευσε την ανάγκη καταγραφής κανόνων δεοντολογίας, οι οποίοι διέπουν τις σχέσεις των τραπεζών με την πελατεία τους καθώς και μεταξύ τους και έναντι τρίτων.

Με τη θέσπιση των κανόνων δεοντολογίας επιδιώκεται ο καθορισμός των προτύπων καλής τραπεζικής πρακτικής, όπως αυτά διαμορφώνονται από τα συναλλακτικά ήθη, το εθιμικό δίκαιο και τις διεθνώς παραδεγμένες αρχές δεοντολογίας, στα πλαίσια των κοινοτικών ρυθμίσεων, νομοθετικών διατάξεων και αποφάσεων των εποπτικών αρχών, και εκ παραλλήλου με τους εκάστοτε ισχύοντες κώδικες δεοντολογίας στον ευρύτερο χρηματοοικονομικό τομέα.

Σκοπός του κώδικα είναι η κωδικοποίηση του πλαισίου των ακολουθητέων αρχών και διαδικασιών κατά την παροχή των τραπεζικών υπηρεσιών, η ενίσχυση της διαφάνειας και ειλικρίνειας κατά τις συναλλαγές και κυρίως, η εδραίωση πνεύματος αμοιβαίας εμπιστοσύνης στις σχέσεις των τραπεζών μεταξύ τους, καθώς και με τους συναλλασσόμενους καταναλωτές.

Οι κανόνες αυτοί ευνοούν και προωθούν την ανάπτυξη υγιούς ανταγωνισμού μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη λειτουργία των δυνάμεων της αγοράς, ώστε να επιτυγχάνεται η βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και προϊόντων προς όφελος των πελατών.

Επιπλέον, κάθε τράπεζα οφείλει, σύμφωνα εξάλλου και με το άρθρο 24 του Κώδικα, να ενημερώσει το προσωπικό της σχετικά με το περιεχόμενο του Κώδικα Τραπεζικής Δεοντολογίας και να θεσπίσει τα κατ' αυτήν

πρόσφορα μέτρα και τις διαδικασίες για την τήρηση των διατάξεων του (Κώδικας Τραπεζικής Δεοντολογίας, Ένωση Ελληνικών Τραπεζών).

5.2. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ

Ο Κώδικας Τραπεζικής Δεοντολογίας προτάσσει αρχικά ένα μέρος ορισμών (της τράπεζας, του συναλλασσομένου, της κατάθεσης, της πιστοδότησης, της επενδυτικής υπηρεσίας, των πρωτογενών και παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων, των καρτών, της τραπεζικής διαφήμισης) και στη συνέχεια περιλαμβάνει 100 άρθρα, τα οποία διαχωρισμένα σε πέντε κεφάλαια, συμπεριλαμβάνουν διατάξεις που προβλέπουν:

- ❖ υποχρεώσεις των τραπεζών για ενημέρωση των πελατών τους, τήρηση του επαγγελματικού και τραπεζικού απορρήτου, συλλογή κατεξοχήν οικονομικής φύσεως πληροφοριών, τρόπο προβολής των τραπεζικών υπηρεσιών (διαφήμιση) και τήρησης του κώδικα, αποφυγή ύποπτων συναλλαγών, εξυπηρέτηση πελατών και εξέταση παραπόνων τους
- ❖ υποχρεώσεις των τραπεζών σε περιπτώσεις καταθέσεων, πιστοδοτήσεων, εισαγωγών-εξαγωγών, μεταφοράς κεφαλαίων και παροχής επενδυτικών υπηρεσιών
- ❖ τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών στην τραπεζική εργασία «συναλλαγές με κάρτες»
- ❖ κανόνες διατραπεζικής συνεργασίας και συνεργασίας με άλλες συναφείς χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις και οργανισμούς
- ❖ κανόνες στις σχέσεις τραπεζών και πρακτόρων τους, σε περιπτώσεις εργασιών που αναφέρονται χαρακτηριστικά με τον τίτλο «προώθηση των τραπεζικών προϊόντων από τρίτους».

5.3. ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟ

Ουσιαστικής σημασίας και σπουδαιότητας θέση έχει μέσα στον κώδικα τραπεζικής δεοντολογίας το τραπεζικό απόρρητο.

Ως τραπεζικό απόρρητο νοείται η υποχρέωση του πιστωτικού ιδρύματος να μην παρέχει σε τρίτους πληροφορίες για τις οικονομικές σχέσεις ή άλλα γεγονότα του πελάτη τα οποία ο πελάτης εμπιστεύτηκε σ' αυτό ή των οποίων το πιστωτικό ίδρυμα έλαβε γνώση κατά την άσκηση της επαγγελματικής του δραστηριότητας (Κουτσούκης, 1994). Επίσης, ως τραπεζικό απόρρητο, θα μπορούσαμε να δεχτούμε επιπλέον ότι είναι, και το δικαίωμα του πιστωτικού ιδρύματος να αρνηθεί σε τρίτους την παροχή πληροφοριών για τις οικονομικές σχέσεις του πελάτη. Οφείλουν επομένως να επιδεικνύουν άκρα διακριτικότητα και εχεμύθεια κατά τη χρήση πληροφοριών που περιέρχονται σε γνώση τους (πριν, κατά τη διάρκεια ή μετά τη λήξη της συμβατικής σχέσης) και να λαμβάνουν κάθε εύλογο μέτρο εκπλήρωσης της υποχρέωσής τους αυτής.

Υπόχρεα πρόσωπα για την τήρηση του απορρήτου

Επειδή τα πιστωτικά ιδρύματα επιτρέπεται να συσταθούν και να λειτουργήσουν στη χώρα μας μόνο υπό τη μορφή της ανώνυμης εταιρείας και του αμιγούς πιστωτικού συνεταιρισμού, υπόχρεο για την τήρηση είναι το νομικό πρόσωπο, συνεπώς υπόχρεο είναι κάθε όργανο που το εκφράζει και το αντιπροσωπεύει. Δηλαδή, το διοικητικό συμβούλιο (πρόεδρος και τα μέλη του), πρόσωπα μη μέλη του διοικητικού συμβουλίου, όπως διευθυντές στους οποίους έχουν ανατεθεί πράξεις διαχείρισης και εκπροσώπησης, οι υπάλληλοι του πιστωτικού ιδρύματος, οι δικηγόροι αυτού καθώς και τυχόν άλλα βοηθητικά πρόσωπα, όπως ελεγκτικές εταιρείες,

Διάρκεια του τραπεζικού απορρήτου

Όσον αφορά στην διάρκεια της υποχρέωσης εχεμύθειας, δεν προκύπτει κάτι εκ του νόμου αλλά την απάντηση δίνουν η επισιτήμη και η νομολογία.

Παραβίαση του τραπεζικού απορρήτου

Παραβίαση του τραπεζικού απορρήτου συντελείται όταν παρέχονται πληροφορίες που αφορούν κάποιον πελάτη σε οποιονδήποτε τρίτο. Αυτό μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους. Ο τραπεζικός υπάλληλος δίνει σε κάποιον τρίτο τα βιβλία του πιστωτικού ιδρύματος για να τα δει, στα οποία όμως υπάρχουν εγγραφές που αφορούν κάποιον πελάτη, ή διεξάγει μια τηλεφωνική επικοινωνία με τον πελάτη ενώπιον τρίτου, ή επιτρέπει σε κάποιον τρίτο να δει την οθόνη του ηλεκτρονικού υπολογιστή και να λάβει γνώση οποιονδήποτε στοιχείων τον ενδιαφέρουν.

Συνέπειες παραβιάσεως τραπεζικού απορρήτου

Ο φορέας του απορρήτου, δηλαδή οι πελάτες του πιστωτικού ιδρύματος, σε περίπτωση που αποκαλυφθούν τα μυστικά τους, λόγω μη σωστής εκπλήρωσης των υποχρεώσεων της τραπεζής, έχει δικαίωμα να ζητήσει αποζημίωση, είτε από την τράπεζα είτε από το τυχόν υπαίτιο αντιπροσωπευτικό της όργανο. Ακόμη και στην περίπτωση που προσβληθεί η προσωπικότητα του λόγω αποκάλυψης των ιδιωτικών του υποθέσεων, έχει το ίδιο δικαίωμα.

5.4. Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.

Εξαιτίας της ανάγκης για πρόσβαση σε ακριβή δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς, προς όφελος του τραπεζικού συστήματος και των ίδιων των συναλλασσομένων το σύνολο, σχεδόν, των ελληνικών τραπεζών ίδρυσε την εταιρεία Τειρεσίας Α.Ε. στην οποία και ανετέθη η ανάπτυξη και διαχείριση ενός Αρχείου Δεδομένων Οικονομικής Συμπεριφοράς.

Η Τειρεσίας ΑΕ εξειδικεύεται στη συγκέντρωση και διάθεση πληροφοριών οικονομικής συμπεριφοράς, για επιχειρήσεις και ιδιώτες, μέσω πληροφορικών συστημάτων. Σκοπός της είναι η παροχή αντικειμενικής πληροφόρησης στις τράπεζες και σε λοιπούς φορείς του χρηματοπιστωτικού συστήματος, προκειμένου οι τελευταίοι να εκτιμήσουν αφενός τη φερεγγυότητα και αφετέρου την πιστοληπτική ικανότητα των πελατών τους. Με τον τρόπο αυτό αφενός επιτυγχάνεται καλύτερη και αποτελεσματικότερη προστασία των συναλλασσομένων και αφετέρου εξασφαλίζεται η προστασία της εμπορικής πίστης, η μείωση των επισφαλειών, η καταπολέμηση της υπερχρέωσης των πελατών και η μείωση του λειτουργικού κόστους των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, που συμβάλλει στη μείωση των επιτοκίων.

Ωστόσο τίθεται το ερώτημα ως προς το κατά πόσο είναι νόμιμη η συλλογή των πληροφοριών από τις εταιρείες εμπορίας πληροφοριών χωρίς συγκατάθεση του υποκειμένου. Κι όμως, η εξ επαγγέλματος συλλογή πληροφοριών χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου είναι νόμιμη με βάση την εξαίρεση του άρθρου 5 παρ. 2 εδ. ε του Ν. 2472/1997 για δύο λόγους :

1. Ότι είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του εννόμου συμφέροντος το οποίο επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας και ο τρίτος αποδέκτης των δεδομένων. Το συγκεκριμένο έννομο συμφέρον συνίσταται στην άσκηση του δικαιώματος οικονομικής ελευθερίας με βάση πληροφορίες που εξασφαλίζουν την εμπορική πίστη, την αξιοπιστία και την ασφάλεια των συναλλαγών. Είναι εύλογο ότι χωρίς τη δυνατότητα πρόσβασης σε ορθές και επίκαιρες πληροφορίες, οι οποίες αφορούν την πιστοληπτική ικανότητα των συναλλασσομένων η

ικανοποίηση του εν λόγω εννόμου συμφέροντος δυσχεραίνεται σημαντικά.

2. Ότι το συγκεκριμένο έννομο συμφέρον υπερέχει προφανώς των συμφερόντων του υποκειμένων που δεν θίγονται ουσιωδώς και πάντως η ικανοποίησή τους δεν θίγει τις θεμελιώδεις ελευθερίες των υποκειμένων.

Αρχές λειτουργίας

Η Τειρεσίας Α.Ε., προκειμένου να εξυπηρετήσει καλύτερα τους σκοπούς της που συνίστανται κατά κύριο λόγο στην προστασία των συναλλασσομένων πολιτών και στην ορθή λειτουργία του τραπεζικού και εν γένει χρηματοπιστωτικού συστήματος και συναισθανόμενη το έργο δημοσίου συμφέροντος που επιτελεί, δραστηριοποιείται και ενεργεί σύμφωνα με τον Κανονισμό Επεξεργασίας Δεδομένων (ΚΕΔ) βάσει πέντε αρχών, που είναι οι ακόλουθες:

- Επεξεργασία πληροφοριών που χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό αντικειμενικότητας.
- Διάθεση των πληροφοριών χωρίς καμία επ' αυτών κρίση ή χαρακτηρισμό, ώστε η αξιολόγηση τους να γίνεται αποκλειστικά από τους αποδέκτες των πληροφοριών αυτών.
- Απόλυτη διαφάνεια των κανόνων λειτουργίας των αρχείων και απαρέγκλιτη εφαρμογή αυτών.
- Εξασφάλιση του αδιάβλητου των αρχείων με αποτελεσματικούς μηχανισμούς ασφαλείας.
- Σεβασμός και προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών καθώς και παροχή προς αυτούς κάθε δυνατής συνδρομής για την αποτελεσματική άσκησή τους.

Τέλος, η Τειρεσίας Α.Ε. εξασφαλίζει στους πολίτες δύο βασικά δικαιώματα, το δικαίωμα της πρόσβασης και το δικαίωμα της αντίρρησης για τη συμπλήρωση και διόρθωση των δεδομένων που τους αφορούν και

καταχωρίζονται στα αρχεία της. Ειδικότερα, το δικαίωμα πρόσβασης παρέχει τη δυνατότητα στους ενδιαφερόμενους να πληροφορηθούν το περιεχόμενο των αρχείων που τους αφορά, ενώ το δικαίωμα αντίρρησης επιτρέπει να προβούν σε διόρθωση ή συμπλήρωση των δεδομένων τους, εφόσον διαπιστώσουν ενδεχομένως οποιοδήποτε λάθος ή κενό.

Αρχεία δεδομένων

1. Αρχείο δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς.

Η ίδρυση του αρχείου δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς έγκειται στη συγκέντρωση πληροφοριών με σκοπό την εκ μέρους των αποδεκτών των δεδομένων εκτίμησης της φερεγγυότητας των ιδιωτών και των επιχειρήσεων. Οι πληροφορίες του εν λόγω αρχείου κατατάσσονται σε κατηγορίες και αφορούν κυρίως σε ακάλυπτες (σφραγισμένες) επιταγές, απλήρωτες (κατά τη λήξη τους) συναλλαγματικές, αιτήσεις πτωχεύσεων, κηρυχθείσες πτωχεύσεις, διαταγές πληρωμής, προγράμματα πλειστηριασμών, κατασχέσεις, υποθήκες και προσημειώσεις υποθηκών, τροπές προσημειώσεων σε υποθήκες, καταγγελίες συμβάσεων καρτών και καταναλωτικών δανείων και τέλος διοικητικές κυρώσεις κατά παραβατών φορολογικών νόμων.

Βασικό στοιχείο για το χρόνο παραμονής κάθε πληροφορίας στο αρχείο αποτελεί η βαρύτητα της πληροφορίας προκειμένου να εκτιμηθεί η φερεγγυότητα των πελατών, δηλαδή των ιδιωτών και των επιχειρήσεων, σύμφωνα με απόφαση της Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων.

2. Αρχείο δεδομένων συγκέντρωσης κινδύνων.

Ο δικαιολογητικός λόγος ίδρυσης και λειτουργίας του αρχείου δεδομένων συγκέντρωσης κινδύνων έγκειται στην εκ μέρους των αποδεκτών των δεδομένων εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας των πολιτών. Οι

πληροφορίες που είναι συγκεντρωμένες στο αρχείο αυτό μπορεί να προέρχονται είτε από τράπεζες είτε από τα χρηματοδοτικά ιδρύματα. Αντικείμενο του αρχείου δεδομένων συγκέντρωσης κινδύνων αποτελούν πληροφορίες σχετικές με ενήμερες και σε καθυστέρηση οφειλές προς το τραπεζικό σύστημα από χορηγήσεις καταναλωτικής πίστης και κάρτες, ενώ ο χρόνος διατήρησης των πληροφοριών ισούται με το χρόνο διατήρησης των οφειλών.

3. Αρχείο ταυτοτήτων και διαβατηρίων.

Εκτός από τα δύο πολύ σημαντικά αρχεία που τηρούνται στην Τειρεσία Α.Ε., υπάρχει και ένα τρίτο αρχείο ταυτοτήτων και διαβατηρίων.

Η τήρηση του αρχείου αυτού είναι επικουρική και συμβάλλει καταρχάς στην προστασία κάθε συναλλασσόμενου πολίτη. Στο αρχείο ταυτοτήτων και διαβατηρίων καταχωρίζονται δηλώσεις πολιτών αναφορικά με περιπτώσεις κλοπής ή απώλειας ταυτοτήτων και διαβατηρίων. Συνεπώς, κάθε ενδιαφερόμενος εκτός από τη δήλωση της κλοπής ή της απώλειας στις αρμόδιες αρχές, μπορεί να ενημερώνει και την Τειρεσίας Α.Ε.. Η καταχώρηση στο αρχείο πραγματοποιείται την επόμενη κιόλας εργάσιμη ημέρα κατάθεσης στην Τειρεσίας Α.Ε. της αίτησης-δήλωσης του ενδιαφερόμενου.

Αποδέκτες των δεδομένων των αρχείων

Αποδέκτες των ανωτέρω περιγραφόμενων τριών αρχείων είναι τράπεζες, εταιρείες έκδοσης και διαχείρισης καρτών, εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης, εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, οργανισμοί του δημοσίου, των οποίων είναι προφανές το έννομο συμφέρον, και νομικά πρόσωπα που παρέχουν πίστη και ελέγχονται από την Τράπεζα της Ελλάδος ή από άλλες κεντρικές τράπεζες.

Πηγές δεδομένων

Όσον αφορά δε στις πηγές άντλησης του αρχείου δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ ΑΕ, αυτές είναι:

➤ Τα πιστωτικά Ιδρύματα

Παρέχουν δεδομένα που αφορούν σε ακάλυπτες επιταγές, απλήρωτες συναλλαγματικές και γραμμάτια, καταγγελίες συμβάσεων από δάνεια Καταναλωτικά και Προσωπικά, Πιστωτικές Κάρτες και γενικά πιστοδοτήσεις διαφόρων μορφών.

➤ Τα Ειρηνοδικεία

Παρέχουν δεδομένα που αφορούν σε εκδοθείσες διαταγές πληρωμής και προγράμματα πλειστηριασμών κινητών και ακινήτων.

➤ Τα Πρωτοδικεία

Εκδοθείσες διαταγές πληρωμής και κηρυχθείσες ή εκδοθείσες πτωχεύσεις.

➤ Τα Υποθηκοφυλακεία

Υποθήκες και προσημειώσεις υποθηκών ή τις τροπές των τελευταίων σε υποθήκες καθώς και τις κατασχέσεις.

➤ Το Υπουργείο Οικονομικών

Παρέχει δεδομένα Διοικητικών Κυρώσεων κατά των παραβατών των φορολογικών νόμων προς διασφάλιση του Ελληνικού Δημοσίου. Κοινοποιούνται καταρχήν στην Ένωση Ελληνικών Τραπεζών.

5.5. Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΜΕΣΟΛΑΒΗΤΗ

Ο τραπεζικός διαμεσολαβητής εξετάζει διαφορές αναφερόμενες από την παροχή τραπεζικών υπηρεσιών αποκλειστικά σε ιδιώτες για δραστηριότητές τους μη επαγγελματικές. Έτσι, σε περίπτωση, που η διαφορά ή το παράπονο αφορά στην επαγγελματική δραστηριότητα του ιδιώτη ή αν η διαφορά αφορά στην τράπεζα και νομικό πρόσωπο, ο τραπεζικός μεσολαβητής δεν μπορεί να παρέμβει. Επίσης, εξετάζει παράπονα τα οποία, μεταξύ άλλων, δεν αποτελούν αντικείμενο διαδικασιών ενώπιον των δικαστηρίων και δεν σχετίζονται με τη γενική επιχειρηματική πολιτική των τραπεζών.

Σκοπός του τραπεζικού μεσολαβητή είναι να εξετάζει δίκαια, αμερόληπτα και με διαφανείς διαδικασίες τις διαφορές αυτές των συναλλασσομένων με τις τράπεζες και να επιδιώκει τη φιλική διευθέτησή τους. Η ίδρυση του τραπεζικού μεσολαβητή από την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών χρονολογείται το 1998 (Φαρσαρώτας, 2006). Κατά τα τ' άλλα, η λειτουργία του καλύπτεται από τη Σύσταση υπ' αριθ. 98/257 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία στο πλαίσιο της ενίσχυσης της εμπιστοσύνης των καταναλωτών, προβλέπει τη δυνατότητα ρύθμισης των διαφορών των τραπεζών και των συναλλασσομένων με αποτελεσματικό και ενδεδειγμένο τρόπο, μέσω εξώδικων διαδικασιών και του θεσμού των μεσολαβητών (www.google.gr). Αποτέλεσε πράξη ιδιαίτερα πρωτοποριακή και πρωτότυπη για τα ελληνικά δεδομένα όσον αφορά στην προέλευση, την ανεξαρτησία του και την παροχή μιας εναλλακτικής εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών στο χρηματοπιστωτικό μας σύστημα. Ο θεσμός αυτός έχει σκοπό να συμβάλλει στην βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών των τραπεζών και στην εδραίωση της εμπιστοσύνης του κοινού προς τα πιστωτικά ιδρύματα.

Προκειμένου ο ιδιώτης να απευθυνθεί στον τραπεζικό μεσολαβητή, θα πρέπει προηγουμένως να έχει προσπαθήσει να επιλύσει ο ίδιος το πρόβλημα με την τράπεζα. Εφόσον ο ιδιώτης δεν ικανοποιηθεί από την απάντηση του υπεύθυνου του τραπεζικού καταστήματος ή της ειδικής

υπηρεσίας πελατών, μπορεί να υποβάλει το παράπονό του στον τραπεζικό μεσολαβητή το αργότερο μέσα σε ένα μήνα από την απάντηση της τράπεζας ή από την πάροδο των 10 εργάσιμων ημερών σε περίπτωση μη απάντησης. Ο τραπεζικός μεσολαβητής δεν εξετάζει παράπονα ή διαφορές αν ο ιδιώτης δεν έχει ήδη απευθυνθεί στην τράπεζά του για επίλυση της διαφοράς ή δεν τηρήσει την ανωτέρω προθεσμία του ενός μήνα.

Ο τραπεζικός μεσολαβητής δεν εξετάζει διαφορές που προκύπτουν από αποφάσεις της τράπεζας που ενεργεί ως εκτελεστής διαθήκης ή καταπιστεύματος ή ως διαχειριστής περιουσίας. Επίσης, δεν αναμειγνύεται σε θέματα σχετικά με τη γενική επιχειρηματική πολιτική ή πρακτική μιας τράπεζας ή θέματα γενικής πληροφόρησης για τις τράπεζες και τις υπηρεσίες που παρέχουν. Επιπλέον, δεν εξετάζει διαφορές που αποτελούν ήδη αντικείμενο δικαστικής επιδίωξης ή και διαφορές στις οποίες εμπλέκονται ποινικά αδικήματα που διώκονται αυτεπάγγελα.

Σημαντικό επίσης στοιχείο για τη λειτουργία του τραπεζικού μεσολαβητή είναι ότι εξετάζει δωρεάν τα παράπονα ή τις διαφορές ανάμεσα στις τράπεζες που συμμετέχουν στο θεσμό και τους συναλλασσόμενους. Αφού εξετάσει το παράπονο ή τη διαφορά, προτείνει κατ' αρχάς τη φιλική διευθέτηση της διαφοράς επιδιώκοντας να συμβιβάσει την τράπεζα και τον συναλλασσόμενο. Εφόσον η πρότασή του δεν γίνει δεκτή από κάποιο από τα μέρη, προχωρεί στη διατύπωση έγγραφης σύστασης προς τα μέρη για την επίλυση της διαφοράς.

Η έγγραφη σύσταση του τραπεζικού μεσολαβητή δεν είναι υποχρεωτική για τα δύο μέρη, αφού η τράπεζα ή ο συναλλασσόμενος μπορούν να τη δεχθούν ή να την απορρίψουν εγγράφως.

Η προσφυγή στον τραπεζικό μεσολαβητή δεν συνεπάγεται αναστολή των προθεσμιών για προσφυγή στη Δικαιοσύνη. Επιπλέον, η Σύσταση 257/98 αναφέρει ρητά ότι η χρήση της εξώδικης οδού, όπως είναι ο τραπεζικός μεσολαβητής, δεν υποκαθιστά το δικαστικό σύστημα ούτε μπορεί να στερεί τον συναλλασσόμενο από το δικαίωμα προσφυγής στη Δικαιοσύνη, καθώς, σύμφωνα με το άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα

Δικαιώματα, η πρόσβαση στα δικαστήρια αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα το οποίο δεν επιδέχεται εξαιρέσεις (Φαρσαρώτας, 2006).

Οι τράπεζες που συμμετέχουν στο θεσμό αυτό παρουσιάζονται παρακάτω, στον πίνακα 23.

Πίνακας 23	
Τράπεζες που συμμετέχουν στο θεσμό του τραπεζικού μεσολαβητή.	
1.	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ
2.	ALPHA BANK
3.	ASPIS BANK
4.	ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ
5.	HYPOVEREINSBANK AG
6.	CITIBANK INTERNATIONAL plc
7.	GENIKI Bank
8.	ΕΓΝΑΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ
9.	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
10.	EFG Eurobank Ergasias A.E.
11.	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
12.	Emporiki Bank
13.	FBB- ΠΡΩΓΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
14.	HSBC Bank plc
15.	ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΙΑ ΛΙΜΙΤΕΔ
16.	ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (ΕΛΛΑΣ) Α.Ε.
17.	ΤΡΑΠΕΖΑ NOVABANK Α.Ε
18.	ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ
19.	ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
20.	ΤΡΑΠΕΖΑ PROBANK
21.	PROTON ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ Α.Ε.
22.	ΤΑΜΕΙΟ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΩΝ & ΔΑΝΕΙΩΝ
23.	ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Τ.Ε.
24.	ΩΜΕΓΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.
Πηγή: www.bank-omb.gr	

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΚΑΙ Η ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

6.1. Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

Η Επιτροπή της Βασιλείας (Basel Committee) ιδρύθηκε στο τέλος του 1974, μετά από πρωτοβουλία των Διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών της «Ομάδας των 10» χωρών (Βέλγιο, Καναδάς, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιαπωνία, Ολλανδία, Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ), με σκοπό τη διαμόρφωση ομοιόμορφων κανόνων ελέγχου και εποπτικών πρακτικών για το τραπεζικό σύστημα. Κεντρικός της άξονας είναι η διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος.

Η ίδρυση της επιτροπής πραγματοποιήθηκε σε μια περίοδο μεγάλης αβεβαιότητας στη διεθνή οικονομία και ιδιαίτερα στο χώρο του συναλλάγματος, των συναλλαγματικών ισοτιμιών και των τραπεζών. Στο χώρο του συναλλάγματος η αβεβαιότητα ήταν αποτέλεσμα της κατάρρευσης του συστήματος των σταθερών ισοτιμιών, το οποίο είχε υιοθετηθεί από τις ανεπτυγμένες χώρες το 1944 στο Breton Woods των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής. Άμεσο αποτέλεσμα της κατάρρευσης αυτής ήταν η εμφάνιση του συναλλαγματικού κινδύνου στον χρηματοοικονομικό χώρο. Η εξέλιξη αυτή σε συνδυασμό με την πρώτη πετρελαϊκή κρίση, που συνέπεσε χρονικά, και τη συνακόλουθη οικονομική ύφεση δημιούργησε σημαντικά προβλήματα και στην τραπεζική αγορά. Έτσι, αναδείχθηκε απαραίτητη η προσφυγή στη διεθνή συνεργασία ώστε αφενός μεν να κατανοηθεί το διεθνές τραπεζικό σύστημα και αφετέρου να υιοθετηθούν εποπτικοί κανόνες και πρότυπα κατάλληλα για τη διασφάλιση της σταθερότητας.

Αρχικό όνομα της Επιτροπής ήταν Committee on Banking Regulation and Supervisory Practices (Αγγελόπουλος, 2005). Συνεδρίασε για πρώτη φορά το Σεπτέμβριο του 1975. Σήμερα συνεδριάζει 4-5 φορές το έτος. Τα μέλη της

προέρχονται από το Βέλγιο, τον Καναδά, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιταλία, την Ιαπωνία, το Λουξεμβούργο, την Ολλανδία, την Ισπανία (συμμετέχει από το 2001), τη Σουηδία, το Ηνωμένο Βασίλειο και τις Η.Π.Α. Οι χώρες αντιπροσωπεύονται από τις Κεντρικές Τράπεζες ή από άλλη αρχή επιφορτισμένη με την προληπτική εποπτεία του τραπεζικού συστήματος.

6.2. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την επίτευξη της αποστολής της προωθεί, στηρίζει και διευκολύνει την ανάπτυξη διαλόγου μεταξύ των χωρών-μελών της σε θέματα τραπεζικής εποπτείας. Απώτερος σκοπός της πολιτικής αυτής είναι η δημιουργία και προώθηση ομοιόμορφης ερμηνείας εννοιών σχετικών με το τραπεζικό σύστημα και τη λειτουργία του, ώστε να διαμορφωθεί μια αποτελεσματική τραπεζική εποπτεία σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η Επιτροπή της Βασιλείας δεν έχει κάποια τυπική υπερεθνική εποπτική εξουσία ή αρμοδιότητα, οποιασδήποτε μορφής. Οι προτάσεις της, τα εποπτικά πρότυπα, οι εποπτικοί κανόνες και οι σχετικές οδηγίες που διαμορφώνει δεν επιβάλλονται. Αντίθετα, εισηγείται πρακτικές με συμβουλευτικό χαρακτήρα, προσδοκώντας ότι θα γίνουν αποδεκτές από τις εθνικές αρχές και βάσει τούτων θα προτείνουν ενέργειες, υποχρεωτικής ή άλλης μορφής, που ανταποκρίνονται με τον καλύτερο τρόπο στα δεδομένα της οικείας αγοράς. Με τον τρόπο αυτό η επιτροπή ενθαρρύνει τη σύγκλιση προς μία κοινή προσέγγιση και κοινώς αποδεκτούς κανόνες, χωρίς να προσπαθεί να επιβάλλει λεπτομερή εναρμόνιση των εποπτικών τεχνικών που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη.

Βασικά εργαλεία για την επίτευξη του σκοπού της είναι τα ακόλουθα:

- Ανταλλαγή πληροφοριών για τις ρυθμίσεις θεμάτων εποπτείας σε εθνικό επίπεδο.

- Βελτίωση της αποτελεσματικότητας των κανόνων και τεχνικών εποπτείας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος.
- Θέσπιση ελάχιστων προτύπων και κανόνων εποπτείας σε δραστηριότητες και θέματα κάθε φορά που υπάρχει ανάγκη να γίνει αυτό.

Η Επιτροπή της Βασιλείας ενημερώνει τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών της Ομάδας των Δέκα, οι οποίοι συναντιούνται στην Τράπεζα των Διεθνών Διακανονισμών (διεθνής οργανισμός που στηρίζει τη διεθνή οικονομική και νομισματική συνεργασία και λειτουργία ως τράπεζα των κεντρικών τραπεζών· τα γραφεία της βρίσκονται στη Βασιλεία της Ελβετίας) και ζητά από αυτούς την προσυπογραφή, τη στήριξη και τη δέσμευση για ανάληψη βασικών πρωτοβουλιών για την προώθηση των προτάσεών της.

Μεταξύ των βασικότερων στόχων της Επιτροπής είναι η σμίκρυνση του χάσματος στην εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων σε διαφορετικές χώρες. Η κάλυψη του στόχου αυτού επιδιώκεται με την προώθηση δύο βασικών αρχών:

- Όλα τα τραπεζικά ιδρύματα στον κόσμο πρέπει να έχουν συστήματα εποπτείας.
- Τα εποπτικά συστήματα πρέπει να είναι επαρκή.

Πρακτικά οι προσπάθειες της Επιτροπής της Βασιλείας άρχισαν το 1975, όταν εξέδωσε μια πρώτη σχετική εργασία γνωστή ως «Concordat», η οποία ολοκληρώθηκε το 1983 και κοινοποιήθηκε με τον τίτλο «Principles for the Supervision of Banks Foreign Establishments» (www.bis.org). Με το έγγραφο αυτό τέθηκαν οι αρχές για ενιαία εποπτεία από τις εποπτικές αρχές των χωρών υποδοχής και των χωρών προέλευσης, των υποκαταστημάτων και των θυγατρικών τραπεζών σε άλλες χώρες. Με σχετική προσθήκη, το 1990 αντιμετωπίστηκε και η ανάγκη για ενιαία ροή πληροφοριών μεταξύ των τραπεζικών εποπτικών αρχών των διαφόρων χωρών. Η διαμόρφωση των αρχών για το θέμα αυτό ολοκληρώθηκε το 1992 με την επαναδιατύπωση σε κείμενο γνωστό ως «Ελάχιστα Πρότυπα». Τα πρότυπα δημοσιοποιήθηκαν και έκτοτε η Επιτροπή προτείνει μηχανισμούς υιοθέτησης αυτών.

Η διαχρονική συνεργασία των τραπεζών σε θέματα εποπτείας βοήθησε την επιτροπή στην αντιμετώπιση θεμάτων, όπως:

- Συλλογή πληροφοριών για την εποπτεία από διάφορες χώρες των εγκατεστημένων σ' αυτές ξένων πιστωτικών ιδρυμάτων.
- Εντοπισμός των εμποδίων στην αποτελεσματική εποπτεία των σχετιζόμενων με κανόνες περί απορρήτου σε διαφορετικές χώρες.
- Μελέτη των διαδικασιών παροχής άδειας εγκατάστασης τραπεζών σε διάφορες χώρες.

Τον Οκτώβριο του 1996 η Επιτροπή έδωσε στη δημοσιότητα έκθεση, συνταχθείσα από ομάδα ειδικών μεταξύ των οποίων και εκπρόσωποι υπέρρακτων οργανισμών (offshore companies), με προτάσεις για την υπέρβαση των προβλημάτων ενοποιημένης εποπτείας των διασυνοριακών συναλλαγών των διεθνών τραπεζών. Η έκθεση αυτή προσυπογράφηκε από 140 χώρες που παρακολουθούσαν τη Διεθνή Συνάντηση για την τραπεζική εποπτεία (International Conference of Banking Supervision - ICBS) τον Ιούνιο του 1996, βοηθώντας έτσι στη βελτίωση της ενοποιημένης εποπτείας διεθνώς.

6.3 ΒΑΣΙΛΕΙΑ I

Από τις αρχές του 1980 η Επιτροπή διαπίστωσε ότι, ταυτόχρονα με την ανάπτυξη των χρηματοοικονομικών κινδύνων, ιδιαίτερα την εποχή εκείνη, άρχισε να επιδεινώνεται η κεφαλαιακή επάρκεια πολλών μεγάλων διεθνών τραπεζών.

Η Επιτροπή, με τη στήριξη των κυβερνήσεων των χωρών της Ομάδας των Δέκα, αποφάσισε να αναλάβει πρωτοβουλίες ώστε να ανακοπεί η επιδείνωση των αποδεκτών μεγεθών της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών, τουλάχιστον στις χώρες της ομάδας, και να προωθηθεί μεγαλύτερη σύγκλιση στη μέτρηση της. Επειδή ο κίνδυνος που αναπτυσσόταν τότε με ταχύτερο ρυθμό ήταν ο πιστωτικός επιτεύχθηκε η ανάπτυξη κοινής πεποίθησης για την ανάγκη ομοειδούς προσέγγισης του πιστωτικού κινδύνου

με τον προσδιορισμό συντελεστών στάθμισης, ανάλογα με τον αναλαμβανόμενο με κάθε τοποθέτηση ή χρηματοδότηση κίνδυνο, τόσο για τα εντός όσο και για τα εκτός ισολογισμού στοιχεία των τραπεζών.

Διαμορφώθηκε έτσι κοινή αντίληψη μεταξύ των μελών της Επιτροπής για την αναγκαιότητα και υιοθέτηση ενός Διεθνούς Συμφώνου (Συνθήκης) με σκοπό την ενδυνάμωση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος διεθνώς. Επιπλέον στόχος της Βασιλείας I, αποτέλεσε και η εξάλειψη των ανισοτήτων του διεθνούς ανταγωνισμού μέσω της πιστής και ομοιόμορφης εφαρμογής της από τις τράπεζες διεθνώς. Έτσι, τον Δεκέμβριο του 1987, η Επιτροπή της Βασιλείας πρότεινε ένα σύνολο κανονισμών σχετικά με το κατώτατο όριο κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Μετά από σειρά παρατηρήσεων από τα ενδιαφερόμενα μέλη, οριστικοποιήθηκε τελικά ένα σύστημα μέτρησης των κινδύνων, γνωστό ως Σύμφωνο της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια (Basel Capital ή Accord Basel I), το οποίο αφού εγκρίθηκε από τις αρχές των χωρών της Ομάδας των Δέκα, δόθηκε για εφαρμογή στις τράπεζες τον Ιούλιο του 1988, με τελικό χρόνο εφαρμογής την 31-12-1992.

Αυτό ενσωματώθηκε σταδιακά στην εγχώρια νομοθεσία της ομάδας των G10 μέχρι το 1992, με εξαίρεση τις ιαπωνικές τράπεζες οι οποίες χρειάστηκαν μια παρατεταμένη μεταβατική περίοδο. Εν τέλει το Σεπτέμβριο του 1993 ανακοινώθηκε ότι όλες οι τράπεζες των χωρών-μελών της Ομάδας των Δέκα με διεθνείς δραστηριότητες κάλυπταν την ελάχιστη απαιτούμενη από το Σύμφωνο κεφαλαιακή επάρκεια.

Ο τρόπος λοιπόν, μέσω του οποίου η Βασιλεία I προσπάθησε να πραγματοποιήσει τους στόχους της ήταν ο προσδιορισμός της απαιτούμενης κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών. Με τον όρο κεφαλαιακή επάρκεια εννοούμε το ύψος των ιδίων κεφαλαίων που είναι υποχρεωμένα να διακρατούν τα πιστωτικά ιδρύματα έναντι των κινδύνων που αναλαμβάνουν. Βάση του συστήματος λοιπόν, του πρώτου συμφώνου αποτελεί υποχρέωση των τραπεζών να καλύπτουν διαρκώς μια ελάχιστη κεφαλαιακή απαίτηση 8%. Ο συντελεστής αυτός είναι γνωστός ως Δείκτης

Φερεγγυότητας και διαμορφώθηκε αρχικά από το λόγο των Εποπτικών Ιδίων Κεφαλαίων της τράπεζας προς τα σταθμισμένα με τον πιστωτικό κίνδυνο στοιχεία του ενεργητικού ως παρανομαστή, ως ακολούθως:

$$\text{Δείκτης Φερεγγυότητας} = \frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός Κίνδυνος}}$$

Η

$$\text{Δείκτης Φερεγγυότητας} = \frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Σταθμισμένα εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία του ενεργητικού}}$$

$$\text{Δείκτης Φερεγγυότητας} \geq 8\%$$

Δηλαδή, η πρώτη μέτρηση του Δείκτη Φερεγγυότητας σχετιζόταν αποκλειστικά με τον πιστωτικό κίνδυνο.

Τα ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων για λόγους κεφαλαιακής επάρκειας, δηλαδή, ο αριθμητής του κλάσματος, έχουν οριστεί από την επιτροπή, διαφοροποιούμενα σε σημαντικό βαθμό από τα λογιστικά ίδια κεφάλαια. Για το λόγο αυτό αποκαλούνται εποπτικά ίδια κεφάλαια. Στα κεφάλαια συμπεριλαμβάνονται, πέραν του μετοχικού κεφαλαίου και των αποθεματικών (κεφάλαια Tier 1), και κάποιες μορφές ξένων δανείων όπως τα ομολογιακά δάνεια μειωμένης εξασφάλισης (κεφάλαια Tier 2). Πάντως, σύμφωνα με την Επιτροπή το 50% των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων θα πρέπει να αποτελείται από τα λογιστικά ίδια κεφάλαια (Αγγελόπουλος, 2005).

Η Επιτροπή κατόπιν και μετά από διαβουλεύσεις και δοκιμές του πλαισίου αποφάσισε ότι θα έπρεπε να τεθεί ένα ελάχιστο επίπεδο, το οποίο οι

διεθνείς τράπεζες αναμενόταν να πετύχουν ως το τέλος της μεταβατικής περιόδου. Συμφωνήθηκε επίσης, ότι αυτό το επίπεδο θα πρέπει να οριστεί σε ένα σημείο συμβατό με το στόχο της διαχρονικής διασφάλισης συμπαγών κεφαλαιακών δεικτών (capital ratios). Σε συμφωνία με τα παραπάνω, η Επιτροπή καθόρισε το επίπεδο στόχος του λόγου αυτού στο 8%, ενώ όταν ο λόγος περιλαμβάνει στον αριθμητή μόνο τα λογιστικά ίδια κεφάλαια ο στόχος αυτός περιορίζεται στο 4%. Στη συνέχεια παρατίθεται ένας πίνακας με τις σταθμίσεις που είναι αναγκαίες για τον υπολογισμό του ύψους του σταθμισμένου ενεργητικού, δηλαδή του παρανομαστή του κλάσματος του δείκτη (The New Basel Capital Accord, Basel Committee on Banking Supervision, May 2001):

Μηδενικός συντελεστής στάθμισης (0%)

Ενδεικτικά, μηδενικός συντελεστής εφαρμόζεται σε στοιχεία του ενεργητικού όπως: ταμείο και ισοδύναμα στοιχεία, στοιχεία που αντιπροσωπεύουν απαιτήσεις έναντι κεντρικών κυβερνήσεων και κεντρικών τραπεζών της Ζώνης Α (δηλαδή, των χωρών του Ο.Ο.Σ.Α.), στοιχεία που αντιπροσωπεύουν απαιτήσεις που καλύπτονται από τη ρητή εγγύηση των κεντρικών κυβερνήσεων και κεντρικών τραπεζών της Ζώνης Α ή της Κοινότητας, στοιχεία εξασφαλισμένα με τίτλους που έχουν εκδοθεί από κεντρικές κυβερνήσεις ή κεντρικές τράπεζες της Ζώνης Α, κ.ο.κ.

Συντελεστής στάθμισης 20%

Ενδεικτικά, συντελεστής 20% εφαρμόζεται σε στοιχεία του ενεργητικού όπως: στοιχεία που αντιπροσωπεύουν απαιτήσεις έναντι της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ), στοιχεία που αντιπροσωπεύουν απαιτήσεις έναντι πολυμερών τραπεζών ανάπτυξης, στοιχεία ενεργητικού που αντιπροσωπεύουν απαιτήσεις που καλύπτονται από ρητή εγγύηση της ΕΤΕπ, στοιχεία που αντιπροσωπεύουν απαιτήσεις που φέρουν τη ρητή εγγύηση ελληνικών Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και περιφερειακών

κυβερνήσεων ή τοπικών αρχών, στοιχεία που βρίσκονται στη διαδικασία εισπραξης, κ.ο.κ.

Συντελεστής στάθμισης 50%

Ενδεικτικά, συντελεστής 50% εφαρμόζεται σε στοιχεία του ενεργητικού όπως: δάνεια που εξασφαλίζονται πλήρως με υποθήκες σε κατοικίες στις οποίες διαμένει ή πρόκειται να διαμείνει ή τις οποίες εκμισθώνει ή θα εκμισθώσει ο οφειλέτης, τίτλοι που εξασφαλίζονται με υποθήκη, κ.ο.κ.

Συντελεστής στάθμισης 100%

Συντελεστής στάθμισης 100% εφαρμόζεται σχεδόν σε όλα τα λοιπά εντός ισολογισμού στοιχεία.

Όσον αφορά την εφαρμογή στην πράξη, στοιχεία των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας από τράπεζες της Ομάδας των Δέκα φανερώνουν ότι η εισαγωγή της συμφωνίας της Βασιλείας I ακολουθήθηκε από μία αύξηση των επιπέδων των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας, είτε μέσω της μείωσης του δανεισμού, είτε μέσω της αύξησης των ιδίων κεφαλαίων (www.bis.org). Η μέση τιμή τους αυξήθηκε από το 9,3% το 1988 στο 11,2% το 1996. Ωστόσο, είναι δύσκολο να διακρίνει κανείς αν αυτές οι αυξήσεις αντανακλούν τις άμεσες επιπτώσεις της Βασιλείας I ή την αντίδραση της αγοράς, αφού η εφαρμογή αυτού του πλαισίου πιθανότατα οδήγησε σε αύξηση της διαφάνειας και βελτίωση της αποτελεσματικότητας της αγοράς.

Επιπλέον συμπέρασμα που ανέκυψε από μελέτες ως προς τα κέρδη των τραπεζών είναι ότι μακροχρόνια η επίδραση των ελάχιστων ορίων κεφαλαιακής επάρκειας ήταν θετική, γεγονός που αποδεικνύεται από την κατάσταση των τραπεζών τα τελευταία χρόνια: υψηλή κερδοφορία, ικανοποιητική κεφαλαιακή ανάπτυξη και ισχυρή κεφαλαιακή θέση, χωρίς την πραγματοποίηση επενδύσεων υψηλής επικινδυνότητας. Από την άλλη βέβαια συγκεκριμένοι τομείς στις Η.Π.Α. στις αρχές της δεκαετίας του '90 πιθανόν να έχουν επηρεαστεί από την εισαγωγή των ορίων αυτών αρνητικά.

Τέλος, όσον αφορά στον δεύτερο στόχο του Συμφώνου, αυτόν της απάλειψης κάθε πηγής δημιουργίας αθέμιτου ανταγωνισμού, αξίζει να αναφερθεί ότι παράγοντες όπως, διαφορές στα λογιστικά σχέδια διαφόρων χωρών, διαφορετικά επίπεδα φορολογικών συντελεστών, και υποχρέωση σε κάποιες χώρες από τις εποπτικές αρχές να διατηρούν οι τράπεζες επιπλέον κεφάλαια σε σχέση με αυτά που απαιτεί η Βασιλεία I, επηρεάζουν τη διαδικασία αυτή με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται η επίτευξη του στόχου.

6.4. ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ I ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ

Η συμφωνία της Βασιλείας I ήταν το πρώτο οργανωμένο βήμα προς τη σταθεροποίηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Αναπόφευκτα όμως είχε και κάποια αδύνατα/αμφιλεγόμενα σημεία για τα οποία ασκήθηκε κριτική και διαπιστώθηκε έτσι η ανάγκη τροποποίησης του αρχικού συμφώνου.

Καταρχάς, ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας ελάμβανε υπόψη μόνο τον πιστωτικό κίνδυνο και όχι τον λειτουργικό κίνδυνο της αγοράς, με αποτέλεσμα οι τράπεζες να επιλέγουν να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις της Βασιλείας I όσον αφορά τον πιστωτικό κίνδυνο μόνο, αυξάνοντας παράλληλα την έκθεσή τους στα άλλα είδη κινδύνου.

Επίσης, διαπιστώθηκε ότι οι τράπεζες μπορεί να προσπαθήσουν να αποκομίσουν κέρδη εκμεταλλευόμενες τη διαφορά που μπορεί να προκύψει ανάμεσα στο δικό τους υπολογισμό του κινδύνου και στις απαιτήσεις των εποπτικών αρχών. Πιο συγκεκριμένα, οι κεφαλαιακοί δείκτες μπορούν να παραποιηθούν είτε με ωραιοποιήσεις των οικονομικών καταστάσεων είτε με εκμετάλλευση της ανεπάρκειας των μεθόδων μέτρησης του κινδύνου.

Έτσι, τον Ιανουάριο του 1996 η Επιτροπή της Βασιλείας για την εποπτεία των τραπεζών πραγματοποίησε ανανέωση της αρχικής συμφωνίας της Βασιλείας του 1988. Ο σκοπός της εισαγωγής της Τροποποιημένης Συμφωνίας της Βασιλείας I (Amendment to the Capital Accord) είναι η παροχή ενός σαφώς καθορισμένου πλαισίου προστασίας από τον κίνδυνο της

μεταβολής των τιμών στον οποίο οι τράπεζες εκτίθενται. Έτσι, εξέδωσε μια σειρά προτάσεων συμπεριλαμβάνοντας τους κινδύνους της αγοράς που προέρχονται από τις ανοικτές θέσεις των τραπεζών σε:

- Ξένο νόμισμα (Συνάλλαγμα)
- Διαπραγματευόμενους τίτλους χρέους
- Μετοχές
- Εμπορεύματα
- Δικαιώματα Προαίρεσης

Ως τελική ημερομηνία εφαρμογής των νέων διατάξεων και ο συνυπολογισμός των κινδύνων αγοράς στην κεφαλαιακή επάρκεια ορίστηκε η 31-12-1997. Μέχρι την ημερομηνία αυτή, οι τράπεζες ήταν υποχρεωμένες να διαχωρίσουν το χαρτοφυλάκιο τους σε εκείνο που κατείχαν για εισόδημα ή για επένδυση, το οποίο χαρακτηρίστηκε «επενδυτικό χαρτοφυλάκιο» και σε εκείνο που κατείχαν για μεταπώληση ή για διαπραγμάτευση στις δευτερογενείς αγορές, το οποίο χαρακτηρίστηκε «εμπορικό χαρτοφυλάκιο».

Με την προσθήκη των κινδύνων αγοράς ο δείκτης φερεγγυότητας διαμορφώθηκε ως ακολούθως:

Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια

$$\text{Δείκτης Φερεγγυότητας} = \frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός Κίνδυνος} + \text{Κίνδυνοι Αγοράς}}$$

ή

Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια

$$\text{Δείκτης Φερεγγυότητας} = \frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Σταθμισμένο Ενεργητικό} + 12,5 \cdot \text{Κίνδυνοι Αγοράς}}$$

Δ.Φ. \geq 8%

Αναπροσαρμόζεται λοιπόν ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας συμπεριλαμβάνοντας τον κίνδυνο της αγοράς με ένα σταθμικό συντελεστή 12.5 για τον υπολογισμό του συνολικού κινδύνου, με σκοπό τη διασφάλιση της συνέπειας στον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων σε σχέση με τον πιστωτικό κίνδυνο και τον κίνδυνο της αγοράς.

6.5. ΒΑΣΙΛΕΙΑ II

Από τη δημοσίευση της Βασιλείας I το εύρος των τραπεζικών δραστηριοτήτων έχει επεκταθεί και η ανάπτυξη σύνθετων δομών επιχειρηματικής ιδιοκτησίας έχει επιταχυνθεί. Ως εκ τούτου, τον Ιούνιο του 1999, η Επιτροπή της Βασιλείας δημοσίευσε την Βασιλεία II (International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards), η οποία αναφέρεται σε ένα αναθεωρημένο πλαίσιο σκοπός του οποίου είναι η αντικατάσταση της Συνθήκης της Κεφαλαιακής Επάρκειας του 1988. Το νέο Σύμφωνο, το οποίο θα καταργήσει σχεδόν εξ ολοκλήρου το Σύμφωνο του 1988 («Βασιλεία I»), επιφέρει ριζικές αλλαγές στο πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων και υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Η διαδικασία προώθησης του νέου αυτού συμφώνου στηρίχθηκε σε ευρεία συνεργασία με τράπεζες και επιχειρήσεις του χρηματοοικονομικού χώρου γενικότερα. Οι απόψεις των ενδιαφερόμενων μερών παραδόθηκαν στην Επιτροπή στο τέλος Μαΐου του 2001. Στη συνέχεια η Επιτροπή εξέδωσε το επόμενο κείμενο της νέας συνθήκης. Η Επιτροπή οριοθετεί την έναρξη εφαρμογής της Νέας συνθήκης, τουλάχιστον από τις χώρες της Ομάδας των δέκα, έως το τέλος του 2006. Για χώρες πέραν αυτών ο χρόνος έναρξης μπορεί να υπερβεί τον παραπάνω αναφερόμενο.

Ενδιαφέρον θα ήταν να διευκρινιστεί πρώτα με τι δεν ασχολείται η Βασιλεία II. Πρώτα απ' όλα, η Βασιλεία II δεν προτείνει τη ριζική αλλαγή της φύσης του θεσμικού πλαισίου που αφορά τα ίδια κεφάλαια των τραπεζών. Για παράδειγμα, δεν αλλάζει την μέθοδο με την οποία υπολογίζονται τα

εποπτικά ίδια κεφάλαια. Επίσης, δεν σκοπεύει να επηρεάσει το ελάχιστο επίπεδο του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας σταθμισμένου ως προς τον κίνδυνο, που έχει καθοριστεί στο 8%. Τέλος, η Βασιλεία II δεν αλλάζει τη μεθοδολογία για τον καθορισμό των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων που βασίζεται στην ύπαρξη εξωτερικών κινδύνων αγοράς.

Το νέο αυτό πλαίσιο για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών στοχεύει στην καλύτερη εναρμόνιση των κεφαλαιακών απαιτήσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων με τους τραπεζικούς κινδύνους που αναλαμβάνουν, επιβραβεύοντας τα πιστωτικά ιδρύματα με υγιή χαρτοφυλάκια και αποτελεσματικό σύστημα διαχείρισης κινδύνων. Επομένως, αποτελεί ισχυρό κίνητρο για τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων, καθώς και για τη διαμόρφωση νέων πρακτικών στην αναγνώριση, τη μέτρηση, την παρακολούθηση και τη διαχείριση των κινδύνων. Άρα, στόχος του παραμένει η διατήρηση της ασφάλειας και σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος αλλά και η προώθηση του ανταγωνισμού επί ίσοις όροις.

Οι στόχοι αυτοί λοιπόν, για να επιτευχθούν οδήγησαν στο να αποτελείται το νέο Σύμφωνο από τρεις πυλώνες, αμοιβαία ενισχυόμενους, οι οποίοι αφορούν:

1. Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις (Εναλλακτικές Μέθοδοι Υπολογισμού)
2. Εποπτεία της Κεφαλαιακής Επάρκειας και των εσωτερικών συστημάτων αξιολόγησης των Πιστωτικών Ιδρυμάτων
3. Αποτελεσματική ενημέρωση του κοινού και πειθαρχία μέσω της αγοράς.

Με τον πρώτο και δεύτερο πυλώνα επιδιώκεται η ανάπτυξη και επέκταση των τυποποιημένων κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας που τέθηκαν στη συνθήκη του 1988. Μεταξύ των νέων σημαντικών προτάσεων που εμπεριέχει η πρόταση είναι και η δυνατότητα ανάπτυξης εσωτερικών συστημάτων αξιολόγησης του πιστωτικού κινδύνου και η χρήση αυτών, μετά

από πιστοποίηση από τις εποπτικές αρχές, αντί των ισχυόντων σήμερα τυποποιημένων κανόνων. Με τον τρίτο πυλώνα επιδιώκεται ενθάρρυνση ανάληψης ασφαλών πρακτικών από τις τράπεζες. Η χρήση του όρου «πυλώνας» είναι συμβολική, σημαίνει ότι αυτά τα τρία στοιχεία, δρώντας μαζί και όχι μεμονωμένα, θα στηρίξουν την τράπεζα ενάντια στη χρηματοοικονομική κατάρρευση.

Όλοι μαζί συνεισφέρουν στην επίτευξη ενός υψηλότερου επιπέδου ασφάλειας και σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Βασική επιδίωξη της Επιτροπής λοιπόν είναι η παράλληλη εφαρμογή και τήρηση των τριών πυλώνων, ώστε το πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας να αποβεί περισσότερο αποτελεσματικό. Ωστόσο, η Επιτροπή της Βασιλείας αναγνωρίζει ότι η τελική ευθύνη για τη διαχείριση των κινδύνων και την εξασφάλιση ότι το κεφάλαιο διατηρείται σε ένα επίπεδο συμβατό με το προφίλ κινδύνου της τράπεζας παραμένει στην διοίκηση της τράπεζας.

Τα αναμενόμενα από την εφαρμογή οφέλη αναμένονται σε δύο επίπεδα. Καταρχάς, βελτιώνονται και επεκτείνονται οι κανόνες και οι ρυθμίσεις για την κεφαλαιακή επάρκεια, οι οποίοι πλέον θα αναφέρονται όχι μόνο στις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις, αλλά και παράλληλα στην εποπτεία και στην πειθαρχία των πιστωτικών ιδρυμάτων. Παράλληλα, αυξάνεται ουσιαστικά, η ευαισθησία, των κεφαλαιακών απαιτήσεων στους αναλαμβανόμενους κινδύνους.

Η Επιτροπή ταυτοχρόνως επιδιώκει την ανάδειξη και τη δυναμική προώθηση της διαχείρισης των κινδύνων και την ενθάρρυνση των τραπεζών για σημαντικές βελτιώσεις στη μέτρηση, αντιστάθμιση και μεταφορά των κινδύνων. Η εφαρμογή σύγχρονων πρακτικών διαχείρισης των κινδύνων αποτελεί τη βασική προϋπόθεση και για την πειθαρχία στην αγορά.

6.6. ΒΑΣΙΛΕΙΑ II ΑΝΑ ΠΥΛΩΝΑ

ΠΥΛΩΝΑΣ I

Σ' αυτόν τον πύλωνα γίνεται μερική τροποποίηση του τρόπου υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Ενώ τα εποπτικά ίδια κεφάλαια, στον αριθμητή του κλάσματος του δείκτη φερεγγυότητας, και η ελάχιστη κεφαλαιακή επάρκεια ίση με 8%, παραμένουν ως έχουν, τροποποιείται ο παρανομαστής του κλάσματος. Πιο συγκεκριμένα, οι τροποποιήσεις αφορούν τη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου, παρεμβαίνοντας στα σταθμισμένα στοιχεία του ενεργητικού, στις σταθμίσεις αυτών και κυρίως στις μεθόδους στάθμισης. Παράλληλα προσθέτει στον παρανομαστή τον λειτουργικό κίνδυνο, διαμορφώνοντας τον δείκτη φερεγγυότητας ως εξής:

$$\text{Δείκτης Φερεγγυότητας} = \frac{\text{Εποπτικά ίδια κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός Κίνδυνος} + 12,5 * \text{Κίνδυνοι Αγοράς} + \text{Λειτουργικός Κίνδυνος}}$$

$\Delta.Φ. \geq 8\%$

Η νέα Συνθήκη δεν μεταβάλλει την αντιμετώπιση των κινδύνων αγοράς, παρά μόνο τον τρόπο υπολογισμού για καθέναν από τους άλλους δύο κινδύνους.

Πιστωτικός Κίνδυνος

Ο πιστωτικός κίνδυνος μπορεί να μετρηθεί είτε:

- χρησιμοποιώντας την τυποποιημένη μέθοδο (standardized approach), η οποία διατηρεί τα κυριότερα στοιχεία της υφιστάμενης μεθόδου, βάσει της πρώτης συνθήκης, με τις δεδομένες, σταθερές και ενιαίες σταθμίσεις των στοιχείων του ενεργητικού.
- είτε με τις μεθόδους των εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης (internal ratings-based approach, δηλαδή IRB). Σ' αυτή τη μέθοδο η τράπεζα

είναι εκείνη που υπολογίζει τον κίνδυνο των διαφόρων θέσεων που αναλαμβάνει. Ωστόσο, για να αποφευχθεί υποεκτίμηση των κινδύνων από τις τράπεζες κάποιες απ' τις σταθμίσεις των κινδύνων παρέχονται απ' τις εποπτικές αρχές βασισμένες σε συγκεκριμένα μοντέλα.

Κίνδυνος αγοράς

Ο κίνδυνος αγοράς μετριέται όπως έχει καθοριστεί στην προηγούμενη συμφωνία.

Λειτουργικός κίνδυνος

Η επιτροπή ορίζει το λειτουργικό κίνδυνο ως τον κίνδυνο πιθανής ζημιάς, οφειλόμενης σε ελλείψεις ή ανεπιτυχείς εσωτερικές στην τράπεζα διαδικασίες ελέγχου, σε ανθρώπινες ενέργειες (λάθη ή απάτη), σε ανεπαρκή συστήματα διοίκησης και πληροφορικής και σε εξωτερικά γεγονότα. Προτείνει τρεις εναλλακτικές μεθόδους υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων αναφορικά με αυτόν τον κίνδυνο, τις εξής (Overview of the new Basel Capital Accord, Basel Committee on Banking Supervision, April 2003):

- **Προσέγγιση του βασικού δείκτη** (Basic Indicator Approach -BAA). Η προσέγγιση αυτή χρησιμοποιεί έναν μόνο δείκτη ο οποίος λειτουργεί σαν προσέγγιση της συνολικής έκθεσης στον κίνδυνο της τράπεζας. Για παράδειγμα, εάν οριστεί ως δείκτης τα ακαθάριστα έσοδα των τριών τελευταίων χρήσεων, κάθε τράπεζα θα πρέπει να διατηρεί κεφάλαια έναντι του λειτουργικού κινδύνου ίσα με ένα σταθερό ποσοστό (15%) του μέσου όρου των ακαθάριστων εσόδων των τριών τελευταίων χρήσεων.

$$K_{BIA} = GI * 15\%$$

Όπου, GI ο μέσος όρος των ακαθάριστων εσόδων των τριών τελευταίων χρήσεων.

- **Τυποποιημένη Μέθοδος (Standardised Approach).** Χρησιμοποιείται από τράπεζες που πληρούν κάποιες ελάχιστες προϋποθέσεις. Σ' αυτή τη μέθοδο, γίνεται διαχωρισμός των τραπεζικών δραστηριοτήτων σε οκτώ τμήματα, για καθένα από τα οποία υπάρχει ήδη ένας προϋπολογισμένος συντελεστής beta (Πίνακας 24). Τα απαιτούμενα κεφάλαια για κάθε τμήμα υπολογίζονται πολλαπλασιάζοντας τον δείκτη του λειτουργικού κινδύνου με τον συντελεστή beta. Τα συνολικά απαιτούμενα κεφάλαια έναντι του λειτουργικού κινδύνου θα είναι το άθροισμα των κεφαλαίων που υπολογίστηκαν για κάθε τμήμα.

Πίνακας 24	
Business Lines	Beta Factors
Corporate Finance	18%
Trading and sales	18%
Retail Banking	12%
Commercial Banking	15%
Payment and Settlement	18%
Agency services	18%
Asset management	18%
Retail brokerage	12%
Πηγή: www.bis.org	

- **Εναλλακτική Τυποποιημένη Μέθοδος (Advanced Measurement Approach -AMA).** Για τις 6 κατηγορίες των 8 παραπάνω, εφαρμόζεται η μεθοδολογία της τυποποιημένης μεθόδου. Για τις υπόλοιπες δύο- Retail Banking και Commercial Banking- εφαρμόζεται η μεθοδολογία:

$$[(\text{Μέσος όρος 3 τελευταίων ετών χρηματοδοτήσεων Retail})+0,035*\beta_3] + [(\text{Μέσος όρος 3 τελευταίων ετών χρηματοδοτήσεων Commercial})*\beta_4]$$

ΠΥΛΩΝΑΣ II

Ο πυλώνας αυτός αναφέρεται στην ανάγκη καθιέρωσης διαδικασιών ελέγχου της κεφαλαιακής επάρκειας. Καταρχάς, εστιάζει στην ανάγκη παρακίνησης των τραπεζών από τις εποπτικές αρχές για εγκατάσταση μηχανισμών ελέγχου και μεθόδων διαχείρισης κινδύνων. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ενθαρρύνεται και η συνεργασία μεταξύ εποπτικών αρχών και τραπεζών. Επιπλέον, αναφέρεται στο γεγονός ότι οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να διενεργούν εσωτερικές επιθεωρήσεις και αξιολογήσεις των εργαλείων μετρήσεις κινδύνου, κατά τις οποίες θα πρέπει να γίνεται συνολική αποτίμηση των κινδύνων στους οποίους είναι εκτεθειμένες οι τράπεζες.

Η επιτροπή έχει υιοθετήσει 4 βασικές αρχές, προς στις οποίες θα πρέπει να εναρμονίζονται οι τράπεζες προκειμένου να αντιμετωπίσουν ενδεχόμενους μελλοντικούς κινδύνους, και οι οποίες είναι (The New Basel Capital Accord, Basel Committee on Banking Supervision, May 2001):

Αρχή I

Οι τράπεζες πρέπει να έχουν μια διαδικασία για τον υπολογισμό του συνολικού κεφαλαίου τους σε σχέση με το προφίλ κινδύνου και μια στρατηγική για την διατήρηση των επιπέδων αυτού του κεφαλαίου. Μια ολοκληρωμένη διαδικασία υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας θα πρέπει να περιλαμβάνει: α) αρχές και διαδικασίες, σχεδιασμένες έτσι ώστε να εξασφαλίσουν ότι όλοι οι ουσιώδεις κίνδυνοι συμπεριλαμβάνονται στους υπολογισμούς, β) διαδικασίες για τη συσχέτιση της στρατηγικής της τράπεζας και του επιπέδου του κεφαλαίου με τους κινδύνους και γ) εσωτερικούς και εξωτερικούς ελέγχους ώστε να διασφαλιστεί η ακεραιότητα του συστήματος διοίκησης. Η ευθύνη για την εδραίωση και διατήρηση αυτής της διαδικασίας έγκειται στη διοίκηση της τράπεζας.

Αρχή II

Οι εποπτικές αρχές πρέπει να ελέγχουν και να αξιολογούν τους εσωτερικούς υπολογισμούς και τις στρατηγικές της κεφαλαιακής επάρκειας,

όπως επίσης, και την ικανότητά τους να εγγυώνται τη συμμόρφωση με τους εποπτικούς δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας. Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα αν δεν ικανοποιούνται με τα αποτελέσματα αυτής της διαδικασίας.

Αρχή III

Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να απαιτούν από τις τράπεζες να λειτουργούν με δείκτες κεφαλαίου πάνω των καθορισμένων.

Αρχή IV

Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να παρεμβαίνουν σε περίπτωση που εντοπίζεται κίνδυνος πτώσης των επιπέδων κεφαλαίου. Προκειμένου να αποφευχθεί μια τέτοια πτώση, κάτω από τα επίπεδα που απαιτούνται από την Επιτροπή, οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να απαιτούν άμεσες διορθωτικές κινήσεις.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στη νέα Συνθήκη συμπεριλαμβάνεται και η αναγκαιότητα διαμόρφωσης και εφαρμογής ενός «στρες τεστ»(stess test) ή αλλιώς προσομοίωση καταστάσεων κρίσης, το οποίο θα λαμβάνει υπόψη ακραία σενάρια ώστε να υπολογίζει και την επίδραση των ακραίων οικονομικών εξελίξεων στη λειτουργία της τράπεζας.

Μάλιστα, τον Ιούνιο του 2006, η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας, στα πλαίσια αυτού του πλάνου, παρουσίασε βασικές κατευθυντήριες γραμμές βέλτιστης πρακτικής αναφορικά με τη μεθοδολογία της προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης καθώς επίσης και διαφορετικές μεθοδολογίες προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης ανά κίνδυνο (πιστωτικός κίνδυνος, κίνδυνος αγοράς και κίνδυνος ρευστότητας).

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙΙ

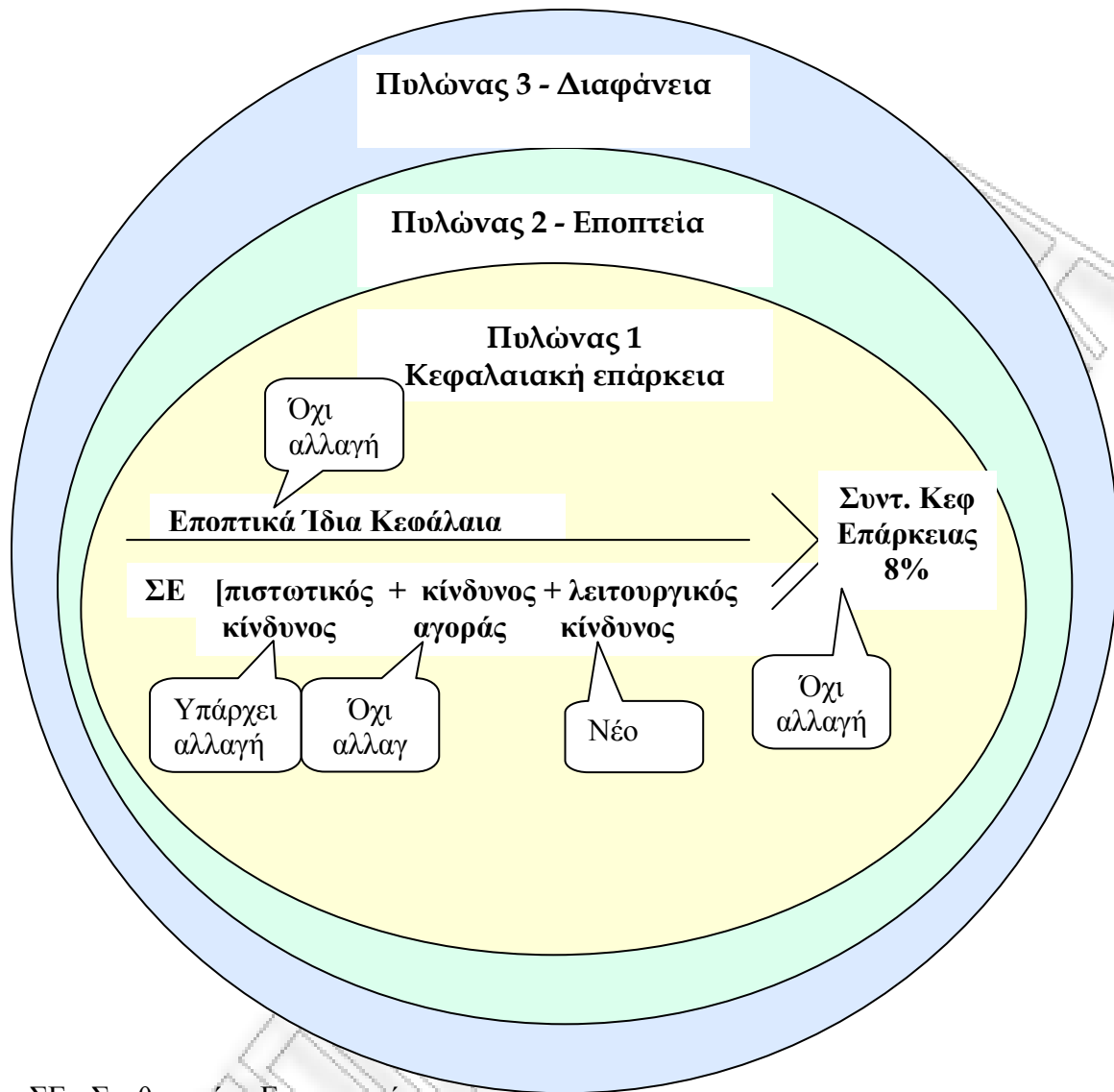
Σκοπός του τρίτου πυλώνα είναι να συμπληρώσει τα θέματα κεφαλαιακής επάρκειας του πρώτου πυλώνα και τα θέματα εποπτείας του δεύτερου πυλώνα. Πιο συγκεκριμένα, η επιτροπή με αυτόν τον πυλώνα, επιδιώκει να ενθαρρύνει την πειθαρχία μέσω της αγοράς, ούτως ώστε να συνεχιστεί η προσπάθεια ενίσχυσης της κεφαλαιακής επάρκειας αλλά και η προώθηση της ασφάλειας και σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Ουσιαστικά, η επιτροπή δεν αρκείται στον έλεγχο των τραπεζών από τις εποπτικές αρχές. Μέσω των παρακάτω διατάξεων, που καλύπτουν τέσσερις περιοχές, τους υποχρεώνει να δημοσιοποιούν ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία σχετιζόμενα με τους αναλαμβανόμενους χρηματοοικονομικούς και λοιπούς κινδύνους (International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards – A Revised Framework, Basel Committee on Banking Supervision June 2004).

- ✦ Απαιτήσεις σε κεφάλαια: Θα πρέπει να καταγράφεται και να εξηγείται ο τρόπος με τον οποίο οι επενδύσεις συμμετέχουν στον υπολογισμό του κινδύνου και στις υποχρεώσεις κεφαλαίου.
- ✦ Δομή κεφαλαίων: Θα πρέπει να υπάρχει λεπτομερής αναφορά της φύσης και του σκοπού όλων των στοιχείων του κεφαλαίου και των υποχρεώσεων που απορρέουν από τα κεφάλαια.
- ✦ Έκθεση στον κίνδυνο: Θα πρέπει να υπάρχει απόλυτη διαφάνεια όσον αφορά στην έκθεση των τραπεζών στους κινδύνους αλλά και όσον αφορά στην διαχείριση του κινδύνου αυτού από τις τράπεζες.
- ✦ Κεφαλαιακή επάρκεια: Θα πρέπει να είναι γνωστό το επίπεδο κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών, τόσο για το σύνολο των δραστηριοτήτων όσο και για μεμονωμένες περιοχές δραστηριότητας που εμπεριέχουν ρίσκο.

Σε περίπτωση που κάποια τράπεζα δεν συμμορφώνεται με τις συστάσεις που αφορούν στις γνωστοποιήσεις που υπαγορεύει ο τρίτος

πυλώνας, πρέπει να αναμένεται η λήψη μέτρων από τις εποπτικές αρχές για τη διόρθωση αυτής της κατάστασης. Η ισχύς των μέτρων αυτών εξαρτάται από τη φύση, τις επιπτώσεις και τη διάρκεια της μη συμμόρφωσης. Επιπλέον, θέμα που ανακόπτει μέσα από τον τρίτο πυλώνα είναι η συχνότητα των γνωστοποιήσεων. Οι ετήσιες γνωστοποιήσεις κρίνονται ανεπαρκείς ενώ οι γνωστοποιήσεις σε εξαμηνιαία ή και τριμηνιαία βάση είναι καταλληλότερες. Εν τέλει, εάν επιχειρήσουμε να απεικονίσουμε σχηματικά τη Βασιλεία II, προκύπτει το παρακάτω γράφημα:

ΣΕ= Σταθμισμένο Ενεργητικό

Πηγή: www.google.gr (Μελέτη της KPMG, 2004)

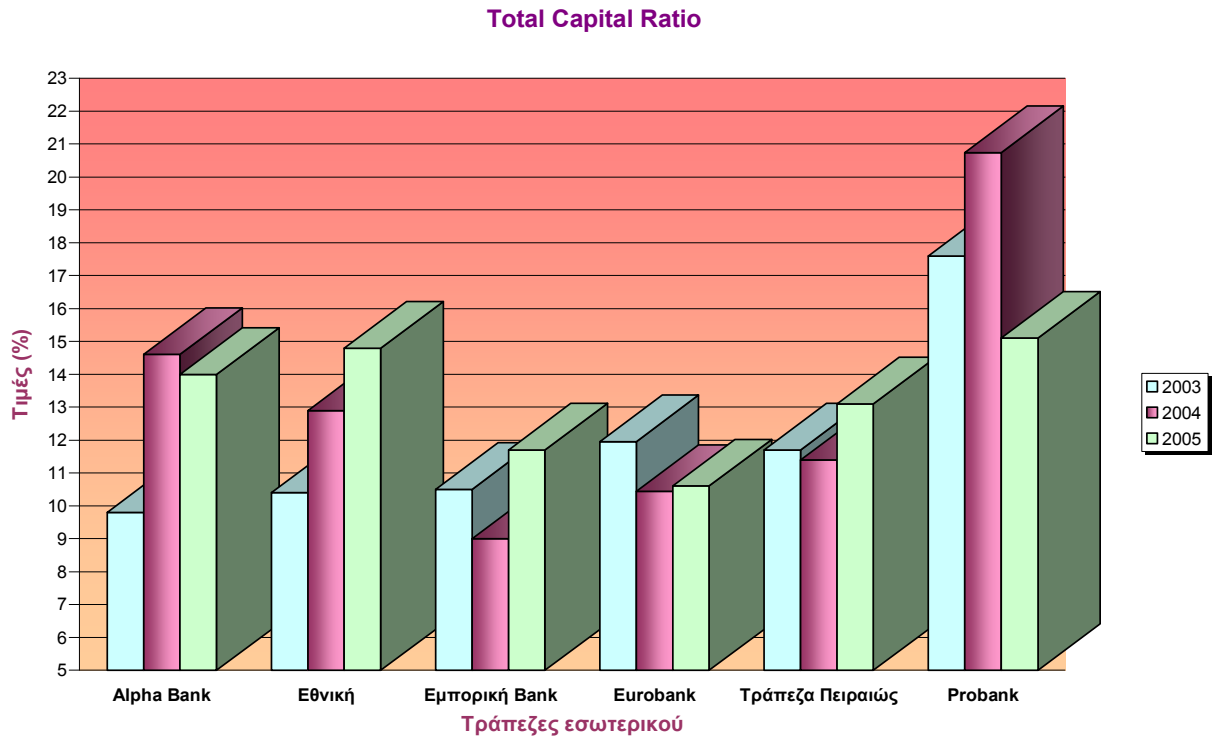
Γράφημα 9: Βασιλεία II

6.7. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Από δημοσιευμένα στοιχεία για κάθε μία τράπεζα χωριστά και κατόπιν αναλύσεως αυτών, προκύπτει ότι το επίπεδο του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας τόσο για τις τράπεζες του εσωτερικού όσο και για τις τράπεζες του εξωτερικού, κινείται πάνω του 9%. Πιο αναλυτικά, και για τα έτη 2002-2004, παρατηρούμε (πίνακας 25, γράφημα 10) για τις τράπεζες του εσωτερικού, ότι ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας για το 2002 κινήθηκε από 9,8% (Alpha Bank) έως 17,60% (Probank), ενώ το 2004 από 10,6% (Eurobank) έως 15,10% (Probank). Η περίπτωση του αυξημένου δείκτη της Probank εξηγείται από το γεγονός ότι αποτελεί νέα τράπεζα για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα που κρατά σε υψηλά επίπεδα την κεφαλαιακή της επάρκεια προκειμένου να ενισχύσει την αξιοπιστία της απέναντι στο ελληνικό κοινό.

Πίνακας 25			
Κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών του εσωτερικού			
Τράπεζες εσωτερικού	2002	2003	2004
Alpha Bank	9.8	14.6	14
Εθνική	10.4	12.9	14.8
Εμπορική Bank	10.5	9	11.7
Eurobank	11.96	10.44	10.6
Τράπεζα Πετραιώς	11.7	11.4	13.1
Probank	17.60	20.75	15.10
Πηγή: www.economist.com			

Γράφημα 10

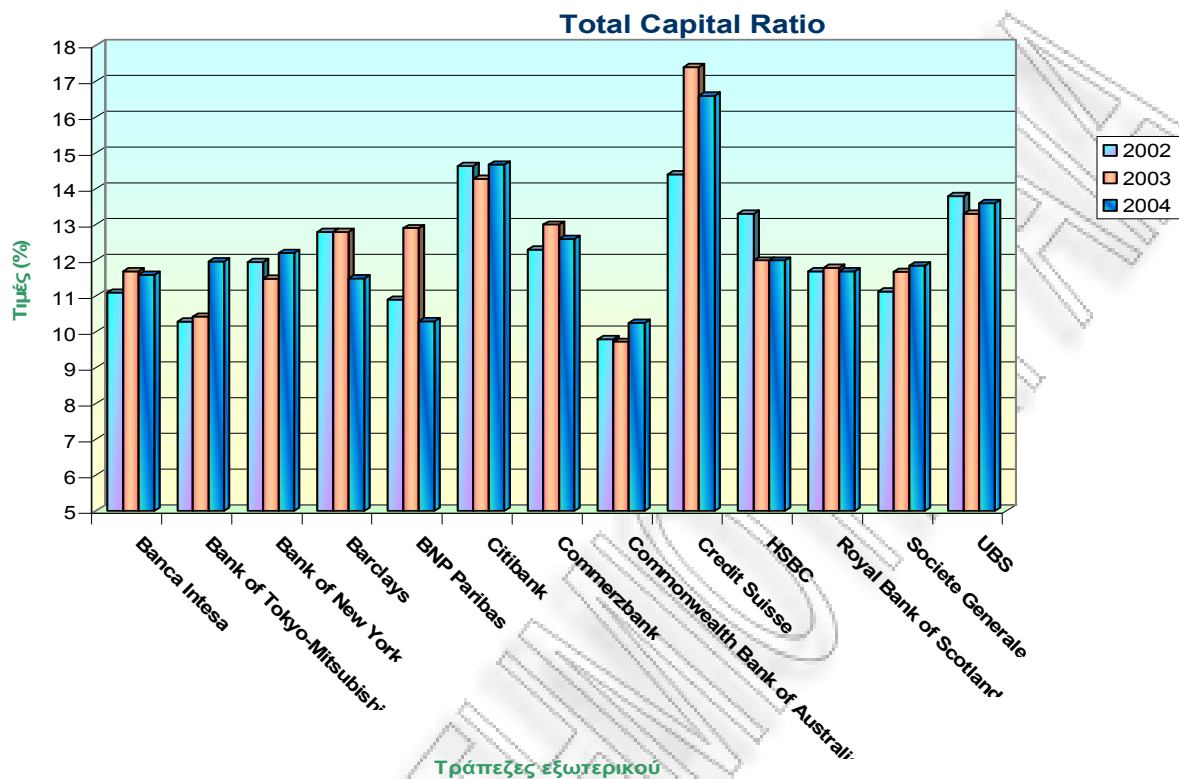

Όσον αφορά στις τράπεζες του εξωτερικού παρατηρούμε (πίνακας 26, γράφημα 11) για το 2002, διακύμανση μεταξύ του 9,8% (Commonwealth Bank of Australia) και του 14,64% (Citibank), ενώ το 2004, αντίστοιχα, από 10,25% (Commonwealth Bank of Australia) έως 16,6% (Credit Suisse).

Πίνακας 26**Κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών του εξωτερικού**

Τράπεζες εξωτερικού	2002	2003	2004
Banca Intesa	11.1	11.7	11.6
Bank of Tokyo- Mitsubishi	10.29	10.43	11.97
Bank of New York	11.96	11.49	12.21
Barclays	12.8	12.8	11.5
BNP PARIBAS	10.9	12.9	10.3
Citibank	14.64	14.28	14.68
Commerzbank	12.3	13	12.6
Commonwealth Bank of Australia	9.80	9.73	10.25
Credit Suisse	14.4	17.4	16.6
HSBC	13.3	12	12
Royal Bank of Scotland	11.7	11.8	11.7
Societe Generale	11.13	11.68	11.86
UBS	13.8	13.3	13.6
Πηγή: www.economist.com			

Γράφημα 11

6.8. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Οι προτάσεις της Βασιλείας II οι οποίες αναμένεται να τεθούν σε εφαρμογή από το 2007 θα επιφέρουν σημαντικές αλλαγές στην κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών αλλά και στα συστήματα διαχείρισης των κινδύνων. Στο σύνολο, θα επηρεάσουν καθοριστικά τη φιλοσοφία διοίκησης των πιστωτικών ιδρυμάτων, η δε αδυναμία εκπλήρωσης των υποχρεώσεων που απορρέουν από το νέο θεσμικό πλαίσιο θα οδηγήσουν σε αλλαγές στο τραπεζικό τοπίο λόγω των συνεπακόλουθων συγχωνεύσεων και /ή εξαγορών.

Οι νέες προτάσεις για τη κεφαλαιακή επάρκεια θα ενσωματώσουν στη διοίκηση των πιστωτικών ιδρυμάτων σύγχρονα συστήματα μέτρησης των

κινδύνων τα οποία έχουν αναπτυχθεί τη τελευταία δεκαετία και χρησιμοποιούνται από μεγάλες τράπεζες. Η εφαρμογή των συστημάτων αυτών απαιτεί μία εντελώς νέα οργάνωση των πιστωτικών ιδρυμάτων όπου θα υπάρχουν ροές πληροφοριών μεταξύ όλων των επιπέδων και όπου ο κίνδυνος θα υπολογίζεται σε κάθε δραστηριότητα/ απόφαση. Σε αυτή τη νέα οργάνωση τα κεφάλαια της τράπεζας έχουν σαν σκοπό την απορρόφηση όλων, δυνητικά, των ζημιών που μπορούν να εμφανιστούν. Η κάθε μονάδα λήψης απόφασης αντιμετωπίζει ένα όριο που ορίζεται όχι σε όρους ονομαστικής ή και τρέχουσας αξίας των θέσεων που αναλαμβάνει αλλά σε όρους οικονομικού κεφαλαίου δηλαδή της μέγιστης ζημιάς που μπορεί να προέλθει από τις θέσεις που έχει. Η εσωτερική συνέπεια του συστήματος απαιτεί ότι το άθροισμα των επιμέρους ορίων που έχουν κατανεμηθεί στις μονάδες λήψης απόφασης θα πρέπει να αθροίζεται στο ύψος των συνολικών κεφαλαίων της τράπεζας.

Η εφαρμογή αυτών των μεθόδων έχει θετικές επιπτώσεις σε θέματα όπως η ποιότητα της εταιρικής διακυβέρνησης των πιστωτικών ιδρυμάτων δεδομένου ότι η διαδικασία λήψης αποφάσεων είναι περισσότερο ευδιάκριτη. Επίσης, ο έλεγχος των διαδικασιών γίνεται ευκολότερος καθώς επίσης και η δημοσιοποίηση πλήθους πληροφοριών στους επενδυτές.

Οι μικρομεσαίες τράπεζες βέβαια αναμένεται να υποστούν αυξημένες πιέσεις από τις εποπτικές αρχές, τους επενδυτές και τους ανταγωνιστές να υιοθετήσουν τη Βασιλεία II ή πιο προηγμένες μεθόδους μέτρησης του κινδύνου που προτείνονται από τη Βασιλεία II. Τα υψηλά κόστη στις τράπεζες αυτές αποτελούν τη σημαντικότερη πρόκληση και ακολουθούνται από μια έλλειψη συνεπών και τυποποιημένων στοιχείων, κατάλληλων υπολογιστικών μοντέλων και πλαισίων ανάλυσης.

Υπολογίζεται ότι οι μεγάλες Ευρωπαϊκές τράπεζες συνολικά θα ξοδέψουν κατά μέσο όρο €115 εκατ., προκειμένου να υιοθετήσουν εξ' ολοκλήρου τις οδηγίες της επιτροπής της Βασιλείας (Basel II) (Άρθρο «Προς έναν ενιαίο χώρο πληρωμών σε ευρώ», Nesletter- τεύχ. 5, Αύγ-Σεπτ 2003). Για τις μικρότερες τράπεζες το ποσό αυτό θα είναι μεγαλύτερο, ωστόσο δεν θα

πρέπει να βλέπουν αυτή την υιοθέτηση σαν καταναγκαστική, αλλά να ενσωματώσουν τις οδηγίες αυτές για τη βελτίωση της βασικής επιχειρησιακής τους στρατηγικής, εξασφαλίζοντας κεφαλαιακή επάρκεια και μειώνοντας τα λειτουργικά τους έξοδα.

6.9. ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Το Σύμφωνο της Βασιλείας II, όπως προαναφέρθηκε, μπορεί να περιλαμβάνει προτάσεις με θετικές συνέπειες όσον αφορά στη διοίκηση των πιστωτικών ιδρυμάτων (αξιόλογες μετρήσεις του κινδύνου που οδηγούν στο καθορισμό ικανοποιητικού ύψους ιδίων κεφαλαίων), ωστόσο έχει δεχθεί κριτική.

Η κριτική που έχει ασκηθεί αφορά τόσο θέματα «ακαδημαϊκού» ενδιαφέροντος που σχετίζονται με τη λογική συνέπεια των μέτρων όσο και πρακτικής εφαρμογής τους, όπως π.χ. η ανάγκη ύπαρξης εξαιρετικά ειδικευμένου προσωπικού. Μία γενικής αποδοχής κριτική θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι η παρακάτω.

Μία βασική επιδίωξη των κεντρικών τραπεζών που συμμετέχουν στην επιτροπή της Βασιλείας είναι να καθορίσουν κοινούς κανόνες για τα πιστωτικά ιδρύματα έτσι ώστε να διασφαλισθεί η αρχή της ίσης μεταχείρισης και κατ' επέκταση των συνθηκών του «δίκαιου» ανταγωνισμού. Όμως, παρατηρούμε ότι οι προτάσεις αποκλίνουν σε αρκετές περιπτώσεις από αυτό το στόχο. Για παράδειγμα, έχουν εντοπισθεί διάφορες περιπτώσεις που μας οδηγούν στην αντίθετη κατεύθυνση, όπως :

- η μεγάλη ευχέρεια που παρέχεται στις εποπτικές αρχές της κάθε χώρας στον έλεγχο των συστημάτων μέτρησης του κινδύνου (δεύτερος άξονας των προτάσεων),
- στις εξαιρέσεις στον εκάστοτε γενικό κανόνα που έχει θεσπισθεί, συνήθως μετά από πίεση διαφόρων ενδιαφερομένων, π.χ. η δυνατότητα που δίνεται έτσι ώστε στεγαστικά επαγγελματικά δάνεια

«ανεπτυγμένων» αγορών ακινήτων να σταθμίζονται με συντελεστή 50% αντί για 100% που είναι ο κανόνας.

- δεν λαμβάνεται μέριμνα για τον αθέμιτο ανταγωνισμό από κρατικές τράπεζες ή τράπεζες που απολαμβάνουν κρατικών εγγυήσεων που μπορούν να εκδίδουν δάνεια μειωμένης εξασφάλισης με υψηλή αξιολόγηση από τις εταιρίες εκτίμησης κινδύνου ή αντλούν κεφάλαια από τις κεφαλαιαγορές με χαμηλότερο κόστος.

Επίσης, εκείνο που πρέπει να γίνει αντιληπτό είναι ότι οι κίνδυνοι είναι ενδογενείς για το σύστημα και για τις τράπεζες σε περιόδους κρίσεων. Κατά συνέπεια η εκτίμηση του κινδύνου ούτε ακριβής μπορεί να είναι αλλά ούτε προστατεύει σε περιόδους κρίσης. Τέλος, τα προτεινόμενα συστήματα μέτρησης κινδύνου υπολογίζουν τη μέγιστη ζημιά με δεδομένη πιθανότητα να κάνουν σφάλμα (δηλαδή 0,5% να είναι μεγαλύτερη από την υπολογιζόμενη). Αλλά εκείνο που επίσης μας ενδιαφέρει είναι και το ύψος του πιθανολογούμενου σφάλματος. Δηλαδή, πρέπει να γνωρίζουμε την κατανομή της ζημιάς που υπερβαίνει την εκτίμηση.

Επιπλέον, όσον αφορά στα χαρακτηριστικά του λειτουργικού κινδύνου, το σύμφωνο είναι αόριστο ενώ ταυτοχρόνως για τη μέτρησή του απαιτείται άντληση στοιχείων από βάσεις δεδομένων οι οποίες αυτή τη στιγμή είναι σχεδόν ανύπαρκτες.

Επίσης, έχει υποστηριχθεί ότι η Βασιλεία II ενδέχεται να προκαλέσει ένα «προκυκλικό φαινόμενο». Ειδικότερα, για τις τράπεζες που θα επιλέξουν να χρησιμοποιήσουν την προηγμένη μέθοδο, οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου θα τείνουν να αυξάνονται κατά τη διάρκεια της οικονομικής καθόδου και αντίθετα, να μειώνονται κατά τη διάρκεια της οικονομικής ανόδου. Ως αποτέλεσμα, η κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών θα επιδεινώνεται κατά την περίοδο των οικονομικών υφέσεων προκαλώντας προβλήματα στην άντληση κεφαλαίων από την αγορά. Κατά συνέπεια, οι τράπεζες θα βρίσκονται υπό πίεση να περιορίσουν το δανεισμό τους, ενώ

αντίθετα θα τον αυξάνουν υπέρμετρα κατά τη διάρκεια της οικονομικής ανόδου.

Αν η Βασιλεία II δεν καταφέρει να εξαλείψει όλες τις προαναφερθείσες αδυναμίες της τότε θα υπάρξουν αποσταθεροποιητικές τάσεις που θα βλάψουν το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΡΑΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αγγελόπουλος Παναγιώτης, Τράπεζες και Χρηματοοικονομικό Σύστημα: Αγορές- Προϊόντα- Κίνδυνοι, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα 2005
- Αποστολόπουλος Ιωάννης, Ειδικά Θέματα Χρηματοδοτικής Διοικήσεως, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα 2004
- Γκόρτσος Χρ, Το Νέο Πλαίσιο για την Κεφαλαιακή Επάρκεια, Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, Β' τρίμηνο, 1999
- Γκόρτσος Χρ. - Προβολόπουλος Γ., Το Νέο Οικονομικό Χρηματοοικονομικό Περιβάλλον, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 2004
- Γραμματίκας Γεώργιος, Το Τραπεζικό Απόρρητο, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 1991
- Δραγγιώτης Αντ., Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του λειτουργικού κινδύνου σύμφωνα με το νέο πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας, Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Β' - Γ' Τρίμηνο 2001
- Καραθανάσης - Λυμπερόπουλος , Αμοιβαία Κεφάλαια, Εκδόσεις Μπένου, Αθήνα 2002
- Κινητής Σταύρος, Συνεταιριστικές Τράπεζες , Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2004
- Κλαβανίδου Δέσποινα, Καταναλωτικά Δάνεια, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1997
- Κοκκομέλης Κ., Τραπεζικές Υπηρεσίες προς καταναλωτές (Retail Banking), Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, 1995
- Κουτσούκης Δημήτριος, Το τραπεζικό απόρρητο στο ιδιωτικό δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα , Αθήνα-Κομοτηνή, 1994
- Οράτης Μ., Κεφαλαικές Απαιτήσεις και Διαχείριση Κινδύνων, Β' - Γ' Τρίμηνο 2001

- Πατρινός Θ., Χρήμα- Τράπεζες και χρηματοπιστωτική πολιτική, Εκδόσεις Παπαζήση, 1999
- Ρόκας Ιωάννης, Εμπορικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 2003
- Φαρσαρώτας Ιωάννης - Συνανιώτη-Μαρούδη Αριστέα, Ηλεκτρονική Τραπεζική, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα, 2005
- Χολέβας Ιωάννης, Τραπεζικές Εργασίες, Εκδόσεις INTERBOOKS, Αθήνα 1995

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ- ΑΡΘΡΑ

- E. Gup - University of Alabama, Basel II creates an uneven playing field, Benton, June 2003
- Benefiting from Basel II: turning uncertainty to market advantage, IBM Business Consulting Services, July 2003
- Capital requirements and bank behaviour: the impact of the Basel Accord, Basel Committee on Banking Supervision - working paper, April 1999
- International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards - A Revised Framework, Basel Committee on Banking Supervision June 2004
- Minimum capital requirements and the design of the new Basel Accord: a constructive critique, Alistair Milne, August 2001
- Overview of the Amendment to the Capital Accord to incorporate market risks, Basel Committee on Banking Supervision, January 1996
- Overview of the new Basel Capital Accord - Consultative Document, Basel Committee on Banking Supervision, January 2001
- Overview paper for the impact study, Basel Committee on Banking Supervision, October 2002
- Overview of the new Basel Capital Accord, Basel Committee on Banking Supervision, April 2003

- The New Basel Capital Accord, Basel Committee on Banking Supervision, May 2001

ΑΡΘΡΑ

- Γεωργακοπούλου Βασιλική, Εξαγορές και Συγχωνεύσεις: Έννοια, βασικές διαστάσεις και συνέπειες για την απασχόληση και τις εργασιακές σχέσεις, 2003
- Γεωργούτσος Δημήτρης, Κριτική επισκόπηση των νέων οδηγιών της Επιτροπής της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών (Case Study)
- Καρακατσάνης, Τραπεζικές συναλλαγές στο Internet, www.on-line.gr, 2002
- Χαραλαμπίδης Μ., Κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων, 26/1/2005
- «Προς έναν ενιαίο χώρο πληρωμών σε ευρώ», Nesletter- τεύχος 5, Αύγουστος-Σεπτέμβριος 2003
- Πανευρωπαϊκό Διανικό Τραπεζικό Σύστημα 2010: 700 τράπεζες θα εξαγοραστούν στα επόμενα 4 χρόνια. (2006)

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΑ ΔΕΛΤΙΑ

- Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, Ετήσιο Δελτίο και Έκθεση Εργασιών 2005
- Γενική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε., Ενημερωτικό Δελτίο, 2005
- Γενική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε., Ενοποιημένη Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου χρήσεως 2005
- Εγνατία Τράπεζα, Απολογισμός χρήσης 2005
- Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Κώδικας Δεοντολογίας της Διοίκησης και των Οικονομικών Υπηρεσιών, 2005
- Ελληνική Τράπεζα, Ετήσια Έκθεση 2005
- Ένωση Ελληνικών Τραπεζών Δελτίο Ιανουάριος-Μάρτιος 2006

- Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Τραπεζικά θέματα από την ΕΕΤ, 2006
- Όμιλος Λαϊκής, Συνοπτικές Ενδιάμεσες Οικονομικές Καταστάσεις για την εξαμηνία που έληξε 30 Ιουνίου 2006
- Πανελλήνια Τράπεζα, Απολογισμός 2005
- Τράπεζα Κύπρου, Συνοπτικές Ενδιάμεσες Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις για το τρίμηνο που έληξε στις 31 Μαρτίου '06.
- Τράπεζα Κύπρου, Ετήσιο Δελτίο 2005
- Τράπεζα NOVABANK Α.Ε., Οικονομικές Καταστάσεις Τράπεζας με βάση τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς για τη χρήση που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2005
- Τράπεζα NOVABANK Α.Ε., Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου για τη χρήση 01/01/2005-31/12/2005
- Τράπεζα της Ελλάδος, Εκθέσεις του Διοικητή για τα έτη 1999-2005
- Aspis Bank, Ετήσιο Δελτίο 2005
- Attica Bank, Ενδιάμεσες Συνοπτικές Ενοποιημένες Οικονομικές καταστάσεις για το εξάμηνο που έληξε στις 30 Ιουνίου 2006
- EFG Eurobank Ergasias Α.Ε., Ετήσιο Δελτίο, 2005
- FBB - Πρώτη Επιχειρηματική Τράπεζα ΑΕ. , Έκθεση Διαχείρισης του διοικητικού Συμβουλίου, 2005

ΕΡΕΥΝΕΣ

- AGB HELLAS, Online έρευνα για τη χρήση του Διαδικτύου, 2005
- PRICEWATERHOUSECOOPERS, Εξαγορές και Συγχωνεύσεις ελληνικών επιχειρήσεων, 2005

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- www.alpha.gr
- www.bankofattica.gr
- www.bankofcyprus.gr
- www.bis.org

- www.deloitte.gr
- www.economist.com
- www.economist.kathimerini.gr
- www.egnatiabank.gr
- www.emporiki.gr
- www.eurobank.gr
- www.fbb.gr
- www.geniki.gr
- www.hba.gr
- www.marfinbank.gr
- www.novabank.gr
- www.on-line.gr
- www.panelliniabank.gr
- www.piraeusbank.gr
- www.probank.gr
- www.unisystems.gr
- www.webbank.gr

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΠΑ